

**UCHWAŁA NR IV/29/2024
RADY MIEJSKIEJ W WOLBORZU**

z dnia 21 czerwca 2024 r.

**w sprawie przyjęcia Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Wolbórz na lata
2024-2030**

Na podstawie art. 18 ust. 1 i ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2024 r. poz. 609, poz. 721) oraz na podstawie art. 16b i art. 17 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2023 r. poz. 901, poz. 535, poz. 1693, poz. 1938, poz. 2760; z 2024 r. poz. 743)

**Rada Miejska w Wolborzu
uchwala, co następuje:**

§ 1. Przyjmuje się Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Wolbórz na lata 2024-2030, stanowiącą załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Wolborza.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady
Miejskiej w Wolborzu

Zbigniew Klewin

SPIS TREŚCI

WYKAZ SKRÓTÓW	5
WPROWADZENIE.....	6
Metodologia opracowania Strategii.....	9
Podstawy prawne	11
Spójność z dokumentami strategicznymi	14
Dokumenty krajowe.....	14
Dokumenty regionalne.....	15
Dokumenty lokalne.....	15
Metodologia badań społecznych.....	15
Wybór metod i technik badawczych	16
Dobór próby i narzędzie badawcze	17
CHARAKTERYSTYKA GMINY WOLBÓRZ.....	18
Położenie.....	18
Sytuacja demograficzna.....	19
Sytuacja gospodarcza.....	21
Edukacja i wychowanie	22
Kultura, sport i rekreacja.....	23
Opieka zdrowotna	26
Bezpieczeństwo publiczne	27
Uwarunkowania w zakresie ekonomii społecznej	27
Gminny system pomocy społecznej.....	34
Zasoby instytucjonalne w zakresie rozwiązywania problemów społecznych.....	38
ANALIZA WYNIKÓW BADANIA PRZEPROWADZONEGO WŚRÓD UCZNIÓW	39
Struktura badanej próby	39
Problem alkoholowy	40
Problem nikotynowy	41
Problem narkotykowy.....	42

Problem przemocy	44
Korzystanie z urzędzeń elektronicznych i Internetu	49
Uczestnictwo w grach hazardowych	51
Zaburzenia odżywiania	51
Zdrowie psychiczne	52
ANALIZA WYNIKÓW BADANIA PRZEPROWADZONEGO WŚRÓD DOROSŁYCH MIESZKAŃCÓW.....	
Struktura badanej próby	54
Problem alkoholowy	55
Problem nikotynowy	57
Problem narkotykowy.....	58
Problem przemocy	59
Korzystanie z urzędzeń elektronicznych i Internetu	63
Hazard	65
Inne uzależnienia behawioralne	66
Problemy społeczne	69
Rynek pracy	71
Ubóstwo i wykluczenie społeczne	72
Sytuacja osób starszych i z niepełnosprawnościami	74
Zdrowie psychiczne	77
SYTUACJA SPOŁECZNA GMINY WOLBÓRZ	
Wspieranie rodziny i system pieczy zastępczej.....	78
Wsparcie osób z niepełnosprawnością	85
Zdrowie psychiczne	88
Profilaktyka i rozwiązywanie problemów uzależnień	89
Przeciwdziałanie przemocy domowej.....	95
Aktywność i integracja społeczna seniorów	98
Promocja zatrudnienia, reintegracja zawodowa i społeczna osób podlegających wykluczeniu społecznemu	101
Wsparcie osób z problemem ubóstwa.....	105

CZĘŚĆ PROGRAMOWA	108
Misja i wizja rozwiązywania problemów społecznych	109
Kierunki rozwiązywania problemów społecznych.....	110
I. Wspieranie rodzin w zakresie wypełniania funkcji opiekuńczo-wychowawczych oraz wspomaganie rozwoju i funkcjonowania dzieci i młodzieży.	111
II. Rozwój lokalnej polityki włączającej, skierowanej na osoby w szczególnej sytuacji, w tym seniorów oraz osoby z niepełnosprawnościami.....	115
III. Ograniczenie negatywnych konsekwencji spożywania alkoholu i innych substancji psychoaktywnych, poprzez profilaktykę oraz podnoszenie poziomu usług pomocowych dla osób uzależnionych oraz ich rodzin.....	120
IV. Zapewnienie wysokiej skuteczności działań wspierających w stosunku do osób uwikłanych w problem przemocy domowej.....	125
V. Ochrona dobrostanu psychicznego mieszkańców oraz budowanie gminnej infrastruktury pomocowej w tym zakresie.....	129
VI. Zapewnienie bezpieczeństwa socjalnego osobom bezrobotnym oraz żyjącym w niewystarczających warunkach materialnych, a także aktywne przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu.....	130
Ramy finansowe Strategii.....	134
System wdrażania Strategii	135
System aktualizacji Strategii.....	136
Komunikacja społeczna i promocja Strategii.....	137
Monitoring i ewaluacja.....	138
Wnioski i podsumowanie	143
BIBLIOGRAFIA	146
SPIS RYSUNKÓW, TABEL I WYKRESÓW.....	148
Spis rysunków.....	148
Spis tabel.....	148
Spis wykresów	150

WYKAZ SKRÓTÓW

- BDL GUS** – Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego
- DPS** – Dom Pomocy Społecznej
- GKRPA** – Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Wolborzu
- GZI** – Gminny Zespół Interdyscyplinarny
- IPiN** – Instytut Psychiatrii i Neurologii
- KCPU** – Krajowe Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom
- KDR** – Karta Dużej Rodziny
- KP** – Komisariat Policji w Wolborzu
- MBP** – Miejska Biblioteka Publiczna
- MOPS** – Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Wolborzu
- NGO** (ang. *non-government organization*) – organizacja pozarządowa
- NK** – procedura „Niebieskie Karty”
- OSP** – Ochotnicza Straż Pożarna
- PARPA** – Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
- PCPR** – Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Piotrkowie Trybunalskim
- PES** – podmioty ekonomii społecznej
- PFRON** – Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych
- PIK** – Punkty Informacyjno-Konsultacyjne
- pp.** – punkt procentowy
- PUP** – Powiatowy Urząd Pracy w Piotrkowie Trybunalskim
- PWD** – Placówka Wsparcia Dziennego
- UM** – Urząd Miejski w Wolborzu
- WCK** – Wolborskie Centrum Kultury

WPROWADZENIE

Przemiany technologiczne, ekonomiczne i społeczno-kulturowe, które dokonały się w XX w. były przyczyną przeobrażeń w sferze życia społecznego i doprowadziły do zmiany starych i powstania nowych problemów społecznych. Problem społeczny określany jest jako niekorzystne dla społeczności zjawisko, zagrażające, niebezpieczne i konieczne do wyeliminowania. O problemie społecznym mówimy wówczas, gdy dane zjawisko spełnia kilka kryteriów: dotyczy wielu osób w społeczności, ma charakter powtarzający się, a nie jednorazowy, jest postrzegane i odczuwane przez członków danej społeczności jako istotne dolegliwości w życiu zbiorowym, domaga się rozwiązania i można mu zaradzić poprzez zbiorowe działanie¹. Wśród problemów społecznych występujących w polskiej rzeczywistości wymieniane są: alkoholizm, narkomania, nikotynizm, ubóstwo, bezrobocie, przemoc, hazard, bezradność opiekuńczo-wychowawcza oraz wykluczenie społeczne. Jednym z instrumentów polityki społecznej jest tworzenie lokalnych strategii rozwiązywania problemów społecznych, które są ważnymi dokumentami odnoszącymi się do polityki społecznej, a odpowiednio przygotowane i wdrażane prowadzą do rozwiązania kluczowych problemów społecznych występujących na danym terytorium.

Konsekwencje pojawienia się wirusa SARS-CoV-2 i wywołanej przez niego choroby COVID-19 spowodowały konieczność zredefiniowania zaplanowanych działań. Skutki ekonomiczne, gospodarcze i społeczne pandemii będą dostrzegalne w dłuższej perspektywie czasowej. W związku z tym pojawić się mogą nowe wyzwania dla polityki lokalnej, jak np. bezrobocie, które dotychczas nie stanowiło dotkliwego problemu na poziomie kraju, województwa jak i Gminy. Uwydatniają się stare i pojawiają nowe ryzyka społeczne – na poziomie lokalnym można do nich zaliczyć kryzys gospodarczy skutkujący, m.in. poważnymi konsekwencjami dla rynku pracy, rozwarstwieniem społecznym pociągającym za sobą ryzyko wzrostu liczby osób wykluczonych ze społeczeństwa, zwiększeniem skali ubóstwa, ujawnianiem się nowych konfliktów

¹ Kwaśniewski J., *Rola diagnozy w rozwiązywaniu problemów społecznych*

społecznych, wzrostem zachowań indywidualistycznych w miejsce zachowań wspólnotowych, wpływających negatywnie na jakość kapitału społecznego i więzi społecznych, czy problem organizacji i zarządzania czasem osób starszych. To tylko część z wielu negatywnych konsekwencji jakie może za sobą pociągać pandemia koronawirusa².

Obecnie polityka socjalna naszego kraju stoi przed kolejnym wyzwaniem, jakim jest konflikt rosyjsko-ukraiński i związany z nim napływ uchodźców. Migracje wojenne mogą mieć charakter długotrwały, co będzie wpływało bezpośrednio nie tylko na migrantów, ale całe społeczeństwo polskie i wymagało korekt polityk społecznych. Kryzys wywołany przez wojnę w Ukrainie musi skłonić Polskę do modernizacji systemu usług społecznych w sposób adekwatny do nowej sytuacji³.

Polityka społeczna w czasie kryzysu wymaga specjalnej uwagi i planowania, wykorzystując przy tym swoje instrumenty zarówno interwencyjne – w perspektywie krótkoterminowej, jak i w okresie długoterminowym.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Wolbórz na lata 2024-2030 jest dokumentem wyznaczającym najważniejsze kierunki działań mające na celu doprowadzenie do zmiany niekorzystnych zjawisk społecznych na terenie Gminy. Wskazuje ona obszary problemowe, priorytetowe zadania służące przeciwdziałaniu tym problemom, a także zakładane rezultaty. Strategia jest wyrazem zintegrowanego planowania społecznego zwiększającego efektywność podejmowanych działań. Jej wdrażanie odbywa się poprzez szereg działań związanych z realizacją planów strategicznych.

Strategia służyć będzie osiągnięciu zaplanowanych celów, wraz ze szczegółowym określeniem sposobów dojścia do poprawy sytuacji społecznej w wybranych obszarach. W związku z tym, że rozwiązywanie problemów społecznych jest procesem długofalowym, lokalna polityka społeczna wymaga od jej realizatorów strategicznego

² N. G. Pikuta, M. Grewiński, E. Zdebska, W. Glanc, *Wyzwania dla polityki społecznej w kontekście pandemii koronawirusa*, Kraków 2020, s. 9-16

³ E. Bendyk, P. Buras, *Polska wobec wojny, Polska w świecie po wojnie Zadania na nowy czas*, Fundacja im. Stefana Batorego, Warszawa, 2022, s. 1-7

podejścia. Planowanie strategiczne, polegające na podejmowaniu systematycznych działań, podczas których planowana jest przyszłość i wytyczane są najistotniejsze kierunki działań, uwzględnia długi horyzont czasowy.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Wolbórz na lata 2024-2030 zawiera kilka części, w tym charakterystykę Gminy oraz część programową obejmującą misję, wizję, cele, zadania przewidziane do realizacji, ramy finansowe, zakładane rezultaty, system wdrażania, monitoring i ewaluację. W Strategii uwzględniono różnorodny zakres problematyki społecznej. Diagnoza sytuacji społecznej dokonana została w następujących obszarach:

- wspieranie rodziny i system pieczy zastępczej,
- wsparcie osób z niepełnosprawnością,
- zdrowie psychiczne,
- profilaktyka i rozwiązywanie problemów uzależnień od substancji psychoaktywnych oraz uzależnień behawioralnych,
- przeciwdziałanie przemocy domowej,
- aktywność i integracja społeczna seniorów,
- promocja zatrudnienia, reintegracja zawodowa i społeczna osób podlegających wykluczeniu społecznemu,
- wsparcie osób z problemem ubóstwa.

Podsumowując, Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Wolbórz na lata 2024-2030, określa sposób osiągnięcia wyznaczonych celów oraz pozwala wypracować sprawny i efektywny system pomocy, umożliwiający skuteczne rozwiązywanie problemów społecznych, co pozwoli m.in. na zapewnienie mieszkańcom Gminy dogodnych warunków do rozwoju.

Metodologia opracowania Strategii

Podstawowe elementy Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Wolbórz na lata 2024-2030 są tożsame ze strukturą innych dokumentów określających kierunki lokalnej polityki społecznej. Tym co wyróżnia Strategię od innych wiążących dokumentów i programów jest przede wszystkim jej okres obowiązywania oraz nadrzędność wobec nich. Mimo, iż horyzont czasowy nie został wskazany w ustawie z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, powinien precyzować główne działania Gminy w zakresie zaspokajania społecznych potrzeb mieszkańców i niwelowania nierówności społecznych w długim okresie, tj. 5-10 lat.

Obligatoryjny charakter Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych oraz jej istota i wpływ na kreowanie lokalnej polityki nakłada na jej realizatorów obowiązek tworzenia jej w sposób odpowiedzialny i spójny z zapisami zawartymi w nadrzędnych dokumentach strategicznych na poziomie europejskim, krajowym, regionalnym oraz lokalnym.

Nadrzędność Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych nad programami o charakterze taktycznym, takimi jak Program Współpracy z Organizacjami Pozarządowymi, Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej, Program Wspierania Rodziny czy Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii, wymusza na podmiotach odpowiedzialnych za opracowanie i wdrażanie Strategii ujęcia w niej określonych elementów. Poniżej zawarte zostały elementy wchodzące w skład Strategii oraz poszczególne etapy jej opracowania.

Tabela 1. Etapy opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych

Lp.	Etap	Charakterystyka
1.	Analiza strategiczna	Analiza bieżącej sytuacji, problemów, barier oraz potencjału umożliwia wskazanie obszarów problemowych występujących w Gminie. Głównym źródłem informacji o sytuacji mieszkańców, ich problemach i potrzebach jest analiza danych zastanych, czyli bieżącej dokumentacji urzędowej, danych demograficzno-gospodarczych oraz trendów społecznych. Na tym etapie ocenie poddaje się również otoczenie jednostki samorządowej. Informacji w tym zakresie dostarczają również przeprowadzone na terenie Gminy badania społeczne.
2.	Sformułowanie Misji i Wizji Strategii	Wizja zawarta w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych jest swoistym obrazem, do którego dąży Gmina za sprawą realizacji celów w niej wskazanych, natomiast misja określa nadrzędny powód opracowania Strategii.
3.	Określenie celów priorytetowych i zadań	W następstwie prawidłowo przeprowadzonej analizy strategicznej możliwe jest wskazanie głównych obszarów problemowych występujących na terenie Gminy. Identyfikacja ich i określenie kompleksowych działań minimalizujących skalę ich oddziaływania zapewnia realizację polityki społecznej zgodnej z oczekiwaniami i potrzebami, a także podniesienie jakości życia lokalnej społeczności.
4.	Wskazanie sposobu wdrażania i kontroli realizacji Strategii	Ostatnim elementem Strategii jest określenie planu, zgodnie z którym ma zostać zrealizowana podczas okresu jej obowiązywania. Zarówno źródła i ramy finansowe, podmioty odpowiedzialne za realizację poszczególnych celów, sposób komunikacji, jak i sprawozdawczość mają niebagatelny wpływ na stopień i jakość jej wdrożenia, dlatego zarówno w trakcie, jak i po jej zakończeniu należy przeprowadzić ewaluację, umożliwiającą ocenę działań w odniesieniu do zamierzonych celów.

Źródło: Opracowanie własne

Podstawy prawne

Opracowana całościowa, spójna i wieloletnia koncepcja rozwiązywania problemów społecznych gminy lub powiatu, podobnie jak inne dokumenty strategiczne, jest uwarunkowana prawnie. Podstawą jurydyczną do opracowania niniejszej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych jest ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 901 z późn. zm.), która stanowi, iż do zadań własnych gminy o charakterze obligatoryjnym należy *„opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka”*.

Tworząc niniejszą Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych opierano się na kluczowych dla tej materii aktach prawnych tak, aby była ona kompatybilna oraz komplementarna z założeniami polityki państwa. Najistotniejsze ustawy kompetencyjne, nakładające na administrację rządową i samorządową określone obowiązki to m.in.:

1. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r.,
2. ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego,
3. ustawa z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego,
4. ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i wolontariacie,
5. ustawa z dnia 10 maja 2019 r. o ochronie danych osobowych.

Akty prawne dotyczące wsparcia rodziny i dziecka

1. ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej,
2. ustawa z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci,
3. ustawa z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”,
4. ustawa z dnia 5 grudnia 2014 r. o Karcie Dużej Rodziny,
5. ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych,

6. ustawa z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów,
7. ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy,
8. ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej,
9. ustawa z dnia 4 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3,
10. ustawa z dnia 9 czerwca 2022 r. o wspieraniu i resocjalizacji nieletnich.

Akty prawne dotyczące ochrony zdrowia oraz przeciwdziałania uzależnieniom

1. Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi,
2. ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii,
3. ustawa z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej,
4. ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego.

Akty prawne dotyczące oświaty, zatrudnienia oraz wsparcia socjalnego

1. Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych,
2. ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy,
3. ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty,
4. ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym,
5. ustawa z dnia 8 grudnia 2006 r. o finansowym wsparciu niektórych przedsięwzięć mieszkaniowych,
6. ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o dodatkach mieszkaniowych,
7. ustawa z dnia 17 grudnia 2021 r. o dodatku osłonowym,
8. ustawa z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych,
9. ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego,
10. ustawa z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych,

11. ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych,
12. uchwała Nr 149 Rady Ministrów z dnia 23 sierpnia 2023 r. w sprawie ustanowienia wieloletniego rządowego programu „Posiłek w szkole i w domu” na lata 2024-2028,
13. ustawa z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami,
14. ustawa z dnia 15 grudnia 2022 r. o szczególnej ochronie niektórych odbiorców paliw gazowych w 2023 r. oraz w 2024 r. w związku z sytuacją na rynku gazu,
15. ustawa z dnia 5 sierpnia 2022 r. o dodatku węglowym.

Akty prawne normujące aspekty finansowe

1. Ustawa z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego,
2. ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych,
3. ustawa z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości,
4. ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie,
5. ustawa z dnia 11 września 2019 r. prawo zamówień publicznych.

Akty prawne normujące pobyt cudzoziemców na terenie kraju

1. Ustawa z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach,
2. ustawa z dnia 9 listopada 2000 r. o repatriacji,
3. ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej,
4. ustawa z dnia 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa.

Spójność z dokumentami strategicznymi

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Wolbórz na lata 2024-2030 jest zgodna z kierunkami polityk w sferze społecznej zawartymi w dokumentach strategicznych realizowanych na poziomie krajowym i regionalnym. Rozdział ten przedstawia opis wyżej wymienionych dokumentów strategicznych.

Dokumenty krajowe

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Wolbórz na lata 2024-2030 jest zgodna z poniższymi dokumentami krajowymi:

- **Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)**, będąca aktualizacją średniookresowej strategii rozwoju kraju, stanowi obowiązujący, kluczowy dokument dla Polski, w zakresie średnio- i długofalowej polityki gospodarczej. Strategia zawiera rekomendacje dla polityk publicznych oraz jest podstawą dla zmian w systemie zarządzania rozwojem.
- **Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2030**, której celem jest rozwijanie kapitału ludzkiego poprzez wydobywanie potencjałów osób w taki sposób, by mogły w pełni uczestniczyć w życiu społecznym, politycznym i ekonomicznym na wszystkich etapach życia.
- **Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego (współdziałanie, kultura, kreatywność) 2030** stanowiąca kontynuację Strategii Rozwoju Kapitału Społecznego 2020, a jej głównym celem jest wzrost jakości życia społecznego i kulturalnego Polaków.

Ponadto wymienić należy również dokumenty mające wpływ na kształtowanie polityki społecznej, takie jak:

- Strategia Demograficzna 2040,
- Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030,

- Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu. Aktualizacja 2021-2027, polityka publiczna z perspektywą do roku 2030,
- Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej do 2030 roku. Ekonomia Solidarności Społecznej,
- Strategia na rzecz Osób z Niepełnosprawnościami 2021-2030,
- Strategia rozwoju usług społecznych, polityka publiczna do roku 2030 (z perspektywą do 2035 r.).

Dokumenty regionalne

Na poziomie regionalnym najważniejszym dokumentem strategicznym wobec Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Wolbórz jest Strategia Rozwoju Województwa Łódzkiego 2030.

Dokumenty lokalne

Najważniejszym dokumentem strategicznym na poziomie lokalnym dla gminy Wolbórz jest **Strategia Rozwoju Gminy Wolbórz na lata 2022-2030**, która nakreśla podstawowe kierunki rozwoju społeczno-gospodarczego Gminy w dłuższej perspektywie czasowej, a jej misją jest: *Dążenie do rozwoju społeczno-gospodarczego z poszanowaniem środowiska naturalnego oraz zapewnienie bezpiecznego i harmonijnego miejsca dla mieszkańców, dającego możliwość realizacji pasji i zainteresowań*”.

Metodologia badań społecznych

Punktem wyjścia wszelkiej interwencji socjalnej jest diagnoza, będąca niezbędnym elementem poprawnie zaplanowanego procesu zmian. Pomaga ona zidentyfikować negatywne, nieakceptowane zjawiska, a także niezaspokojone potrzeby i oczekiwania mieszkańców.

Celem takiej diagnozy jest poznanie problemów, a przedmiotem są różne zjawiska społeczne. O diagnozie społecznej w węższym znaczeniu mówimy, gdy badania dotyczą rozpoznawania zdarzeń i sytuacji społecznych ze względu na ich dotkliwość i potrzebę zmian. Zgodnie z tą definicją, przedmiotem badania są zdarzenia i sytuacje społecznie dotkliwe, celem – zmiana społeczna, efektem zaś – przede wszystkim wnioski i zalecenia dla praktyki.

Niniejsza diagnoza realizowana na zlecenie gminy Wolbórz, ma na celu ukazanie skali różnych problemów społecznych występujących wśród dorosłych mieszkańców oraz uczniów.

Wybór metod i technik badawczych

W celu poznania opinii oraz postaw mieszkańców gminy Wolbórz zdecydowano się na przeprowadzenie komplementarnych badań. Przez metodę badawczą rozumie się na ogół system założeń i reguł pozwalających na takie uporządkowanie praktycznej lub teoretycznej działalności, aby można było osiągnąć cel, do którego się świadomie zmierza. Wyróżnia się metody ilościowe i jakościowe. Zarówno jedne, jak i drugie są użyteczne w prowadzeniu badań socjologicznych.

Badania wśród dorosłych mieszkańców oraz dzieci i młodzieży w Gminie przeprowadzone zostały przy wykorzystaniu metody ilościowej, odpowiadającej na pytania „ile?” i „jak często?”. Ten typ badań przeprowadzany jest na większą skalę niż w przypadku metod jakościowych, a jego wyniki można przekładać na populację. Zastosowana została technika CAWI (ang. *Computer Assisted Web Interview*) – wspomagany komputerowo wywiad przy pomocy strony internetowej, zakładająca przeprowadzenie badań za pomocą kwestionariuszy ankiet udostępnianych drogą elektroniczną. Pozwala ona na zachowanie pełnej anonimowości respondentów.

Dobór próby i narzędzie badawcze

Najczęściej badana zbiorowość jest zbyt liczna, aby objąć działaniami jej wszystkich członków, dlatego wybiera się grupę reprezentacyjną. Wykorzystany w diagnozie losowy dobór próby umożliwił pogłębienie badanych zjawisk związanych bezpośrednio z zagrożeniami społecznymi na terenie Gminy oraz uzyskanie informacji i opinii z różnych środowisk.

Badania trwały od lutego do marca 2024 roku a udział w nich wzięło 120 dorosłych mieszkańców oraz 180 uczniów z terenu gminy Wolbórz.

Kwestionariusz ankiety użyty do zebrania danych, składał się z pytań zamkniętych jednego lub wielokrotnego wyboru.

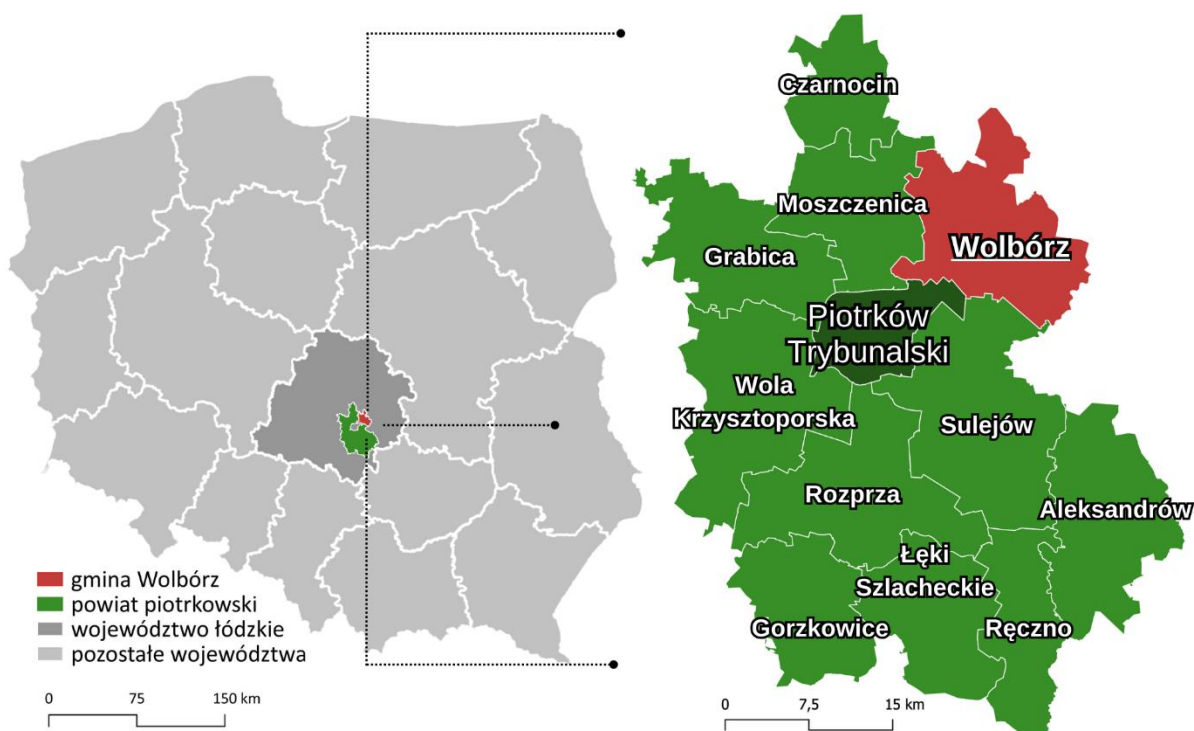
W niniejszym dokumencie przedstawiono wyniki badań w ujęciu procentowym, które zaokrąglono do wartości dziesiętnych. Z uwagi na to, suma procentowego udziału odpowiedzi w danym pytaniu może odbiegać o +/- 1,0 pp. od 100%.

CHARAKTERYSTYKA GMINY WOLBÓRZ

Położenie

Wolbórz to gmina miejsko-wiejska, zlokalizowana w województwie łódzkim, w powiecie piotrkowskim. Gmina⁴ zajmuje obszar 15 166 ha i jest jedną z większych gmin powiatu piotrkowskiego – stanowi 10,6% jego powierzchni oraz 0,8% powierzchni województwa łódzkiego. Na obszarze Gminy znajdują się 22 sołectwa, w skład których wchodzi 37 miejscowości i miasto Wolbórz. Gmina Wolbórz położona jest przy trasie S8 relacji Warszawa – Wrocław – Katowice. Miasto Wolbórz leży w odległości około 14 km od Piotrkowa Trybunalskiego i Tomaszowa Mazowieckiego. Większe ośrodki miejskie, tj. Łódź i Warszawa położone są w odległościach odpowiednio około 52 km i 135 km.

Rysunek 1. Położenie gminy Wolbórz na tle powiatu, województwa i kraju

Źródło: Opracowanie własne

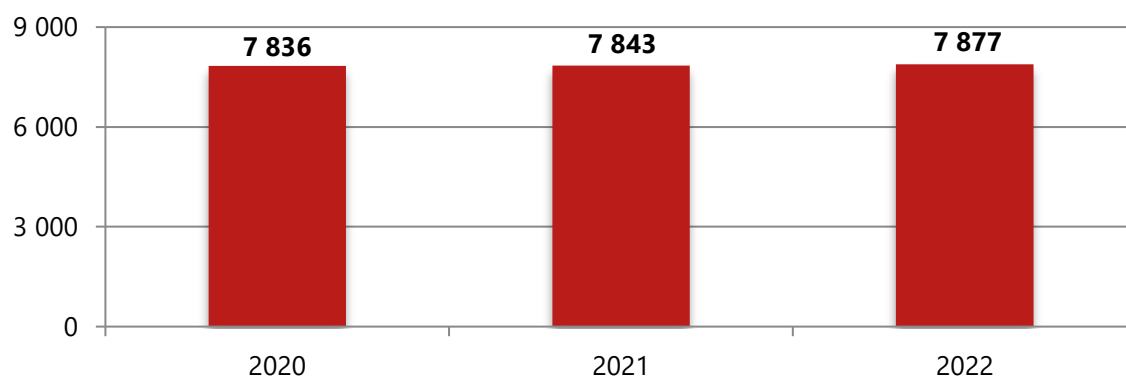
⁴ Zastosowany zapis „Gmina” oznacza w niniejszym dokumencie gminę miejsko-wiejską Wolbórz

Sytuacja demograficzna

Struktura demograficzna, będąca rezultatem procesów demograficznych w przeszłości, determinuje kształtowanie się zjawisk demograficznych i społecznych w przyszłości. Rozpoznanie istotnych cech, zjawisk i procesów społecznych jest także kontekstem dla weryfikacji kierunków dotychczasowych działań na rzecz rozwiązywania problemów społecznych, a co za tym idzie umożliwia wnioskowanie dotyczące wymaganych w tym zakresie zmian, zarówno w odniesieniu do skali interwencji, jak i jej rodzaju.

Gminę Wolbórz zamieszkuje 7 877 osób (stan na 31 grudnia 2022 roku). Na przestrzeni analizowanych lat liczba mieszkańców uległa wzrostowi – w 2022 roku w stosunku do roku 2020 odnotowano wzrost na poziomie 0,5%, natomiast w porównaniu do 2021 roku zauważalny jest wzrost o 0,4%.

Wykres 1. Liczba mieszkańców gminy Wolbórz w latach 2020-2022

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Kolejną analizowaną kwestią jest przyrost naturalny, czyli różnica między liczbą urodzeń żywych, a liczbą zgonów. W gminie Wolbórz w 2022 roku przyrost naturalny na 1 000 ludności kształtował się na poziomie -7,02, co oznacza, że wskaźnik ten przyjmował niższą i jednocześnie mniej korzystną wartość niż odnotowano w przypadku powiatu piotrkowskiego (-5,43), województwa łódzkiego (-6,37) oraz kraju (-3,79). Na przełomie analizowanych trzech lat w Gminie obserwowano wzrost wartości współczynnika. Szczegółowe dane w tym zakresie prezentuje kolejna tabela.

Tabela 2. Przyrost naturalny na 1 000 ludności w gminie Wolbórz w porównaniu do powiatu piotrkowskiego, województwa łódzkiego i kraju na przestrzeni lat 2020-2022

Lp.	Wyszczególnienie	2020	2021	2022
1.	Gmina Wolbórz	-1,40	-4,08	-7,02
2.	Powiat piotrkowski	-4,70	-6,77	-5,43
3.	Województwo łódzkie	-6,15	-7,67	-6,37
4.	Polska	-3,20	-4,95	-3,79

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Struktura ludności w gminie Wolbórz według ekonomicznych grup wieku w roku 2022 przedstawiała się następująco:

- 21,5% mieszkańców było w wieku przedprodukcyjnym – do 18 roku życia,
- 56,0% mieszkańców Gminy było w wieku produkcyjnym – dla kobiet jest to między 18-59 rokiem życia, a dla mężczyzn między 18-64 rokiem życia,
- 22,5% mieszkańców było w wieku poprodukcyjnym – dla kobiet 60 lat i więcej, a dla mężczyzn 65 lat i więcej.

Na przestrzeni lat 2020-2022 udział ludności w wieku przedprodukcyjnym uległ zwiększeniu – z 20,1% w 2020 roku do 21,5% w 2022 roku. Udział osób w wieku produkcyjnym w ogólnej liczbie ludności spadł – różnica pomiędzy rokiem 2020 a 2022 wyniosła 1,5 pp. Odsetek osób w wieku poprodukcyjnym ulegał niewielkim wahaniom i w 2022 roku wyniósł 22,5%.

Tabela 3. Udział ludności według ekonomicznych grup wieku w ogólnej liczbie ludności w latach 2020-2022 (w procentach)

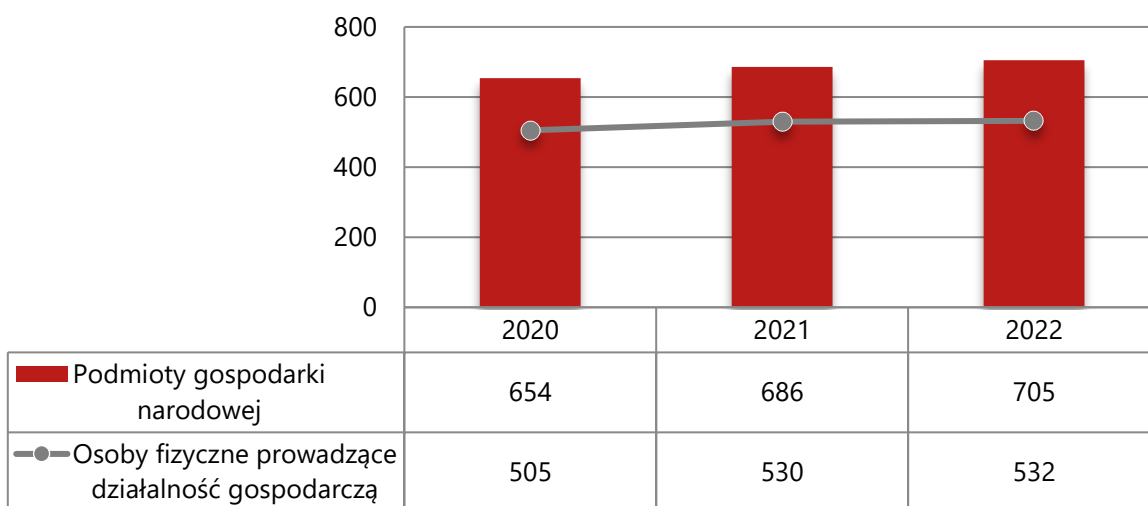
Lp.	Wyszczególnienie	2020	2021	2022
1.	Wiek przedprodukcyjny	20,1	21,0	21,5
2.	Wiek produkcyjny	57,5	56,4	56,0
3.	Wiek poprodukcyjny	22,4	22,6	22,5

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Sytuacja gospodarcza

Jednym ze wskaźników określających aktywność gospodarczą danej zbiorowości, jest liczba podmiotów gospodarczych funkcjonujących na danym terenie. W gminie Wolbórz na koniec 2022 roku w rejestrze REGON zarejestrowanych było łącznie 705 podmiotów gospodarki narodowej, z czego większość stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą, w liczbie 532 (75,5%). Podobnie sytuacja wyglądała w latach poprzednich. Na przestrzeni lat 2020-2022 liczba podmiotów gospodarki narodowej wpisanych do rejestru REGON w gminie Wolbórz ulegała systematycznemu wzrostowi, podobnie było w przypadku liczby osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą.

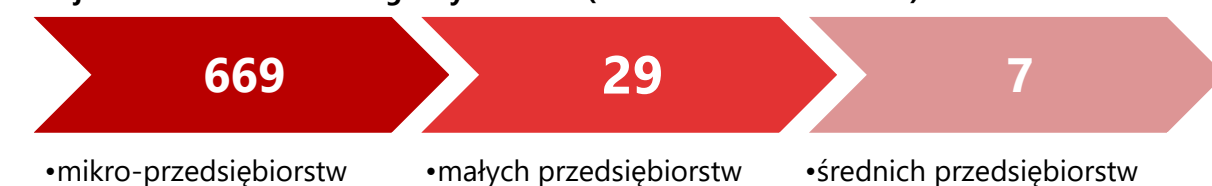
Wykres 2. Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON oraz osoby fizyczne prowadzące działalność w gminie Wolbórz w latach 2020-2022

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Największa liczba podmiotów gospodarczych działających w gminie Wolbórz według klas wielkości to mikroprzedsiębiorstwa zatrudniające 0-9 pracowników – w 2022 roku było ich 669. Małych przedsiębiorstw zatrudniających 10-49 pracowników było w Gminie 29. Ponadto na terenie Gminy prowadziło działalność 7 przedsiębiorstw zatrudniających 50-249 pracowników.

Rysunek 2. Udział podmiotów wg poszczególnych klas wielkości w ogóle podmiotów wpisanych do rejestru REGON na terenie gminy Wolbórz (stan na koniec 2022 roku)

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Edukacja i wychowanie

Na terenie gminy Wolbórz w 2022 roku funkcjonowały następujące placówki oświatowe:

- trzy szkoły podstawowe prowadzone przez Gminę Wolbórz:
 - 1) Szkoła Podstawowa im. Władysława Jagiełły w Wolborzu,
 - 2) Szkoła Podstawowa im. Stefana Żeromskiego w Goleszach Dużych,
 - 3) Szkoła Podstawowa im. Jana Pawła II w Komornikach;
- Szkoła Podstawowa w Proszeniu im. Miry i Tadeusza Sygietyńskich prowadzona przez Stowarzyszenie na Rzecz Szkoły w Proszeniu,
- Przedszkole Samorządowe w Wolborzu,
- oddziały przedszkolne przy Szkole Podstawowej w Goleszach Dużych,
- oddziały przedszkolne przy Szkole Podstawowej w Komornikach,
- oddziały przedszkolne przy Szkole Podstawowej w Proszeniu,
- niepubliczne przedszkole „Domowe Przedszkole”,
- niepubliczne przedszkole „Ekoludek”,
- niepubliczny żłobek „Promyczek”,
- niepubliczny żłobek „Ekoludek”.

Szkolnictwo ponadpodstawowe w gminie Wolbórz zapewnia Zespół Szkół Centrum Kształcenia Ustawicznego prowadzone przez Starostwo Powiatowe w Piotrkowie Trybunalskim.

W 2022 roku do szkół podstawowych uczęszczało łącznie 618 uczniów, opieką przedszkolną objętych było 378 wychowanków, a opieką w żłobku – 26 dzieci. Na przestrzeni analizowanych lat dostrzec można względnie stałą liczbę uczniów szkół podstawowych, wzrost wychowanków przedszkoli oraz spadek liczby dzieci w żłobku. Szczegółowe dane prezentuje kolejna tabela.

Tabela 4. Liczba dzieci uczęszczających do szkół podstawowych, przedszkoli i żłobka na terenie gminy Wolbórz w latach 2020-2022

Placówka	2020	2021	2022
Szkoły podstawowe	615	618	618
Przedszkola	357	371	378
Żłobki	32	27	26
OGÓŁEM	1 004	1 016	1 022

Źródło: Raport o stanie Gminy Wolbórz za 2020, 2021 i 2022 rok

Struktura zatrudnienia nauczycieli w placówkach samorządowych na przestrzeni lat 2020-2022 uległa zwiększeniu, gdyż w 2020 roku szkoły zatrudniały 98 nauczycieli, w 2021 roku – 100, z kolei w 2022 roku – 104.

Kultura, sport i rekreacja

Na terenie gminy Wolbórz funkcjonują dwie instytucje kultury:

- Wolborskie Centrum Kultury im. Andrzeja Frycza-Modrzewskiego w Wolborzu,
- Miejska Biblioteka Publiczna w Wolborzu z filiami w Golezszach Dużych i Polichnie.

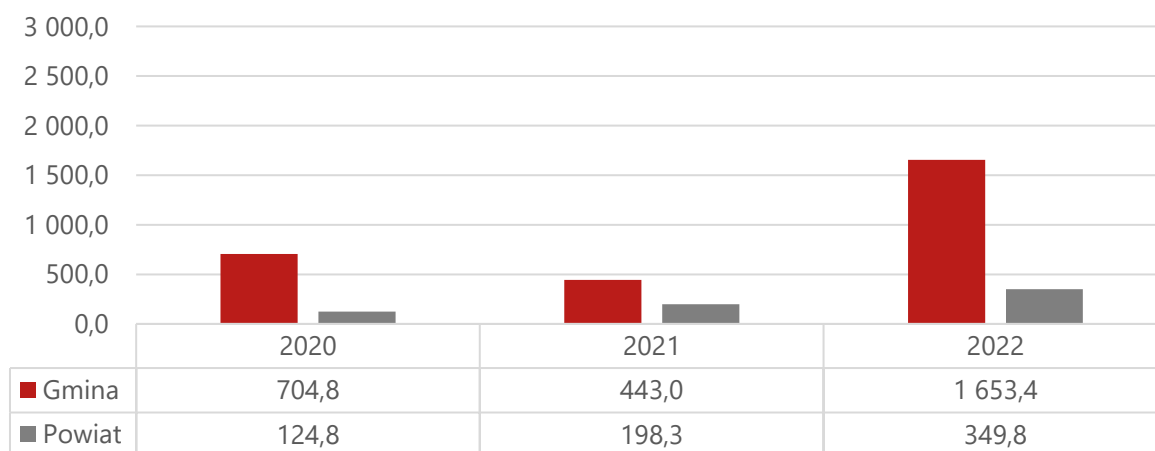
W strukturach WCK w 2022 roku działało 14 grup artystycznych: Teatr dzieci i młodzieży „Wesoła Centrala Kwak”, zajęcia taneczne dla dzieci i dorosłych, 4 zespoły wokalne (młodzieżowy, „Żelki”, „Fermata i Cantare), 3 folklorystyczne („Proszeniacy”, „Nad Wolbórką”, „Wolborskie Nuty”), 3 koła zainteresowań (plastyczne, kreatywne, gimnastyka dla seniora) oraz zespół instrumentalny. W zajęciach brało udział około 252 uczestników. Odbywały się także zajęcia z języka angielskiego oraz warsztaty artystyczne dla seniorów. Poza zajęciami stałymi, warsztatami, lekcjami muzealnymi,

w 2022 roku zorganizowano 60 wydarzeń: kameralnych, wystaw, widowisk oraz koncertów plenerowych. Najważniejsze z nich to:

- KONCERT NOWOROCZNY: Marek Piekarczyk,
- spektakl teatralny „Pigmalion”, ale Teatr!,
- Dzień Kobiet- Koncert Solidarni z Ukrainą,
- XVII Ogólnopolski Festiwal Folkloru Miejskiego,
- Dni Wolborza- Czadoman, Oreada, Enej
- XV Letni Festiwal w Kolegiacie w ramach, którego odbyły się 4 koncerty
- Gala 50-lecia istnienia domu kultury w Wolborzu,
- „Tyle z nas, co w pamięci...”- spotkania z piosenką autorską,
- Premiery teatrów działających przy WCK, Kino Nieme, Kino na Leżakach i inne.

Dane Głównego Urzędu Statystycznego wskazują na to, że w 2022 roku liczba uczestników imprez kulturalnych na 1 000 ludności w gminie Wolbórz była blisko pięciokrotnie wyższa od ich liczby na terenie całego powiatu. Na przestrzeni analizowanych lat zauważyć można wahania tego wskaźnika na poziomie Gminy, co mogło mieć związek z trwającą pandemią i wynikającymi z niej obostrzeniami, które znacznie ograniczyły działalność kulturalną. Obrazuje to poniższy wykres.

Wykres 3. Liczba uczestników imprez organizowanych przez placówki kulturalne na terenie gminy Wolbórz oraz powiatu piotrkowskiego na 1 000 ludności w latach 2020-2022

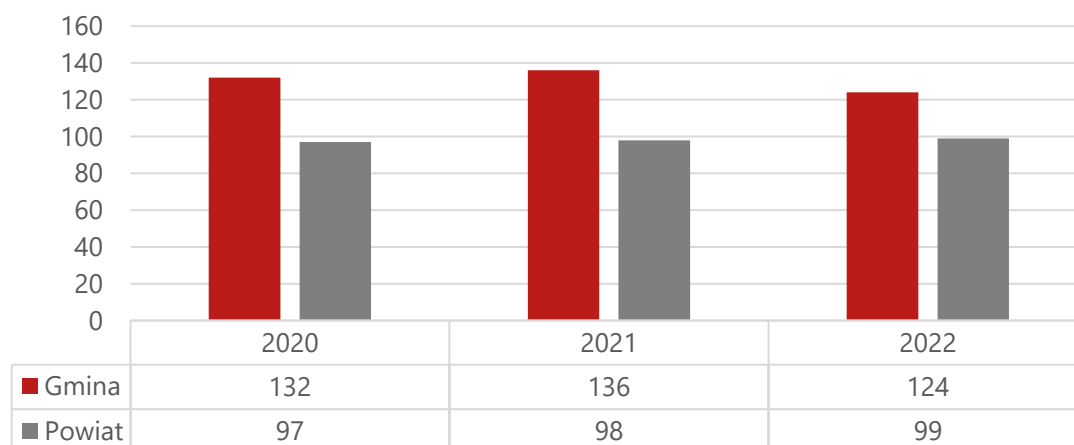

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Główne kierunki rozwoju Miejskiej Biblioteki Publicznej w Wolborzu wraz z filiami to poprawa jakości i poszerzenie oferty korzystania z usług placówki, aby zaspokoić potrzeby wszystkich grup użytkowników. MBP w 2022 roku podjęła szereg inicjatyw dla czytelników organizując i realizując m.in.:

1. Warsztaty z nowych technologii, koncerty, spotkania autorskie,
2. Współorganizacja Senioriady – spotkanie seniorów,
3. Dzień Babci i Dziadka,
4. Zajęcia feryjne dla dzieci z Gminy Wolbórz,
5. Dzień Kobiet z biblioteką,
6. Darmowe półkolonie dla czytelników biblioteki,
7. Realizacja projektów i pozyskiwanie funduszy zewnętrznych:
 - „Aktywne wakacje pełne pasji”,
 - „Polak, który zmienił bieg historii. Ignacy Łukasiewicz, jakiego nie znamy”,
 - „Samoróbki”,
 - projekt „Mała książka Wielki człowiek”,
 - Zakup nowości książkowych.

Kolejny wykres prezentuje dostępne dane w zakresie liczby czytelników bibliotek publicznych na 1 000 ludności w gminie Wolbórz oraz powiecie piotrkowskim w latach 2020-2022. Na podstawie danych statystycznych widać, że wskaźnik ten przyjmował w Gminie wyższą wartość niż w powiecie – w 2022 roku w Gminie na 1 000 mieszkańców przypadało 124 czytelników, a w całym powiecie było ich 99. Na przestrzeni analizowanych lat, w Gminie odnotowano wahania w zakresie liczby czytelników, przyjmując w 2022 roku najniższą wartość.

Wykres 4. Czytelnicy bibliotek publicznych na 1 000 ludności w gminie Wolbórz oraz powiecie piotrkowskim w latach 2020-2022

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Opieka zdrowotna

Gmina Wolbórz nie posiada własnych podmiotów leczniczych. Świadczeń z zakresu podstawowej opieki zdrowotnej na terenie Gminy udzielały 2 placówki:

1. Amicus – Med. R.W. Szymańscy Sp. J. ul. Sportowa 32/34, Wolbórz,
2. Przychodnia w Wolborzu, ul. Sportowa 7, działająca w ramach Powiatowego Centrum Matki i Dziecka w Piotrkowie Trybunalskim.

Z dostępnych danych GUS wynika, iż w gminie Wolbórz w 2022 roku na 1 przychodnię przypadło 1 970 mieszkańców, co jest wartością niższą od liczby mieszkańców przypadających na 1 przychodnię w całym powiecie, która wynosiła w omawianym roku 2 829. W ramach POZ w przedmiotowym roku udzielono 5,65 porad w przeliczeniu na 1 mieszkańca, co jest wartością wyższą od tej dla całego powiatu piotrkowskiego (4,46), a tym samym mniej korzystną.

Tabela 5. Dane statystyczne dotyczące publicznej opieki zdrowotnej w gminie Wolbórz w porównaniu do powiatu piotrkowskiego w 2022 roku

wyszczególnienie	Gmina	Powiat
przychodnie	4	32
liczba osób przypadających na 1 przychodnię	1 970	2 829
porady podstawowej opieki zdrowotnej udzielone na 1 mieszkańca	5,65	4,46

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Bezpieczeństwo publiczne

Bezpieczeństwo publiczne jest to ogół warunków i instytucji chroniących życie, zdrowie, mienie obywateli oraz majątek ogólnonarodowy, ustrój i suwerenność państwa przed zjawiskami groźnymi dla ładu prawnego. Bezpieczeństwo publiczne umożliwia sprawne funkcjonowanie społeczeństwa. W gminie Wolbórz działa **Komisariat Policji**. Funkcjonariusze Policji w 2022 roku przeprowadzili 990 interwencji na terenie miasta i gminy Wolbórz – to o 167 mniej niż w 2021 roku oraz o 283 mniej niż w 2020 roku⁵.

Ochronę przeciwpożarową w gminie Wolbórz zapewnia **14 jednostek Ochotniczej Straży Pożarnej (OSP)**, spośród których 2 znajdują się w Krajowym Systemie Ratowniczo-Gaśniczym.

Uwarunkowania w zakresie ekonomii społecznej

Na przestrzeni dekad zmieniały się sposoby zarządzania w biznesie i administracji, a co za tym idzie – funkcja jednostki w wewnętrznym systemie. W wyniku koncentracji na wynikach, coraz mniejszą rolę w strukturach organizacyjnych pełnił człowiek, a w efekcie zwiększyła się skala wykluczenia społecznego. Narastanie nierówności społecznych wpłynęło na konieczność intensyfikacji oddolnych działań podejmowanych przez środowiska dotknięte nimi, na kanwie czego zainicjowany został ruch spółdzielczy, umożliwiający całym grupom społecznym zaspokojenie podstawowych potrzeb, a u jego podstaw leżała podmiotowość jednostki oraz wartość pracy indywidualnej. Ówczesne przesłanki umożliwiły wykreowanie się ekonomii społecznej znanej obecnie, czyli ekonomii skoncentrowanej na jednostce i oddziaływaniu społecznym, zarządzanej w sposób autonomiczny i partycypacyjny oraz wykazującej nadrzędność świadczenia usług dla członków, pracowników lub wspólnoty ponad bezwzględnym zyskiem⁶.

⁵ Raport o stanie Gminy Wolbórz za 2020, 2021 i 2022 rok

⁶ Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej do 2030 roku. *Ekonomia Solidarności Społecznej*, str. 10

Ekonomia społeczna prowadzona jest przez szereg podmiotów, wśród których znajdują się organizacje pozarządowe wskazane w art. 3 ust. 2 ustawy o działalności pożytku publicznego i wolontariacie, tj. stowarzyszenia, fundacje i prowadzone przez nie jednostki reintegracyjne, a także w art. 3 ust. 3, w tym spółdzielnie socjalne, spółki non profit, stowarzyszenia jednostek samorządu terytorialnego, itp. Obecnie rozwijający się sektor ekonomii społecznej wpisuje się zarówno w politykę gospodarczą, poprzez wzmacnianie przedsiębiorczości mieszkańców gmin i powiatów oraz konkurencyjności lokalnych podmiotów, jak i politykę społeczną, gdyż odpowiednie wykorzystanie potencjału PES umożliwia aktywizację zawodową, rozwój turystyki, kultury czy mieszkalnictwa, a także reintegrację osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Wśród podmiotów ekonomii społecznej wyszczególnia się podmioty ekonomii solidarnej, których celem działania jest w szczególności aktywizacja zawodowa i integracja społeczna, w tym reintegracja zawodowa i społeczna osób zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz rehabilitacja społeczna i zawodowa osób z niepełnosprawnościami.

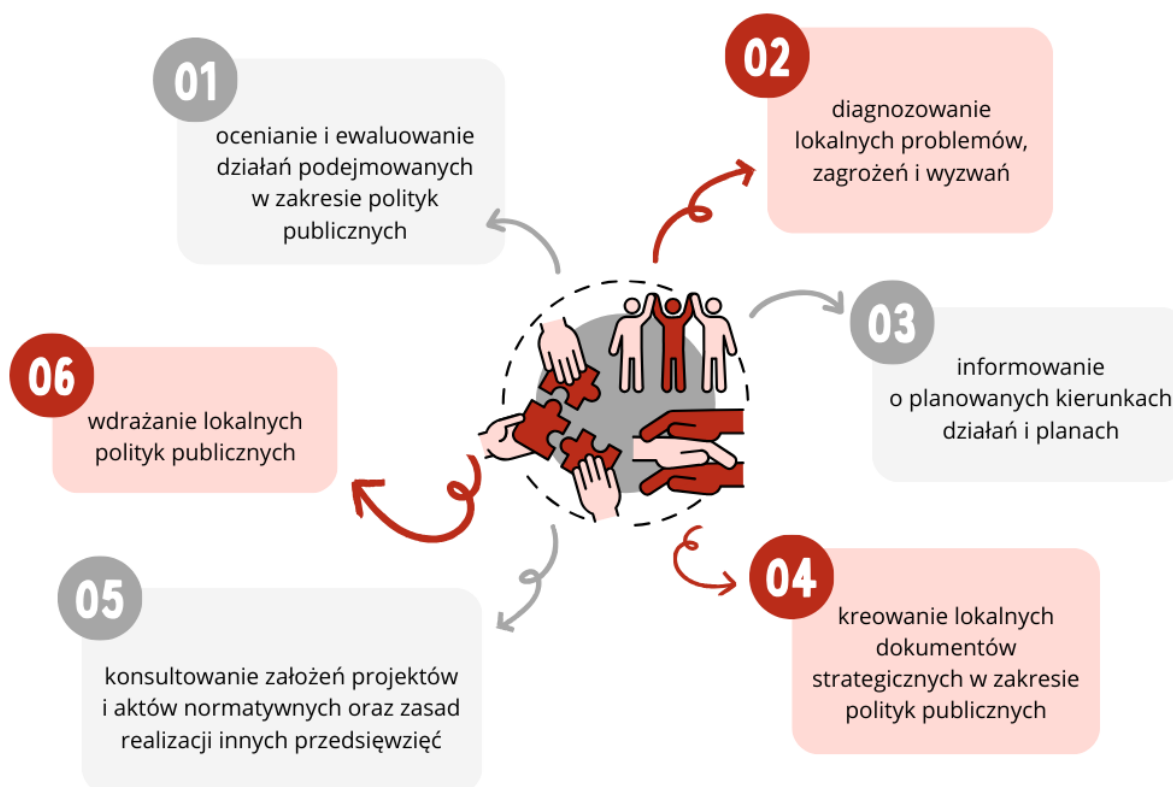
Rysunek 3. Klasyfikacja podmiotów ekonomii społecznej

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Krajowego Programu Rozwoju Ekonomii Społecznej do 2030 roku. *Ekonomia Solidarności Społecznej*

Podmioty ekonomii społecznej prowadzą szeroką działalność na rzecz lokalnej społeczności i grup zagrożonych lub doświadczających wykluczenia społecznego. Doświadczenie wynikające z podejmowanych działań umacnia przyzwolenie tych podmiotów do powzięcia części odpowiedzialności za kierunek i kształt lokalnej polityki społecznej. W dotychczasowych praktykach wiodącą formą współpracy międzyinstytucjonalnej w tym obszarze było zlecanie zadań publicznych oraz usług społecznych odpowiednim fundacjom i stowarzyszeniom, niemniej wraz z rozwojem sektora ekonomii społecznej zasadne jest włączenie wszystkich jego podmiotów do tworzenia lokalnych rozwiązań, w tym w zakresie rozpoznawania problemów społecznych, opracowywania dokumentów strategicznych, wdrażania działań i ich oceny.

Rysunek 4. Obszary współpracy międzyinstytucjonalnej

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Model współpracy administracji publicznej i organizacji pozarządowych, ISP, 2019

W świetle ustawy o ekonomii społecznej rozszerzona została sfera zadań publicznych możliwych do realizacji przez organizacje pozarządowe, która dała im możliwość *działalności na rzecz podmiotów ekonomii społecznej i przedsiębiorstw społecznych*, z kolei ustawa o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych uregulowała kwestie obszarów usług możliwych do realizacji przez PES w ramach otwartych konkursów ofert, małych grantów oraz w oparciu o prawo zamówień publicznych. Korelacja ustawy o ekonomii społecznej, ustawy o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych oraz o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie kreuje obraz szerokiego spektrum działalności i inicjatyw możliwych do podjęcia przez PES w ramach realizacji zadań publicznych i usług społecznych, wśród których znajduje się 14 obszarów usług oraz 43 sfery zadań. Zdefiniowane poniżej usługi społeczne są ściśle związane z katalogiem zadań w ramach pożytku publicznego.

Tabela 6. Zakres usług społecznych i przypisane do nich zadania publiczne

Lp.	Katalog usług społecznych z zakresu:	Zadania publiczne w obszarze:
1.	Polityki prorodzinnej	<ul style="list-style-type: none"> ▪ działalności na rzecz rodziny, macierzyństwa, rodzicielstwa, upowszechniania i ochrony praw dziecka
2.	Wspierania rodziny	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej ▪ działalności na rzecz dzieci i młodzieży, w tym wypoczynku dzieci i młodzieży
3.	Systemu pieczy zastępczej	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej
4.	Pomocy społecznej	<ul style="list-style-type: none"> ▪ pomocy społecznej, w tym pomocy rodzinom i osobom w trudnej sytuacji życiowej oraz wyrównywania szans tych rodzin i osób
5.	Promocji i ochrony zdrowia	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ochrony i promocji zdrowia, w tym działalności leczniczej
6.	Wspierania osób z niepełnosprawnościami	<ul style="list-style-type: none"> ▪ działalności na rzecz osób z niepełnosprawnościami
7.	Edukacji publicznej	<ul style="list-style-type: none"> ▪ nauki, szkolnictwa wyższego, edukacji, oświaty i wychowania

8.	Przeciwdziałania bezrobociu	<ul style="list-style-type: none"> ▪ promocji zatrudnienia i aktywizacji zawodowej osób pozostających bez pracy i zagrożonych zwolnieniem z pracy
9.	Kultury	<ul style="list-style-type: none"> ▪ kultury, sztuki, ochrony dóbr kultury i dziedzictwa narodowego
10.	Kultury fizycznej i turystyki	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wspierania i upowszechniania kultury fizycznej, turystyki i krajoznawstwa
11.	Pobudzania aktywności obywatelskiej	<ul style="list-style-type: none"> ▪ działalności wspomagającej rozwój wspólnot i społeczności lokalnych ▪ upowszechniania i ochrony wolności i praw człowieka oraz swobód obywatelskich, a także działań wspomagających rozwój demokracji ▪ udzielania nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego ▪ upowszechniania i ochrony praw konsumentów
12.	Mieszkalnictwa	<ul style="list-style-type: none"> ▪ tworzenia warunków do zaspokajania potrzeb mieszkaniowych wspólnoty samorządowej
13.	Ochrony środowiska	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ekologii i ochrony zwierząt oraz ochrony dziedzictwa przyrodniczego
14.	Reintegracji zawodowej i społecznej	<ul style="list-style-type: none"> ▪ działalności na rzecz integracji i reintegracji zawodowej i społecznej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym ▪ działalności wspomagającej rozwój gospodarczy, w tym rozwój przedsiębiorczości ▪ rewitalizacji ▪ działalności na rzecz organizacji pozarządowych oraz podmiotów wymienionych w art. 3 ust. 3 ▪ działalności na rzecz podmiotów ekonomii społecznej i przedsiębiorstw społecznych

Źródło: Opracowanie własne

Wśród zadań publicznych wskazanych do realizacji przez organizacje pozarządowe znajdują się dodatkowo działania w obszarze wzmocnienia integralności społeczności lokalnej, zapewnienia bezpieczeństwa, wsparcia grup wykluczonych i mniejszościowych oraz przeciwdziałania uzależnieniom i patologiom społecznym.

Ważnym aspektem rozróżniającym usługi społeczne od zadań publicznych realizowanych przez PES jest sposób, w jaki dany podmiot otrzymuje je do realizacji. W przypadku zadań publicznych rozróżnia się ich 5, w tym:

- otwarty konkurs ofert,
- „małe granty” (tryb pozakonkursowy),
- zlecenie realizacji zadania publicznego z pominięciem otwartego konkursu ofert przez organ administracji publicznej w razie wystąpienia klęski żywiołowej, katastrofy naturalnej lub awarii technicznej,
- zlecenie realizacji zadania publicznego z pominięciem otwartego konkursu ofert przez Prezesa Rady Ministrów ze względu na ważny interes społeczny lub publiczny,
- zlecenie realizacji zadania publicznego z pominięciem otwartego konkursu na podstawie samodzielnie złożonej oferty.

Realizacja usług społecznych następuje poprzez zlecenie zadań w formie:

- zlecenia usług,
- zlecenia instytucji,
- bonu na aktywność (regranting),
- kooperacyjnego rozwiązania problemów.

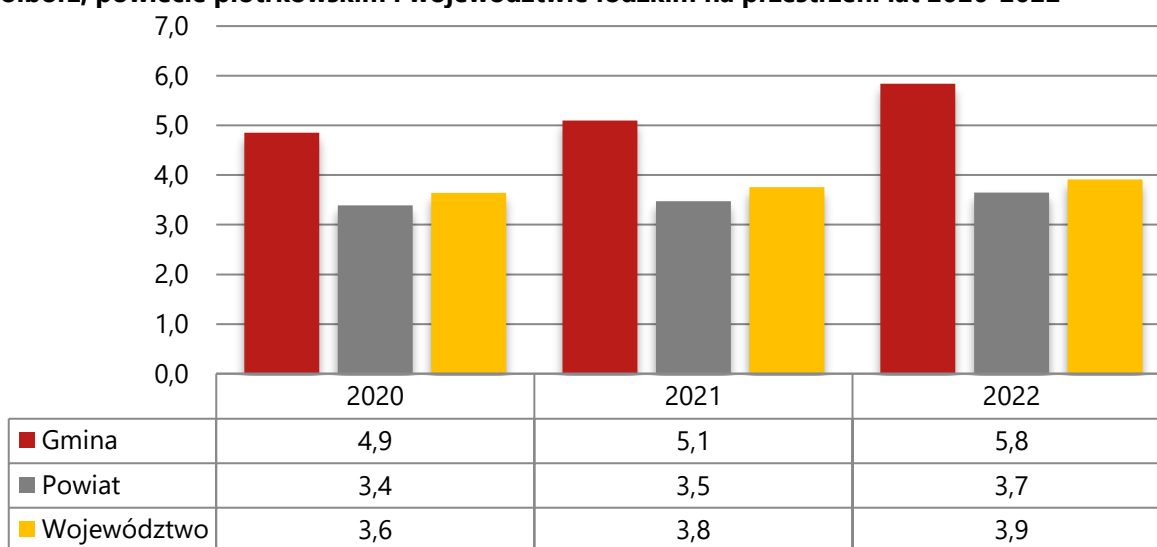
Na terenie gminy Wolbórz w 2022 roku zarejestrowanych było 705 **podmiotów gospodarki narodowej**, w tym 42 stowarzyszenia i organizacje społeczne, które stanowiły 6,0% wszystkich zarejestrowanych podmiotów gospodarki narodowej. W 2022 roku na terenie Gminy działały również 4 fundacje (0,6% ogółu). Na przestrzeni analizowanych lat dostrzec można wzrost liczby fundacji oraz stowarzyszeń i organizacji społecznych, co obrazuje kolejna tabela.

Tabela 7. Ogólna liczba podmiotów gospodarki narodowej, fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych w gminie Wolbórz na przestrzeni lat 2020-2022

Lp.	Wyszczególnienie	2020	2021	2022
1.	Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarki narodowej	654	686	705
2.	Liczba fundacji	2	2	4
3.	Liczba stowarzyszeń i organizacji społecznych	36	38	42

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Wskaźnik fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych na 1 000 mieszkańców w gminie Wolbórz w latach 2020-2022 uległ wzrostowi – w 2022 roku w stosunku do roku 2020 odnotowano wzrost o 0,9 pp., z kolei w porównaniu do 2021 roku o 0,7 pp. W odniesieniu do danych powiatowych i wojewódzkich wskaźnik w Gminie zawsze przyjmował wyższe wartości. Szczegółowe dane zostały przedstawione na kolejnym wykresie.

Wykres 5. Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 1 000 mieszkańców w gminie Wolbórz, powiecie piotrkowskim i województwie łódzkim na przestrzeni lat 2020-2022

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Na terenie Gminy funkcjonuje Towarzystwo Sportowe „Szczerbiec Wolbórz”, Stowarzyszenie Przyjaciół Wolborza, Wolborskie Towarzystwo Kultury i Turystyki, Stowarzyszenie „Wirtuoz”, 17 Kół Gospodyń Wiejskich, 14 jednostek OSP oraz 2 kluby Seniora: Senior Wigor i Senior Uśmiech⁷.

⁷ Raport o stanie Gminy Wolbórz za 2022 rok

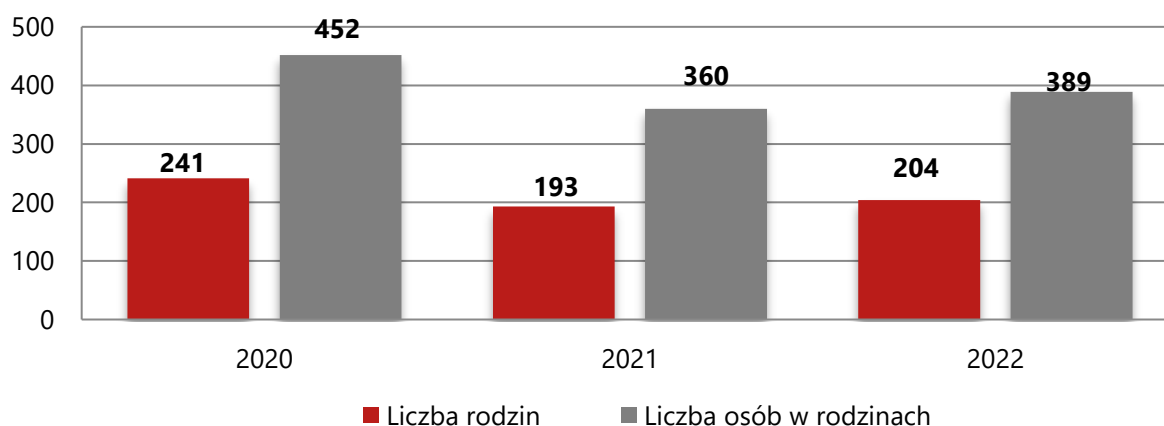
Gminny system pomocy społecznej

Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężenie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości⁸.

Główną jednostką wykonującą zadania z zakresu pomocy społecznej na terenie gminy Wolbórz jest **Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej**. Zadania Ośrodka wynikają wprost z ustawy o pomocy społecznej. MOPS realizuje zadania własne Gminy, zadania zlecone Gminie przez administrację rządową z zakresu pomocy społecznej, zadania wynikające z rozeznaczonych potrzeb Gminy bądź z rządowych programów pomocowych na podstawie i w granicach obowiązujących aktów prawnych. Ośrodek realizując zadania zlecone z zakresu administracji rządowej kieruje się ustaleniami przekazanymi przez wojewodę. Wykonując zadania własne Gminy w zakresie pomocy społecznej kieruje się natomiast ustaleniami Burmistrza oraz uchwałami Rady Miejskiej.

Na przestrzeni lat 2020-2022 liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej w gminie Wolbórz ulegała wahaniom. W 2022 roku pomocą społeczną objęto 204 rodziny – to o 11 więcej niż w 2021 roku oraz o 37 mniej niż w 2020 roku. Na przestrzeni analizowanych lat liczba osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej również ulegała wahaniom.

Wykres 6. Liczba rodzin i osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej w gminie Wolbórz w latach 2020-2022

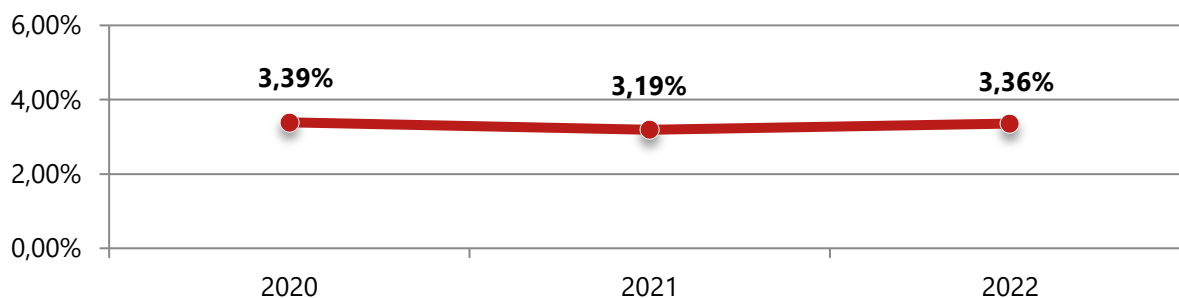

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2022 rok

⁸ Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 901 z późn. zm.)

Liczba pobierających świadczenia pomocy społecznej na 1 000 mieszkańców określana jest jako wskaźnik deprivacji lokalnej. Na przestrzeni lat 2020-2022 wartość tego wskaźnika ulegała wahaniom, by w 2022 roku osiągnąć wartość 3,36%. Dane w tym zakresie zaprezentowane zostały na poniższym wykresie.

Wykres 7. Wskaźnik deprivacji lokalnej na przestrzeni lat 2020-2022

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2022 rok

Poniższa tabela przedstawia liczbę osób korzystających z pomocy społecznej w podziale na ekonomiczne grupy wieku i płeć. Z danych tych wynika, iż w 2022 roku z tego typu pomocy korzystało 96 osób w wieku przedprodukcyjnym, 200 osób w wieku produkcyjnym oraz 55 osób w wieku poprodukcyjnym. Pod względem płci widoczna jest dysproporcja – korzystających z pomocy społecznej mężczyzn było więcej niż kobiet (liczba mężczyzn – 194, liczba kobiet – 157). Analizując dynamikę zmian na przestrzeni lat 2020-2022, dostrzec można wzrost liczby osób w wieku poprodukcyjnym korzystających z pomocy społecznej oraz wahania w przypadku liczby osób w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym.

Tabela 8. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w podziale na wiek i płeć na podstawie liczby przyznanych świadczeń w latach 2020-2022

Wiek	2020		2021		2022	
	Ogółem	Kobiety	Ogółem	Kobiety	Ogółem	Kobiety
0-17	106	53	93	43	96	51
Produkcyjny	200	79	205	72	200	74
Poprodukcyjny	50	32	52	36	55	32
Ogółem	356	164	350	151	351	157

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za rok 2021 i 2022

W 2022 roku świadczenia pieniężne zostały udzielone 173 mieszkańcom gminy Wolbórz, natomiast świadczenie niepieniężne – 94 osobom. Na przestrzeni omawianych lat widoczny jest spadek w zakresie liczby osób otrzymujących świadczenia pieniężne oraz wahania liczby osób, którym udzielono świadczeń niepieniężnych.

Tabela 9. Liczba osób, którym udzielono pomocy w formie świadczeń pieniężnych i niepieniężnych w latach 2020-2022

Wyszczególnienie	2020	2021	2022
Świadczenia pieniężne	180	177	173
Świadczenia niepieniężne	90	76	94

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2022 rok

Osoby długotrwale korzystające z pomocy społecznej to te, które w ciągu ostatnich 3 lat (36 miesięcy) były zarejestrowane w systemie świadczeń pomocy społecznej przez co najmniej 18 miesięcy. Na przestrzeni analizowanych lat, liczba osób długotrwale pobierających świadczenie uległa zmniejszeniu – w 2020 roku wyniosła 167, w 2021 roku – 161, natomiast w 2022 roku osiągnęła wartość 158. Różnice w zakresie płci osób długotrwale pobierających świadczenie w 2022 roku są nieznaczne – mężczyźni stanowili 54,4% wszystkich osób, którym świadczenie to zostało przyznane, a kobiety – 45,6%.

Tabela 10. Liczba osób długotrwale pobierających świadczenie w podziale na płeć w latach 2020-2022

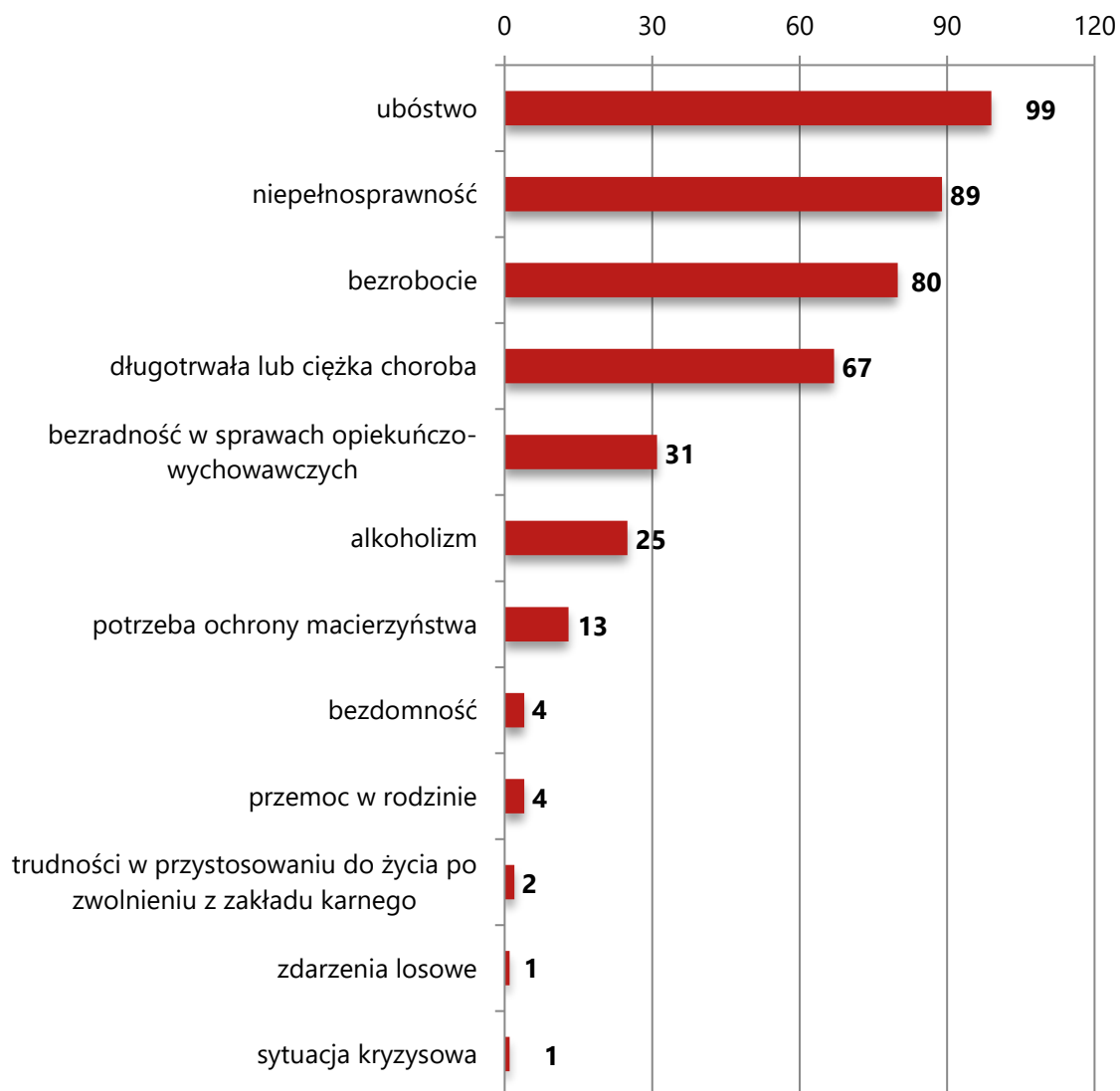
Płeć	2020	2021	2022
Kobiety	74	73	72
Mężczyźni	93	88	86
Ogółem	167	161	158

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2021 i 2022 rok

W 2022 roku najczęstszym powodem udzielania pomocy społecznej w gminie Wolbórz było ubóstwo – z tego powodu pomoc otrzymało 99 rodzin. Na drugim miejscu pod względem liczby rodzin, którym przyznano pomoc znajdowała się niepełnosprawność (89 rodzin), natomiast na trzecim – bezrobocie (80 rodzin). Wśród najczęściej wymienionych powodów udzielania świadczeń, znajdowały się także:

długotrwała lub ciężka choroba (67 rodzin) oraz bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych (31 rodzin). Szczegółowe informacje znajdują się na poniższym wykresie.

Wykres 8. Powody udzielania świadczeń w 2022 roku (liczba rodzin)

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2022 rok

Zasoby instytucjonalne w zakresie rozwiązywania problemów społecznych

Do istotnych zasobów instytucjonalnych w zakresie rozwiązywania problemów społecznych, z których mogą korzystać mieszkańcy gminy Wolbórz należą:

- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- Gminny Zespół Interdyscyplinarny,
- Komisariat Policji,
- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej,
- organizacje pozarządowe, kościoły oraz inne podmioty, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (NGO),
- Placówka Wsparcia Dziennego,
- placówki oświatowe,
- Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Piotrkowie Trybunalskim.
- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Piotrkowie Trybunalskim,
- Powiatowy Urząd Pracy w Piotrkowie Trybunalskim,
- Punkt Interwencji Kryzysowej w Piotrkowie Trybunalskim.
- Punkt Konsultacyjny w Wolborzu i Proszeniu,
- Urząd Miejski.

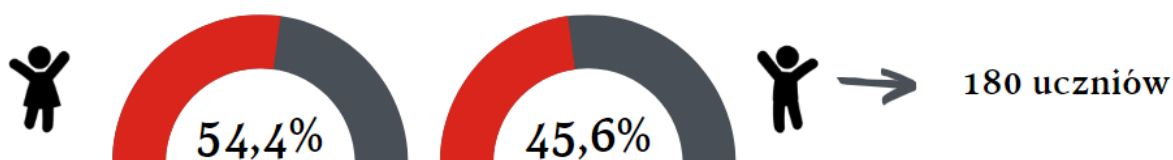
ANALIZA WYNIKÓW BADANIA PRZEPROWADZONEGO WŚRÓD UCZNIÓW

W niniejszym rozdziale przedstawione zostały problemy społeczne z perspektywy dzieci i młodzieży. Pytania zawarte w kwestionariuszu ankiety, miały na celu oszacowanie występujących wśród uczniów problemów związanych ze spożywaniem alkoholu, zażywaniem narkotyków, sięganiem po papierosy i e-papierosy, przemocą domową, rówieśniczą, cyberprzemocą oraz uzależnieniami behawioralnymi. Dodatkowo zbadano stan zdrowia psychicznego uczniów oraz wiedzę na temat zaburzeń odżywiania.

Struktura badanej próby

Uczniowie ze szkół znajdujących się na terenie gminy Wolbórz wypełnili 180 ankiet. Poniższy rysunek przedstawia strukturę badanej próby ze względu na płeć. Można zauważyć, że w badaniu diagnozującym problemy społeczne, przewagę miały dziewczynki – stanowiły one 54,4% ogółu. Chłopcy wypełnili 45,6% kwestionariuszy.

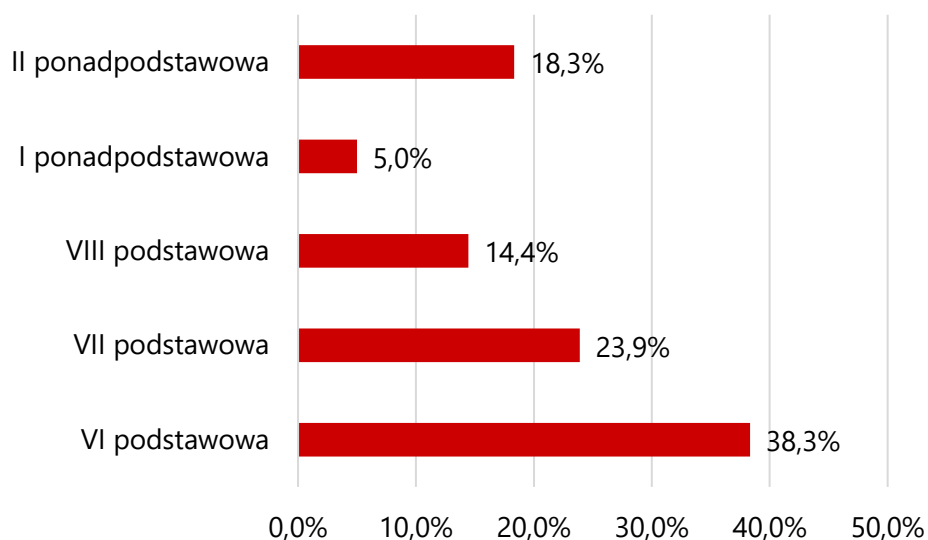
Rysunek 5. Płeć: N=180⁹

Kolejny wykres prezentuje strukturę badanej próby w podziale na przynależność do danej klasy. Dostrzegalne jest zróżnicowanie pod tym względem. Najwięcej, bo 38,3% osób biorących udział w badaniu uczęszczało do VI klasy szkoły podstawowej, 23,9% wskazało na klasę VII, 18,3% to uczniowie II klasy szkoły ponadpodstawowej, 14,4% osób uczęszcza do VIII klasy, a najmniejszy odsetek ankietowanych uczył się w I klasie szkoły ponadpodstawowej (5,0%).

Wykres 9. Klasa: N= 180

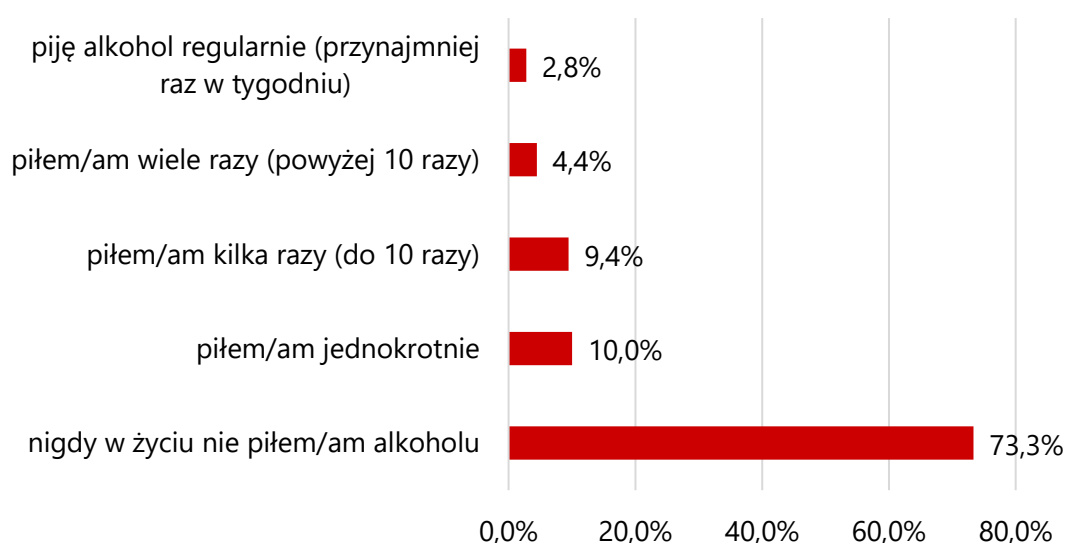
⁹ N=liczba osób odpowiadających na pytanie

Problem alkoholowy

Pierwsze z pytań skierowanych do uczniów, odnosiło się do częstotliwości spożywania przez nich alkoholu. Zebrany materiał badawczy wykazał, że kontakt z nim miał co czwarty badany (26,6%). Większość osób, które oświadczyły, że sięgnęły po alkohol to uczniowie, którzy spożywali go jednokrotnie (10,0%) lub kilkakrotnie, tj. do 10 razy (9,4%). 4,4% respondentów piło napoje alkoholowe wiele razy (powyżej 10), natomiast 2,8% wskazało na regularne picie alkoholu (przynajmniej raz w tygodniu).

Wykres 10. Ile razy w życiu zdarzyło Ci się pić alkohol? N=180

Następne pytanie zadane uczniom ze szkół znajdujących się na terenie gminy Wolbórz, odnosiło się do częstotliwości spożycia alkoholu w ciągu ostatnich 30 dni poprzedzających badanie. Ponad połowa uczniów nie piła alkoholu w tym okresie (26 osób, tj. 54,2%). Wśród respondentów, którzy sięgnęli wtedy po alkohol 17 badanych spożywało go 1-2 razy (35,4%), po 2 respondentów – 3-4 razy oraz więcej niż 7 razy (po 4,2%), natomiast 1 uczeń – 5-7 razy (2,1%).

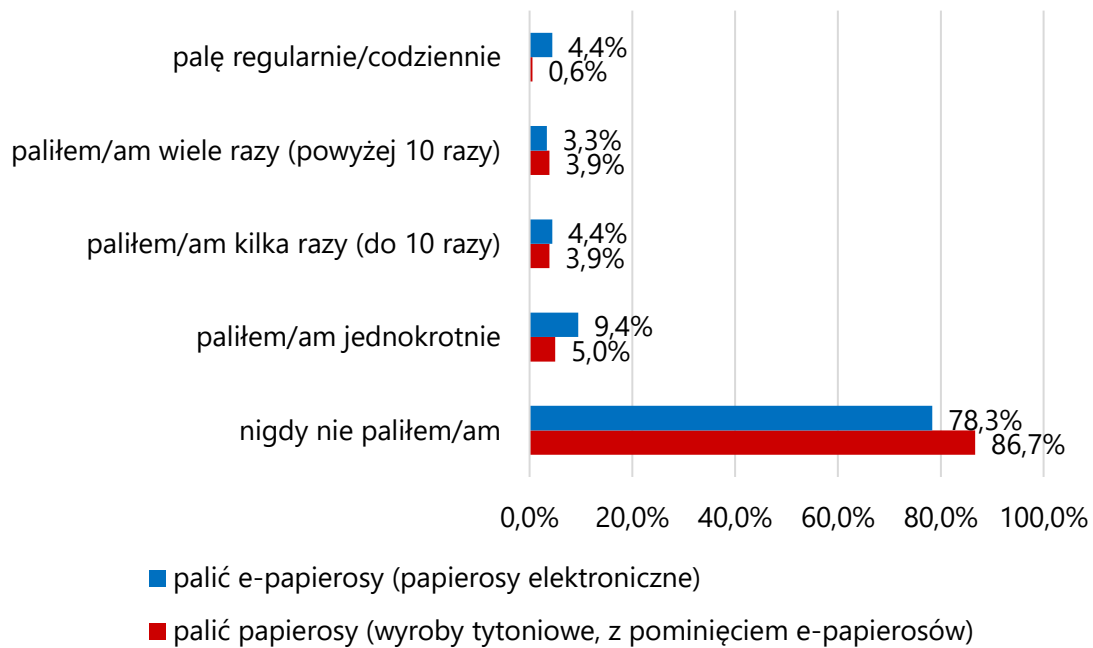
Tabela 11. Ile razy piłeś/aś alkohol w ciągu ostatnich 30 dni? N=48

Odpowiedź	%	Liczba odp.
nie piłem/am alkoholu w ciągu ostatnich 30 dni	54,2%	26
1 – 2 razy	35,4%	17
3 – 4 razy	4,2%	2
5 – 7 razy	2,1%	1
więcej niż 7 razy	4,2%	2

Problem nikotynowy

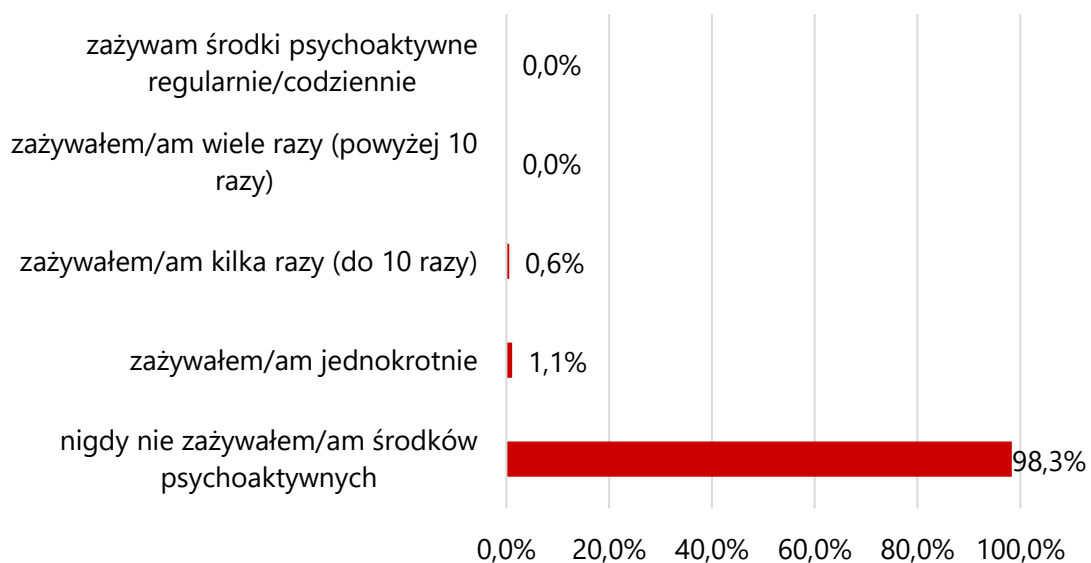
W dalszej kolejności badaniu poddana została częstotliwość sięgania przez uczniów po papierosy tradycyjne (wyroby tytoniowe, z pominięciem e-papierosów) oraz e-papierosy. Z deklaracji respondentów wynika, że kontakt z papierosami tradycyjnymi miało 13,4% ankietowanych, w tym po 3,9% uczniów sięgnęło po nie kilka razy (do 10 razy) oraz wiele razy (powyżej 10 razy), 0,6% respondentów pali regularnie/codziennie, natomiast 5,0% – jednokrotnie.

Jak wynika z badań, po e-papierosy sięgnęło 21,5% ankietowanych, w tym 9,4% paliło je jednokrotnie, 3,3% – wiele razy (powyżej 10 razy), z kolei po 4,4% robiło to kilka razy (do 10 razy) lub regularnie/codziennie.

Wykres 11. Ile razy w życiu zdarzyło Ci się: N=180

Problem narkotykowy

Następny z analizowanych w Diagnozie obszarów dotyczył zażywania środków psychoaktywnych. W celu dogłębnej analizy tego problemu, respondentom zadano pytanie o to, ile razy w życiu zdarzyło im się zażywać tego typu substancje. Z odpowiedzi uczniów wynika, że 1,7% z nich sięgnęło po substancje psychoaktywne, z czego 1,1% zażywało je jednokrotnie, a 0,6% – kilka razy (do 10 razy).

Wykres 12. Ile razy w życiu zdarzyło Ci się zażywać środki psychoaktywne (narkotyki, dopalacze, leki w celu odurzenia)? N=180

Poniższa tabela przedstawia częstotliwość zażywania substancji psychoaktywnych przez uczniów, w ciągu ostatnich 30 dni poprzedzających badanie. Można zauważyć, że w tym okresie nie sięgnął po nie żaden uczeń.

Tabela 12. Jak często zażywałeś/aś narkotyki/dopalacze w ciągu ostatnich 30 dni? N=3

Odpowiedź	%	Liczba odp.
nie zażywałem/am narkotyków/dopalaczy/leków w celu odurzenia w ciągu ostatnich 30 dni	100,0%	3
1 – 2 razy	0,0%	0
3 – 4 razy	0,0%	0
5 – 7 razy	0,0%	0
więcej niż 7 razy	0,0%	0

Kolejna tabela przedstawia rozkład odpowiedzi respondentów na pytanie dotyczące rodzaju zażywanych substancji. Jak wynika z odpowiedzi, po 2 badanych zażywało dopalacze oraz inne substancje i paliło marihuanę (po 66,7%). Pojedyncze odpowiedzi padły na amfetaminę, mefedron oraz leki w celu odurzenia (po 33,3%).

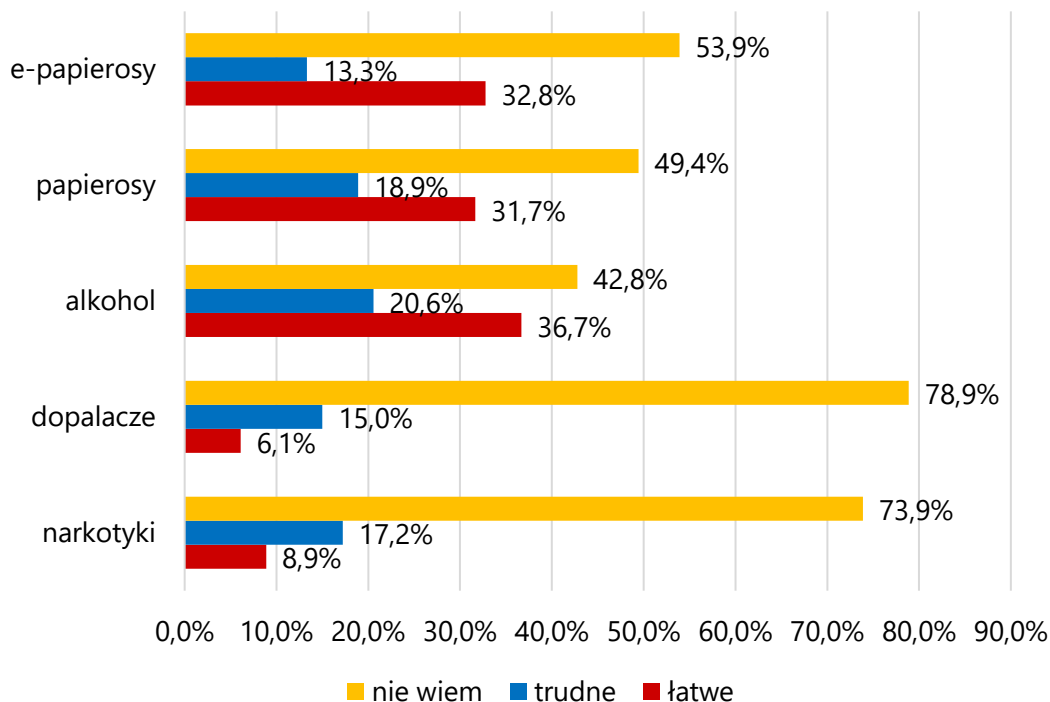
Tabela 13. Jakie były to substancje? N=3

Odpowiedź	%	Liczba odp.
marihuana	66,7%	2
dopalacze	66,7%	2
inne	66,7%	2
amfetamina	33,3%	1
mefedron	33,3%	1
leki w celu odurzenia	33,3%	1

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

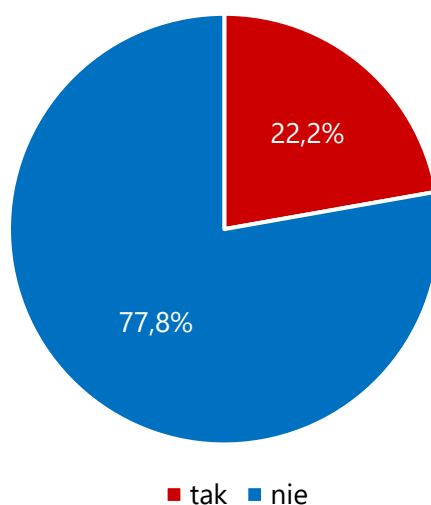
W następnej kolejności uczniowie zostali poproszeni o ocenę dostępności narkotyków, dopalaczy, alkoholu, papierosów i e-papierosów w swojej miejscowości. Zebrany materiał badawczy wykazał, że:

- narkotyki są łatwe do zdobycia dla 8,9% ankietowanych, a trudne dla 17,2%,
- dopalacze są łatwe do zdobycia dla 6,1% badanych, a trudne dla 15,0%,
- alkohol jest łatwy do zdobycia dla 36,7% respondentów, a trudny dla 20,6%,
- papierosy są łatwe do zdobycia dla 31,7% ankietowanych, a trudne dla 18,9%,
- e-papierosy są łatwe do zdobycia dla 32,8% osób, a trudne dla 13,3%.

Wykres 13. Gdybyś chciał/a zdobyć narkotyki, dopalacze, alkohol, papierosy, e-papierosy w swojej miejscowości byłoby to: N=180

Problem przemocy

Kolejne pytanie zadane respondentom miało na celu oszacowanie skali problemu przemocy wśród dzieci i młodzieży z terenu gminy Wolbórz. Zapytano uczniów o to, czy zdarzyło im się w przeciągu ostatnich 12 miesięcy doświadczyć przemocy. Twierdzącej odpowiedzi udzielił średnio co piąty badany (22,2%).

Wykres 14. Czy w przeciągu ostatnich 12 miesięcy zdarzyło Ci się doświadczyć przemocy? N=180

W celu pogłębionej analizy określono również to, jakie osoby stosowały przemoc wobec uczniów. Na podstawie udzielonych odpowiedzi można stwierdzić, że ankietowani najczęściej doświadczali przemocy ze strony uczniów ze swojej szkoły – przyznało to 20 osób (54,1%), z kolei 9 respondentów wskazało na kolegów/koleżanki spoza szkoły (24,3%). 8 badanych doznało przemocy ze strony rodzeństwa (21,6%), a 5 ankietowanych wyróżniło rodziców (13,5%). 3 uczniów wskazało na inne, bliżej nieokreślone osoby (8,1%). 3 osoby nie udzieliły odpowiedzi na to pytanie.

Tabela 14. Kto stosował wobec Ciebie przemoc? N=37

Odpowiedź	%	Liczba odp.
uczniowie z mojej szkoły	54,1%	20
koledzy/koleżanki spoza szkoły	24,3%	9
rodzeństwo	21,6%	8
rodzice	13,5%	5
inne osoby	8,1%	3

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

Poniższa tabela przedstawia odpowiedzi uczniów na pytanie o rodzaje doznawanej przemocy. Można zauważyć, że:

- przemocy psychicznej doświadczyło 21 uczniów (60,0%),
- przemocy fizycznej doznało 18 badanych (51,4%),
- przemocy seksualnej doświadczyło 6 respondentów (17,1%),
- zaniedbania doznało 3 ankietowanych (8,6%).

5 badanych pominęło to pytanie.

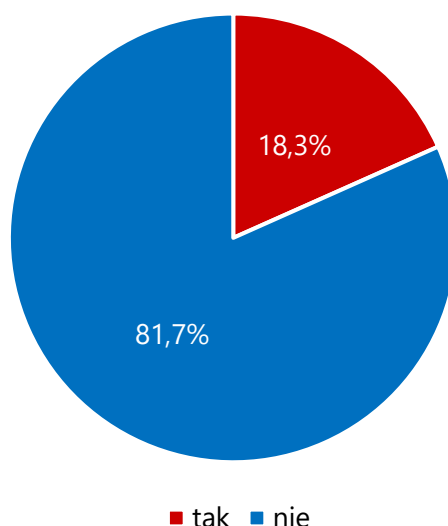
Tabela 15. Jakiego rodzaju przemocy doznałeś/aś? N=35

Odpowiedź	%	Liczba odp.
ktoś mnie przezywał, groził mi, upokarzał, straszył, wyśmiewał itp.	60,0%	21
ktoś mnie bił, kopał, szarpał, dusił, popychał, spoliczkował itp.	51,4%	18
ktoś mnie dotykał w miejsca, w które sobie tego nie życzyłem/am, ktoś mówił o moim ciele w sposób, który mnie zawstydział itp.	17,1%	6
nie miałem/am zapewnionej opieki, kiedy byłem/am chory/a, wsparcia i pomocy od rodziców/opiekunów, kiedy miałem/am problemy, dostawałem/am zbyt mało jedzenia, dlatego przez dłuższy czas byłem/am głodny/a itp.	8,6%	3

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

W kolejnym pytaniu uczniowie zostali poproszeni o określenie, czy w ciągu ostatnich 12 miesięcy doszło do sytuacji, w której zastosowali oni przemoc wobec innych osób. Twierdząco na to pytanie odpowiedział blisko co piąty uczeń, tj. 18,3%.

Wykres 15. Czy w ciągu ostatnich 12 miesięcy doszło do sytuacji, w której zastosowałeś/aś przemoc wobec drugiej osoby? N=180

W dalszej kolejności respondenci odpowiedzieli na pytanie, jakiego rodzaju przemoc zastosowali. Z odpowiedzi respondentów wynika, że:

- przemoc psychiczną zastosowało 18 ankietowanych (58,1%),
- przemoc fizyczną stosowało 16 uczniów (51,6%),
- przemoc seksualnej dopuścił się 1 badany (3,2%).

2 badanych pominęło to pytanie.

Tabela 16. Jakiego rodzaju przemoc zastosowałeś/aś? N=31

Odpowiedź	%	Liczba odp.
przezywałem/am kogoś, groziłem/am komuś, upokarzałem/am kogoś, straszyłem/am, wyśmiewałem/am itp.	58,1%	18
biłem/am kogoś, kopałem/am, szarpałem/am dusiłem/am, popychałem/am, spoliczkowałem/am itp.	51,6%	16
dotykałem/am kogoś w miejsca, w które ta osoba tego sobie nie życzyła, mówiłem/am o czymś ciele w sposób, który go zawstydział itp.	3,2%	1

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

W dalszej kolejności analizie poddane zostały odpowiedzi uczniów na pytanie o to, wobec kogo zdarzyło im się stosować przemoc. Największa część ankietowanych przyznała się do przemocy wobec uczniów ze swojej szkoły – wskazało na to 17 osób (51,5%), natomiast odpowiedzi 12 respondentów padły na kolegów/koleżanki spoza szkoły (36,4%). 10 ankietowanych przyznało się do przemocy wobec rodzeństwa (30,3%), z kolei 3 uczniów podało inne, bliżej nieokreślone osoby (9,1%).

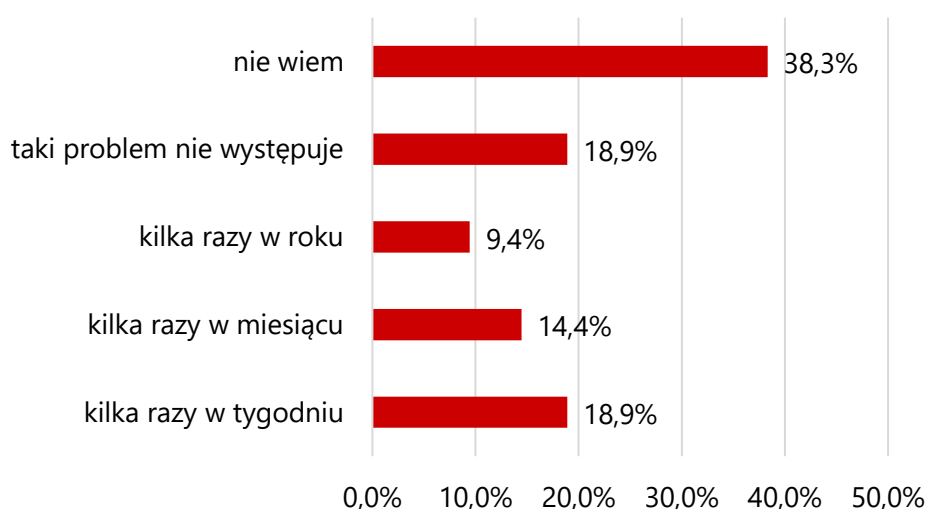
Tabela 17. Wobec kogo zdarzyło Ci się stosować przemoc? N=33

Odpowiedź	%	Liczba odp.
uczniów z mojej szkoły	51,5%	17
kolegów/koleżanek spoza szkoły	36,4%	12
rodzeństwa	30,3%	10
innych osób	9,1%	3

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

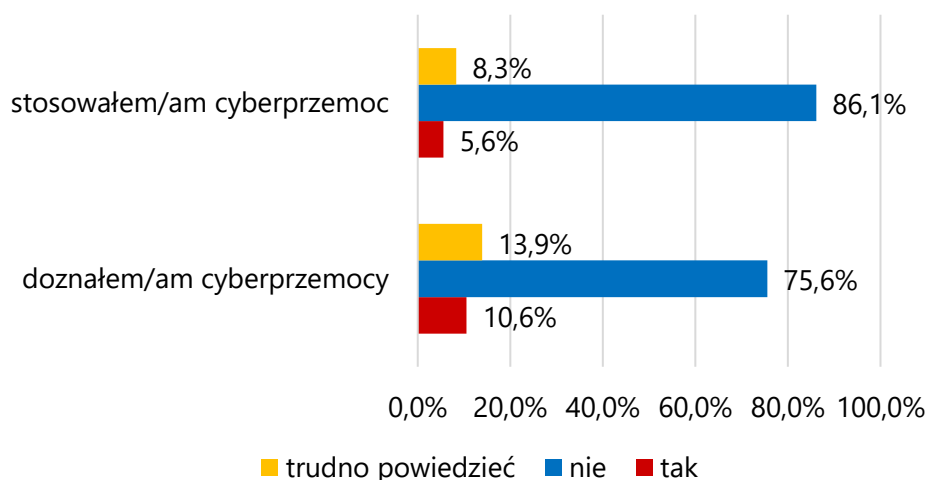
Następne pytanie dotyczyło częstotliwości występowania przemocy między uczniami w szkole. 38,3% osób nie potrafiło określić, czy ten problem jest obecny, z kolei zdaniem 18,9% przemoc między uczniami w szkole nie występuje. Respondenci, którzy przyznali, że w ich szkole się to zdarza stanowią 42,7% wszystkich badanych, przy czym 9,4% z nich przyznało, że takie sytuacje mają miejsce kilka razy w roku, w opinii 14,4% uczniów – kilka razy w miesiącu, natomiast 18,9% ankietowanych odpowiedziało, iż problem przemocy między uczniami zauważa kilka razy w tygodniu.

Wykres 16. Jak często obserwujesz w swojej szkole problem przemocy między uczniami? N= 180

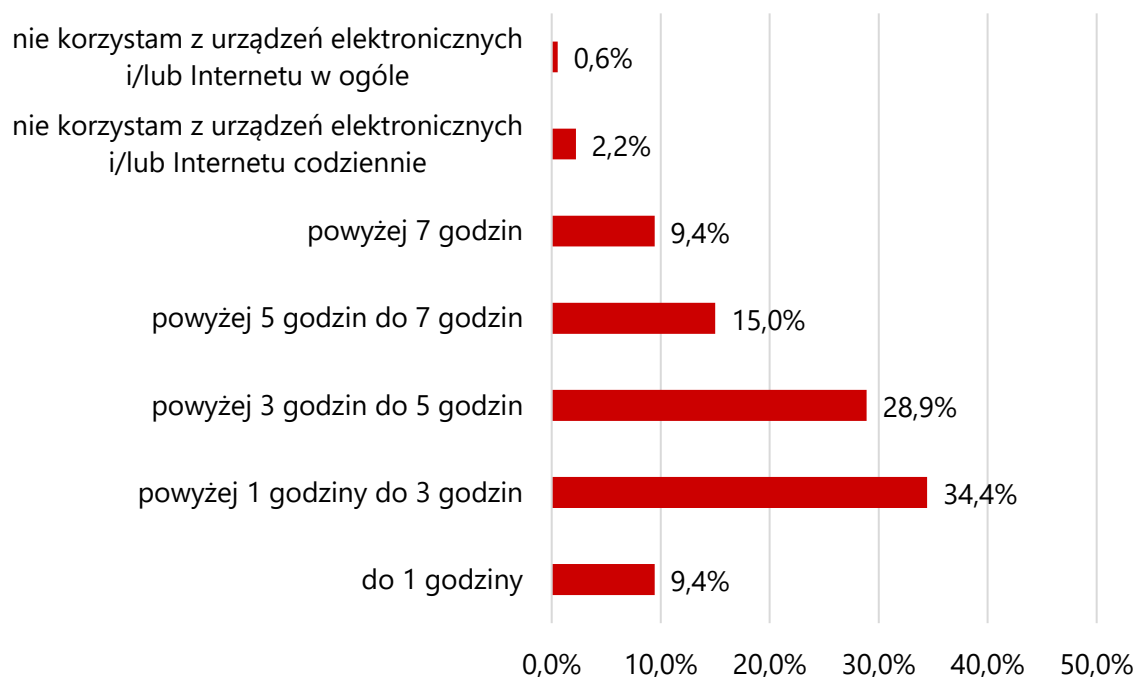
Następnie uczniowie biorący udział w badaniu mieli odpowiedzieć na pytanie, czy sami stosowali lub doświadczyli cyberprzemocy w przeciągu ostatnich 12 miesięcy. 10,6% uczniów stwierdziło, że doświadczyło cyberprzemocy, natomiast 13,9% osób nie potrafiło jednoznacznie odpowiedzieć na to pytanie. Z udzielonych odpowiedzi wynika, że odsetek 5,6% respondentów przyznał się do stosowania przemocy w Internecie, jednocześnie 8,3% osób wskazało odpowiedź „trudno powiedzieć”.

Wykres 17. Czy w przeciągu ostatnich 12 miesięcy doznawałeś/aś oraz stosowałeś/aś cyberprzemoc (np. wyzywanie, podszywanie się, ośmieszanie/poniżanie, grożenie/ straszenie, szantażowanie, wyłudzenie pieniędzy, rozsyłanie ośmieszających zdjęć/ filmów)? N= 180

Korzystanie z urzędzeń elektronicznych i Internetu

Kolejny obszar tematyczny badania miał na celu zweryfikowanie, jak często uczniowie z gminy Wolbórz korzystają z urzędzeń elektronicznych i/lub Internetu. Pierwsze pytanie miało zweryfikować, ile czasu w ciągu dnia uczniowie poświęcają na korzystanie z urzędzeń elektronicznych i/lub Internetu. Badanie wykazało, że znaczna część młodych mieszkańców poświęca na korzystanie z tego typu urzędzeń powyżej 1 godziny do 3 godzin dziennie (34,4%) oraz powyżej 3 godzin do 5 godzin dziennie (28,9%). 15,0% ankietowanych przeznaczają na to od 5 do 7 godzin dziennie, natomiast po 9,4% badanych powyżej 7 godzin lub do 1 godziny dziennie. 0,6% badanych podało, że nie korzysta z urzędzeń elektronicznych i/lub Internetu, natomiast 2,2% nie robi tego codziennie.

Wykres 18. Ile czasu w ciągu dnia poświęcasz na korzystanie z urządzeń elektronicznych i/lub Internetu? N=180

W ostatnim pytaniu bloku tematycznego dotyczącego korzystania z urządzeń elektronicznych i/lub Internetu, uczniowie zostali poproszeni o odpowiedź na pytanie, czy zdarzyło im się kłamać, aby ukryć prawdziwą ilość czasu spędzanego na korzystaniu z urządzeń elektronicznych i/lub Internetu. Tego typu zachowanie zadeklarowało 58 osób (32,8%), w tym po 4 badanych zdarza się to bardzo często lub często (po 2,3%), 33 respondentom – czasami (18,6%), natomiast 17 ankietowanych zadeklarowało, że skłamało w tej sprawie jeden raz (9,6%).

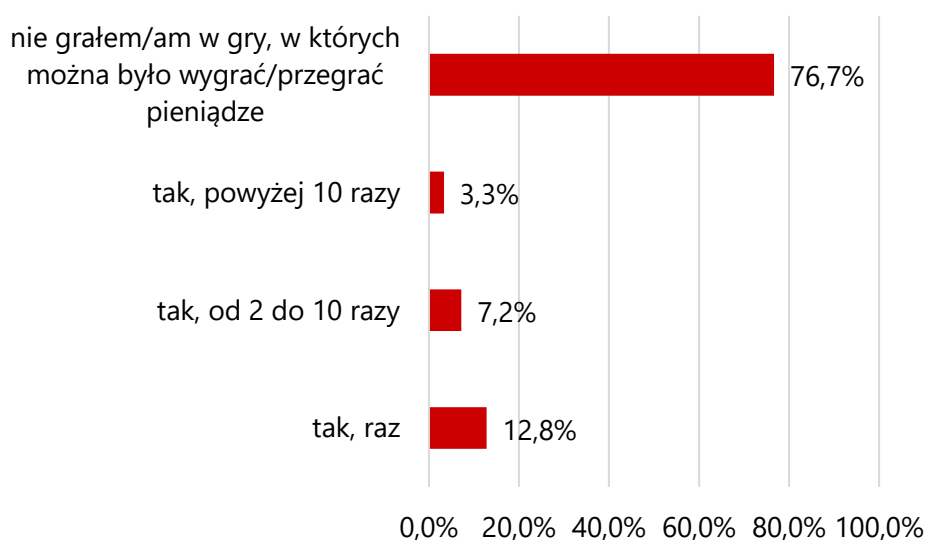
Tabela 18. Czy zdarzyło Ci się kłamać, aby ukryć prawdziwą ilość czasu spędzanego na korzystaniu z urządzeń elektronicznych i/lub Internetu np. przed rodzicami? N=177

Odpowiedź	%	Liczba odp.
tak, bardzo często	2,3%	4
tak, często	2,3%	4
tak, czasami	18,6%	33
tak, jednokrotnie	9,6%	17
nie	67,2%	119

Uczestnictwo w grach hazardowych

W celu określenia skali i zasięgu problemu grania w gry na pieniądze przez uczniów, respondentom zadano pytanie o to, czy zdarzyło im się grać w gry, w których wygraną lub przegraną były pieniądze w ciągu ostatnich 12 miesięcy poprzedzających badanie. Zebrany materiał badawczy wykazał, że w omawianym okresie podejmowało się tego 23,3% badanych. Wśród tych osób 12,8% grało w nie jednokrotnie, 7,2% – od 2 do 10 razy, z kolei 3,3% – powyżej 10 razy.

Wykres 19. Czy w ciągu ostatnich 12 miesięcy grałeś/aś w gry, w których można było wygrać/przegrać pieniądze (np. zdrapki, lotto, gra na automatach, zakłady bukmacherskie itp.)? N=180

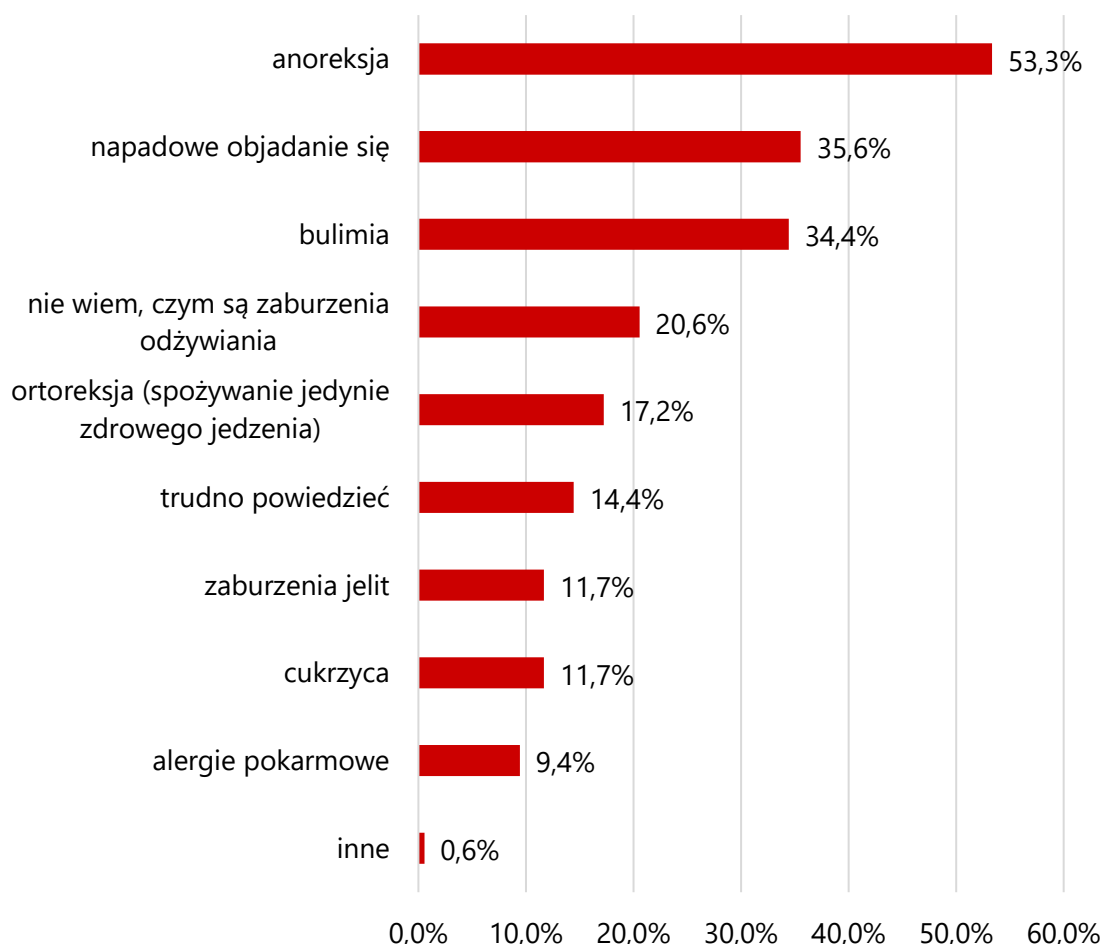

Zaburzenia odżywiania

Kolejna część badania przeprowadzonego wśród uczniów z gminy Wolbórz dotyczyła zaburzeń odżywiania, z którymi zmagają się coraz więcej młodych osób. Uczniowie mieli wskazać, które odpowiedzi z kafeterii zaliczamy według nich do zaburzeń odżywiania. Największy odsetek wskazał na anoreksję (53,3%), z kolei 35,6% uczniów wyróżniło napadowe objadanie się, a 34,4% – bulimię. Średnio co piąty ankietowany nie wie, czym są zaburzenia odżywiania (20,6%), a na ortoreksję wskazało 17,2% osób. Z odpowiedzi badanych wynika, iż błędną wiedzę w tym zakresie ma 11,7% uczniów, w opinii których do zaburzeń odżywiania zalicza się zaburzenia jelit oraz

cukrzycę oraz 9,4% badanych odnośnie alergii pokarmowych. 14,4% ankietowanych trudno było odpowiedzieć na to pytanie.

Wykres 20. Które z poniższych odpowiedzi Twoim zdaniem można zaliczyć do zaburzeń odżywiania? N=180

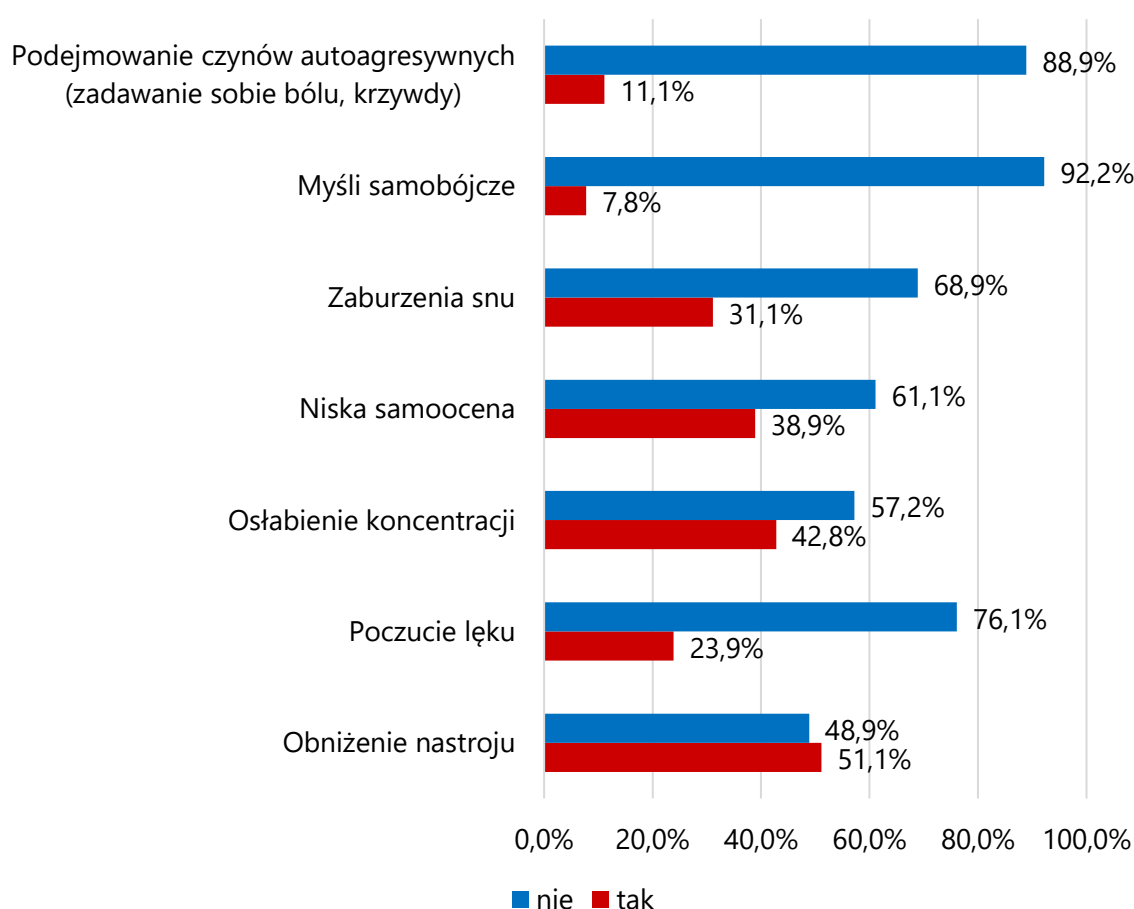
**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

Zdrowie psychiczne

W kolejnej części badania przeprowadzonego wśród młodych mieszkańców gminy Wolbórz, zostali oni poproszeni o subiektywną ocenę swojego stanu zdrowia psychicznego. Pytanie skierowane do uczniów miało na celu identyfikację problemów zdrowia psychicznego i negatywnych stanów, jakich doświadczyli w okresie 12 miesięcy poprzedzających badanie, które utrzymywały się u nich przynajmniej przez 2 tygodnie.

Jak wynika z udzielonych odpowiedzi, ponad połowa respondentów w tym okresie doświadczyła obniżenia nastroju (51,1%), a 42,8% – osłabienia koncentracji. Średnio co trzeci uczeń odpowiedział, iż miał niską samoocenę (38,9%), a także zaburzenia snu (31,1%). 23,9% ankietowanym towarzyszyło poczucie lęku, 11,1% uczniów podejmowało się w tym czasie czynów autoagresywnych, natomiast 7,8% badanych miało myśli samobójcze.

Wykres 21. Czy w czasie ostatnich 12 miesięcy utrzymywały się u Ciebie takie stany jak (przynajmniej przez 2 tygodnie): N=180

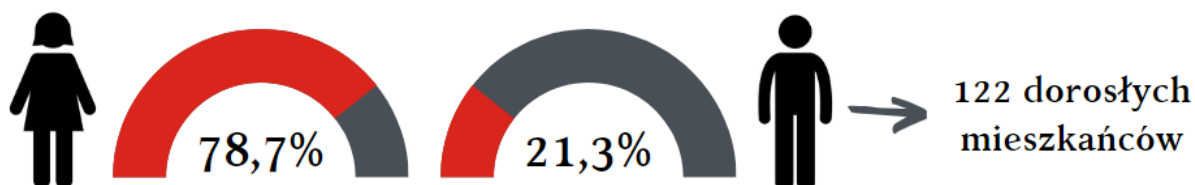
ANALIZA WYNIKÓW BADANIA PRZEPROWADZONEGO WŚRÓD DOROSŁYCH MIESZKAŃCÓW

W niniejszym rozdziale przedstawiony został problem uzależnienia od alkoholu, papierosów, e-papierosów i narkotyków wśród dorosłych mieszkańców gminy Wolbórz, a także skala zjawiska przemocy, korzystania z urządzeń elektronicznych, grania w gry na pieniądze oraz innych uzależnień natury behawioralnej. Analizie poddano również kwestie związane z rynkiem pracy, ubóstwem i wykluczeniem społecznym oraz sytuacją osób starszych i osób z niepełnosprawnościami.

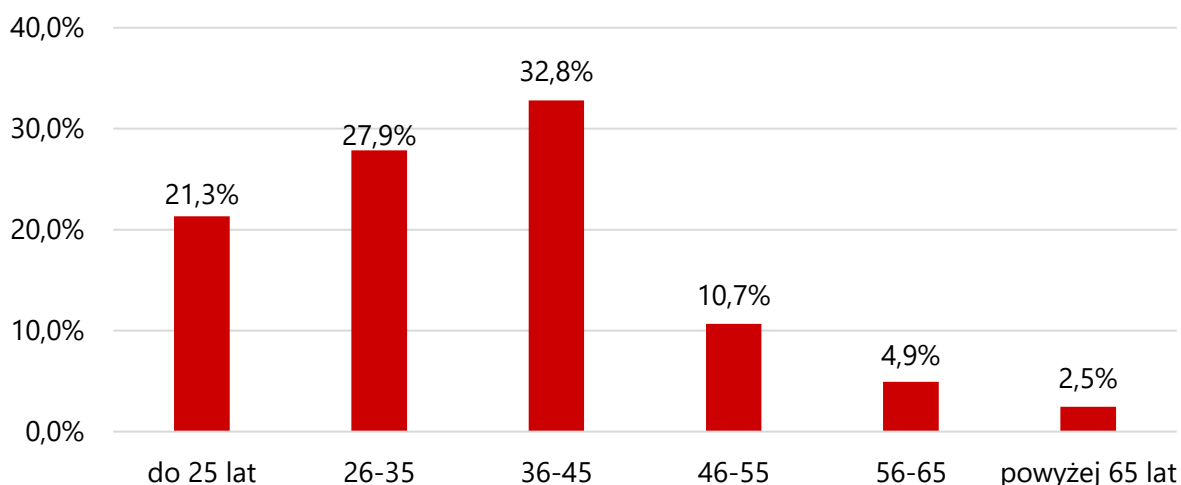
Struktura badanej próby

W badaniu diagnozującym problemy społeczne na terenie gminy Wolbórz wzięło udział 122 mieszkańców mających powyżej 18 lat. Poniżej przedstawiona została struktura badanej próby, ze względu na płeć. Można zauważyć, że zdecydowanie więcej ankiet wypełniły kobiety – stanowiły one 78,7% ogółu, natomiast mężczyźni – 21,3%.

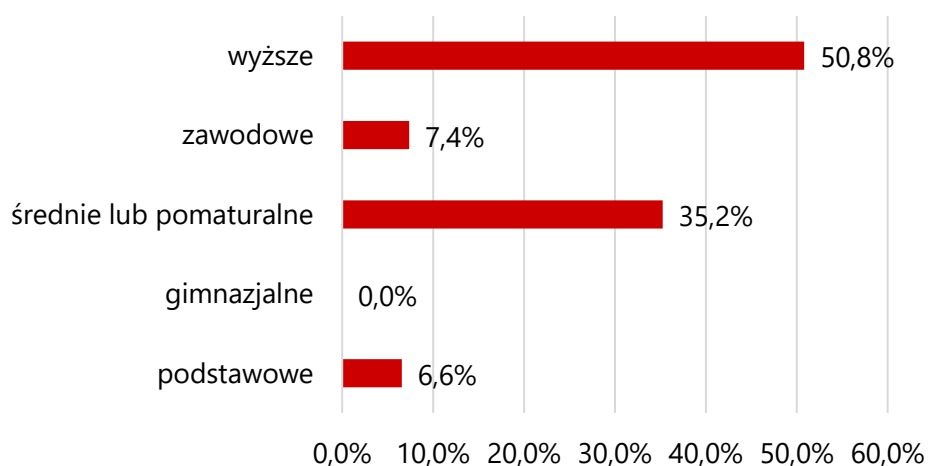
Rysunek 6. Płeć: N=122

Analiza struktury badanej grupy pokazuje, iż respondenci byli zróżnicowani pod względem wieku. Najliczniejszą grupę stanowili ankietowani mający 36-45 lat (32,8%), a następnie mający 26-35 lat (27,9%). W badaniu wzięli udział również mieszkańcy do 25 roku życia (21,3%). Respondenci w wieku 46-55 lat stanowili 10,7% próby badawczej, w wieku 56-65 lat – 4,9%, natomiast najmniejszy odsetek to mieszkańcy powyżej 65 roku życia (2,5%).

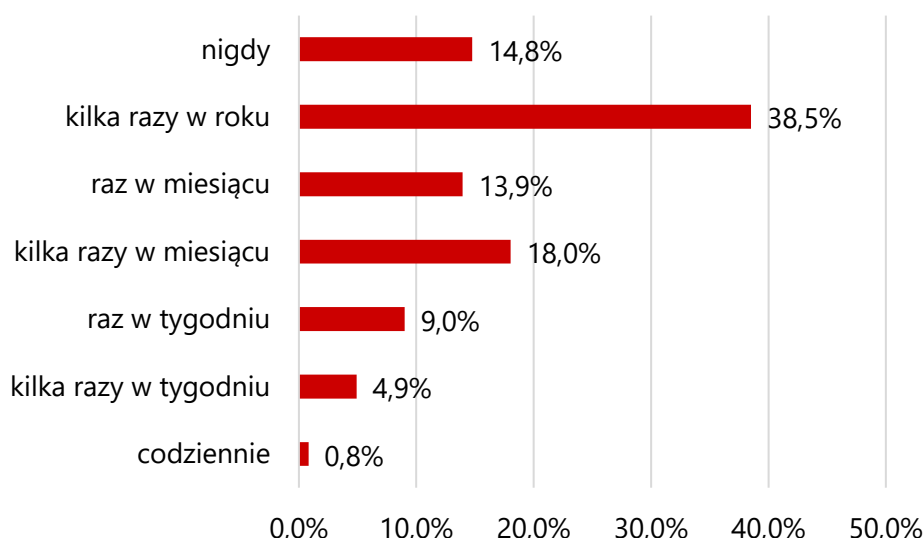
Wykres 22. Wiek: N=122

Na poniższym wykresie zaprezentowane zostało wykształcenie respondentów. Połowę próby badawczej stanowili mieszkańcy legitymujący się wykształceniem wyższym (50,8%), 35,2% kwestionariuszy ankiet wypełnili respondenci z wykształceniem średnim lub pomaturalnym, natomiast 7,4% – zawodowym. 6,6% ankietowanych zakończyło edukację na poziomie podstawowym.

Wykres 23. Wykształcenie: N=122

Problem alkoholowy

Pierwsze pytanie dotyczące uzależnienia od alkoholu odnosiło się do częstotliwości jego spożywania. Możemy zauważyć, iż 0,8% ankietowanych sięga po alkohol codziennie, 4,9% – kilka razy w tygodniu, 9,0% – raz w tygodniu, 18,0% – kilka razy w miesiącu, a 13,9% – raz w miesiącu. 38,5% respondentów podało, że pije alkohol kilka razy w roku, natomiast abstynencję zadeklarowało 14,8% osób.

Wykres 24. Jak często spożywa Pan/i alkohol? N=122

Kolejne pytanie dotyczyło sytuacji, w której respondenci stracili kontrolę nad ilością spożywanego alkoholu. Odpowiedzi mieszkańców są następujące: większość z nich podała, że w ciągu ostatnich 12 miesięcy nie zdarzyło im się upić (78 osób, tj. 75,0%). 12 respondentów wskazało, że doszło do tego 1 raz (11,5%), 10 badanych przyznało, że miało to miejsce 2-5 razy (9,6%), 1 osoba – 6-10 razy (1,0%), natomiast 3 ankietowanych – powyżej 10 razy (2,9%).

Tabela 19. Ile razy w ciągu ostatnich 12 miesięcy zdarzyło się Panu/i stracić kontrolę nad ilością spożywanego alkoholu (tzn. upić się)? N=104

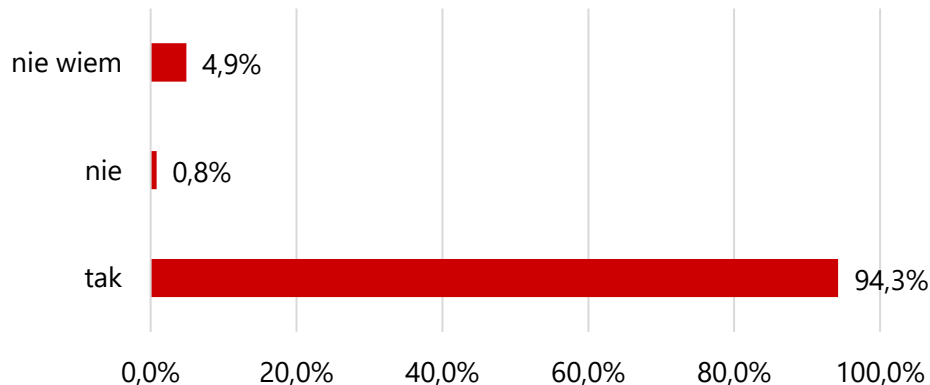
Odpowiedź	%	Liczba odp.
1 raz	11,5%	12
2-5 razy	9,6%	10
6-10 razy	1,0%	1
powyżej 10 razy	2,9%	3
ani razu	75,0%	78

Kolejną analizowaną kwestią było prowadzenie pojazdów pod wpływem alkoholu. Większość respondentów odpowiedziała, że nigdy nie kierowała pojazdem w stanie nietrzeźwości (94 osoby, tj. 90,4%). 2 badanych wskazało, że raz im się to zdarzyło (1,9%), z kolei pojedyncze odpowiedzi padły na sporadyczne oraz częste zdarzenia kierowania po spożyciu alkoholu (po 1,0%). 6 ankietowanych odpowiadających na to pytanie nie posiada prawa jazdy (5,8%).

Tabela 20. Czy w ciągu ostatnich 30 dni zdarzyło się Panu/i kierować pojazdem mechanicznym po spożyciu alkoholu? N=104

Odpowiedź	%	Liczba odp.
nie zdarzyła mi się taka sytuacja	90,4%	94
raz mi się to zdarzyło	1,9%	2
zdarza mi się to sporadycznie	1,0%	1
zdarza mi się to często	1,0%	1
nie posiadam prawa jazdy	5,8%	6

W jednym z pytań poprosiliśmy ankietowanych o wyrażenie swojej opinii na temat wpływu spożywania alkoholu przez kobiety w ciąży, na rozwój dziecka. Zebrany materiał badawczy wykazał, że wśród nieznacznej części mieszkańców Gminy, występuje brak świadomości w tym zakresie. Odpowiedź „nie wiem” zaznaczyło 4,9% badanych, a „nie” – 0,8% osób. Większość respondentów przyznała, że spożywanie alkoholu ciąży ma negatywny wpływ na rozwój dziecka (94,3%).

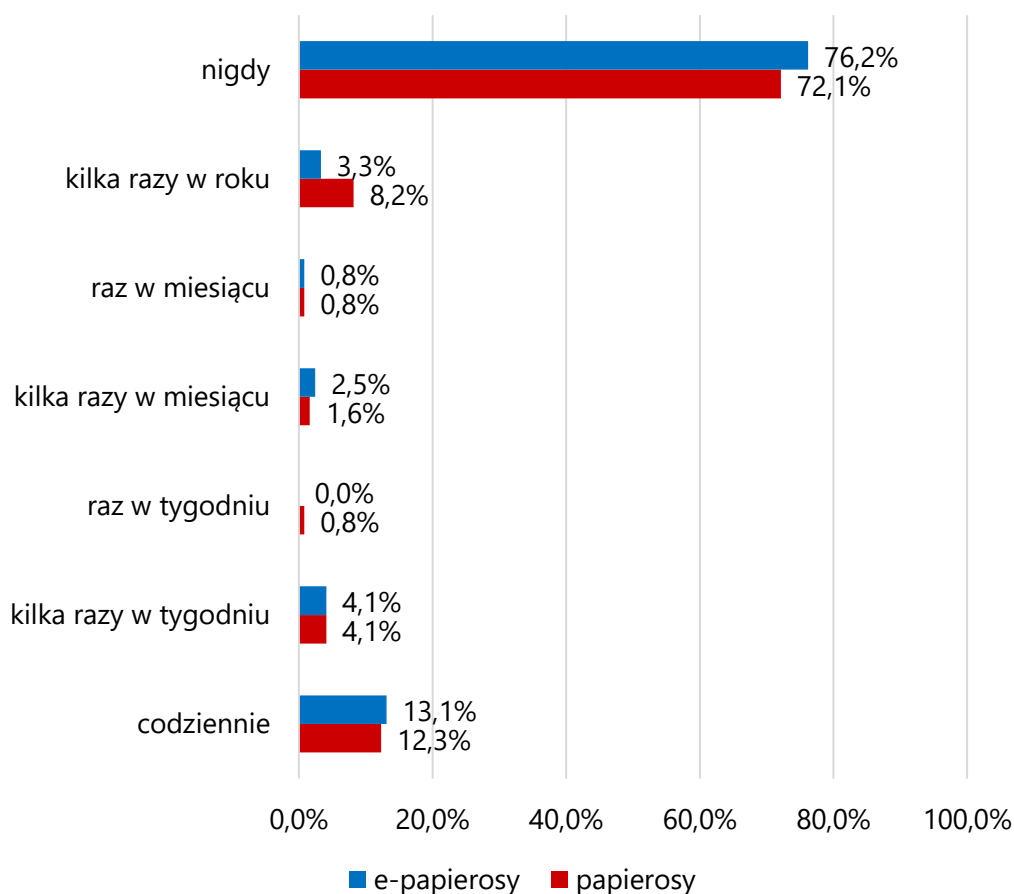
Wykres 25. Czy według Pana/i picie alkoholu w ciąży ma negatywny wpływ na rozwój dziecka? N=122

Problem nikotynowy

Drugi z badanych obszarów, miał na celu zweryfikowanie skali palenia papierosów przez dorosłych mieszkańców Gminy. Spośród wszystkich badanych osób papierosy tradycyjne pali 27,8%, przy czym 8,2% ankietowanych sięga po nie kilka razy w roku, po 0,8% – raz w miesiącu lub raz w tygodniu, 1,6% – kilka razy w miesiącu, 4,1% – kilka razy w tygodniu, natomiast 12,3% podaje, że pali papierosy codziennie.

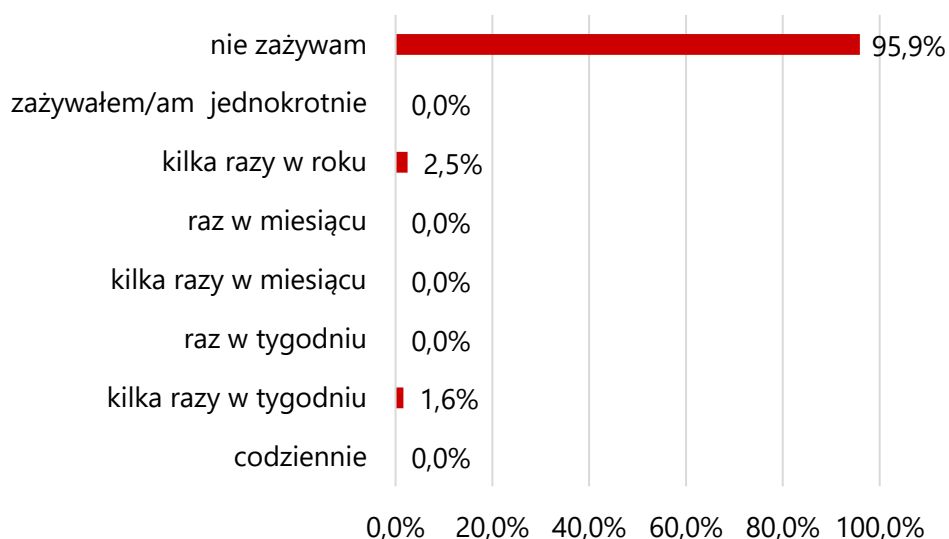
Po elektroniczne papierosy sięga 23,8% respondentów, przy czym 3,3% z nich robi to kilka razy w roku, 0,8% – raz w miesiącu, 2,5% - kilka razy w miesiącu, 4,1% – kilka razy w tygodniu, natomiast 13,1% – codziennie.

Wykres 26. Jak często pali Pan/i papierosy i e-papierosy? N=122

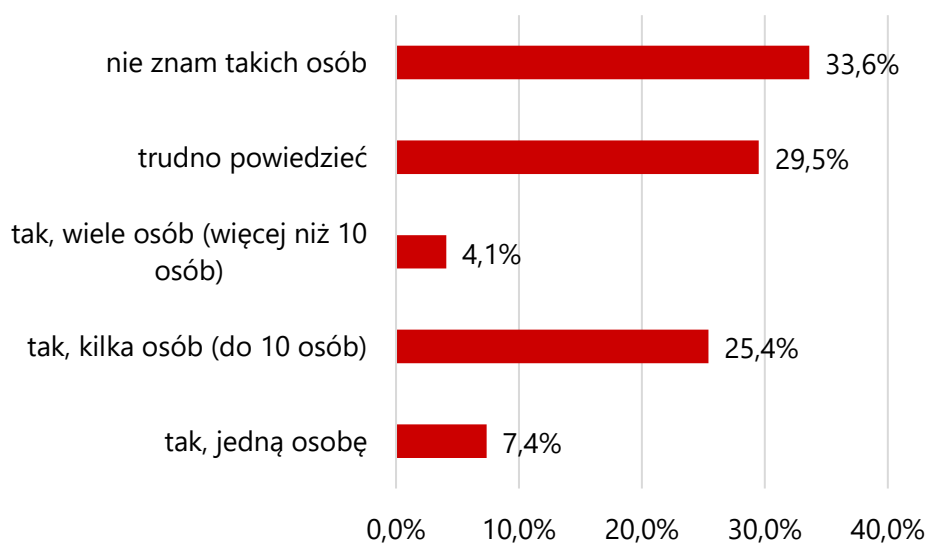
Problem narkotykowy

Następnym etapem badania było zidentyfikowanie skali zażywania narkotyków, dopalaczy lub innych środków psychoaktywnych przez dorosłych mieszkańców Gminy. Sięganie po tego typu substancje zadeklarowało 4,1% respondentów, w tym: 2,5% robi to kilka razy do roku, a 1,6% – kilka razy w tygodniu.

Wykres 27. Jak często zażywa Pan/i środki psychoaktywne (narkotyki, dopalacze, leki w celu odurzenia)? N=122

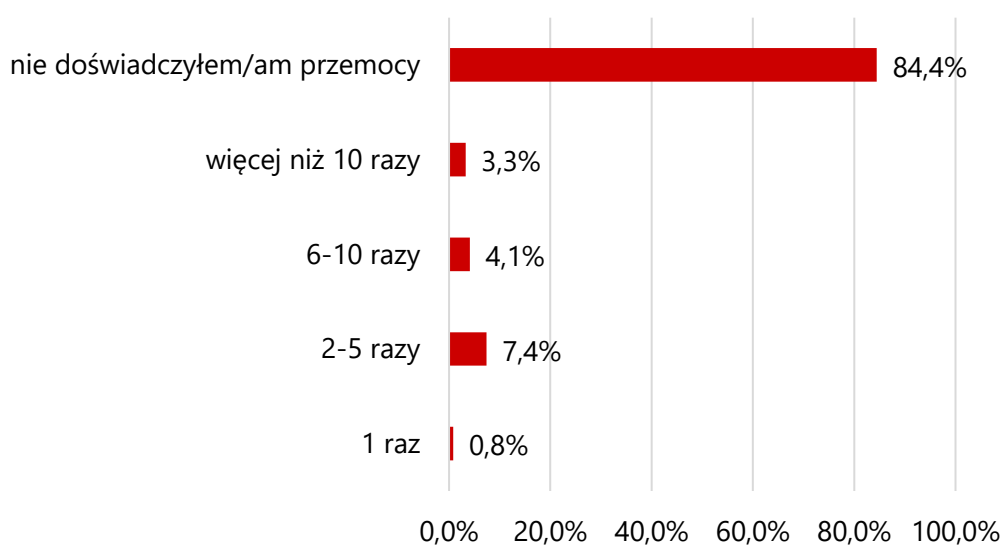
Problem przemocy

Dalsza część raportu stanowi próbę oszacowania skali problemu przemocy. Kolejny wykres przedstawia odpowiedzi ankietowanych na pytanie o znajomość kogoś w swoim otoczeniu, kto doświadcza przemocy domowej. 25,4% respondentów odpowiedziało, że zna kilka takich osób (do 10), 7,4% badanych zna jedną osobę, która doznaje przemocy, a 4,1% – wiele osób (powyżej 10). 29,5% ankietowanych miało trudności z odpowiedzią na to pytanie, natomiast średnio co trzeci badany zadeklarował, że nie zna nikogo, kto doznaje przemocy w swoim domu (33,6%).

Wykres 28. Czy zna Pan/i kogoś w swoim otoczeniu, kto doświadcza przemocy domowej? N=122

Skala problemu przemocy na terenie Gminy została zweryfikowana również dzięki odpowiedziom respondentów na pytanie o to, czy zdarzyło im się doświadczyć tego problemu w ciągu ostatnich 12 miesięcy poprzedzających badanie. Z zebranych danych wynika, że w danym okresie, przemocy doznało 15,6% mieszkańców, wśród których 0,8% doświadczyło jej jeden raz, 7,4% – 2-5 razy, 4,1% badanych – 6-10 razy, natomiast 3,3% wskazało, że w ostatnich 12 miesiącach doznało przemocy więcej niż 10 razy.

Wykres 29. Jak często, w okresie 12 miesięcy zdarzyło się Panu/i doświadczyć przemocy? N=122

Mieszkańcy, którzy przyznali, że doznali przemocy, zostali następnie poproszeni o określenie jej rodzaju. Z deklaracji ankietowanych wynika, że 16 badanych doznało przemocy psychicznej (84,2%), 8 osób – przemocy fizycznej (42,1%), 7 respondentów – zaniedbania (36,8%), z kolei 1 odpowiedź padła na przemoc ekonomiczną (5,3%).

Tabela 21. Jakiego rodzaju przemocy Pan/i doznał/a w ciągu ostatnich 12 miesięcy? N=19

Odpowiedź	%	Liczba odp.
przemoc psychiczna	84,2%	16
przemoc fizyczna	42,1%	8
zaniedbanie	36,8%	7
przemoc ekonomiczna	5,3%	1
przemoc seksualna	0,0%	0
nie wiem	0,0%	0

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

Zapytaliśmy respondentów również o to, kto stosował wobec nich przemoc. Jak widać na poniższej tabeli, najwięcej badanych doznało przemocy ze strony rodziców oraz męża/żony (po 7 osób, tj. 36,8%), po 3 respondentów wskazało na innych członków rodziny oraz inne osoby, w tym: *byłego partnera* (po 15,8%), natomiast 1 osoba wyróżniła partnera/partnerkę (5,3%).

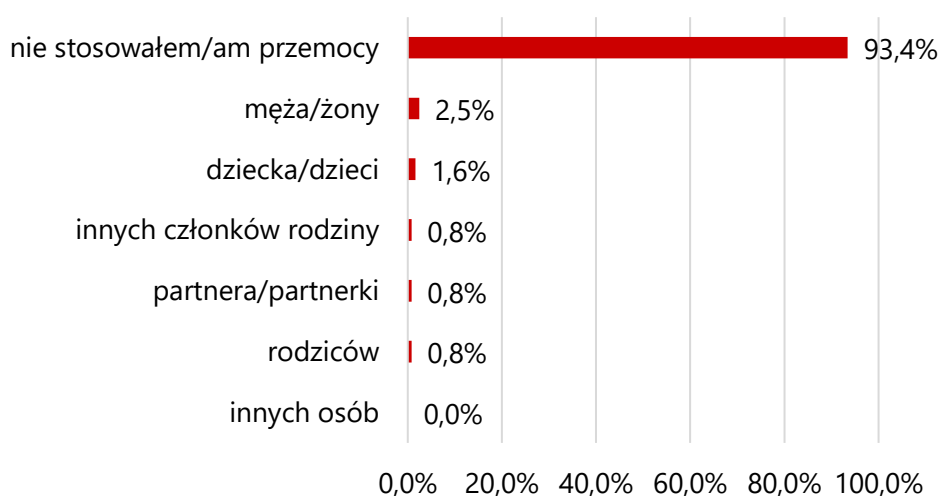
Tabela 22. Kto stosował wobec Pana/i przemoc? N=19

Odpowiedź	%	Liczba odp.
rodzice	36,8%	7
mąż/żona	36,8%	7
inni członkowie rodziny	15,8%	3
inne osoby	15,8%	3
partner/partnerka	5,3%	1

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

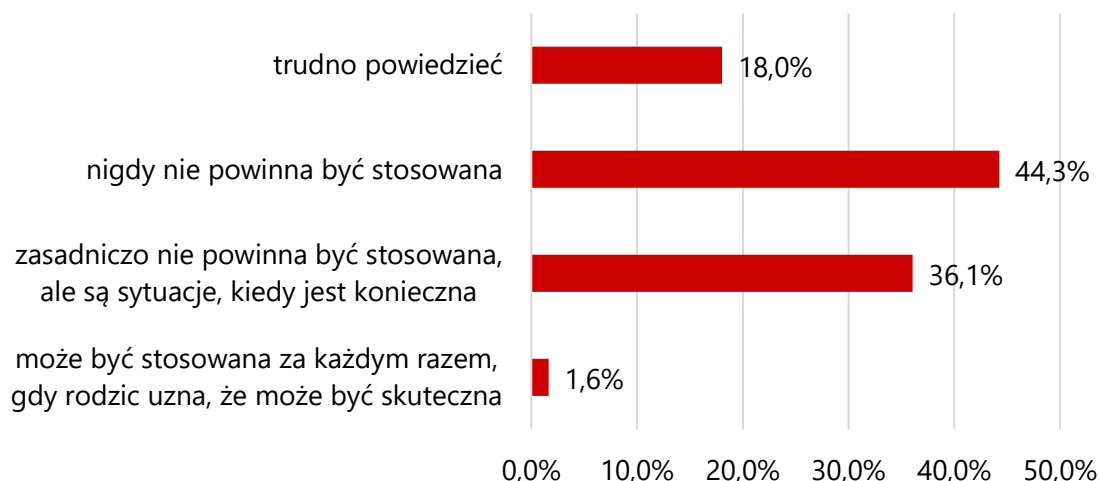
Mieszkańcy zostali poproszeni również o odpowiedź na pytanie dotyczące stosowania przemocy przez nich samych. Do stosowania przemocy w ciągu ostatnich 12 miesięcy przyznało się 6,6% badanych mieszkańców. Najczęściej stosowali oni przemoc wobec męża/żony (2,5%) oraz dziecka/dzieci (1,6%). Po 0,8% wskazało na innych członków rodziny, partnera/partnerkę i rodziców.

Wykres 30. Czy w ciągu ostatnich 12 miesięcy doszło do sytuacji, gdzie zastosował/a Pan/i przemoc domową wobec: N=122

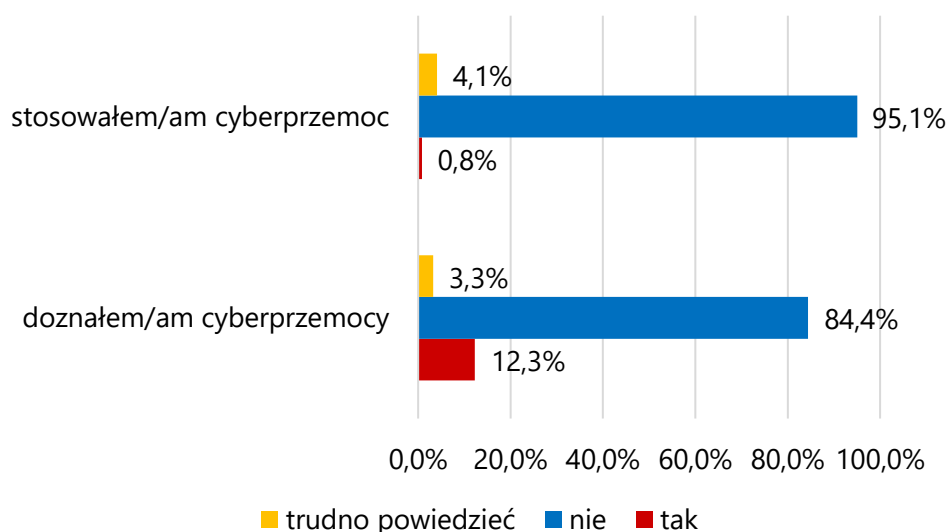
Kolejną analizowaną w Diagnozie kwestią była opinia dorosłych mieszkańców Gminy na temat stosowania kar fizycznych w stosunku do dzieci. W odniesieniu do prezentowanych danych warto zwrócić uwagę, że wśród części respondentów występuje tolerancja przemocy jako metody wychowawczej – kar fizycznych nie neguje 37,7% badanych, z czego 1,6% ankietowanych uważa, że mogą one być stosowane za każdym razem, gdy rodzic uzna, że mogą być skuteczne, a 36,1% respondentów twierdzi, że nie powinny być one stosowane, ale są sytuacje, w których takie kary są konieczne. Jednocześnie 18,0% dorosłych mieszkańców udzieliło odpowiedzi „trudno powiedzieć”. Kary fizyczne nie powinny być nigdy stosowane według 44,3% badanych.

Wykres 31. Czy Pana/i zdaniem stosowanie kar fizycznych (np. klaps) jest metodą wychowawczą, która: N=122

Ostatnie pytanie z zakresu problemu przemocy ujęte w kwestionariuszu ankiety dotyczyło zjawiska cyberprzemocy i miało na celu oszacowanie skali jej występowania wśród dorosłych mieszkańców Gminy. Ankietowani zostali poproszeni o wskazanie, czy zdarzyło im się w ciągu ostatnich 12 miesięcy doświadczyć oraz stosować cyberprzemoc. Z deklaracji badanych wynika, że takiego problemu doświadczyło 12,3% badanych, z kolei 3,3% miało trudności z odpowiedzią na to pytanie. Do stosowania przemocy w Internecie przyznało się 0,8% ankietowanych, natomiast 4,1% miało trudność w odpowiedzi na to pytanie.

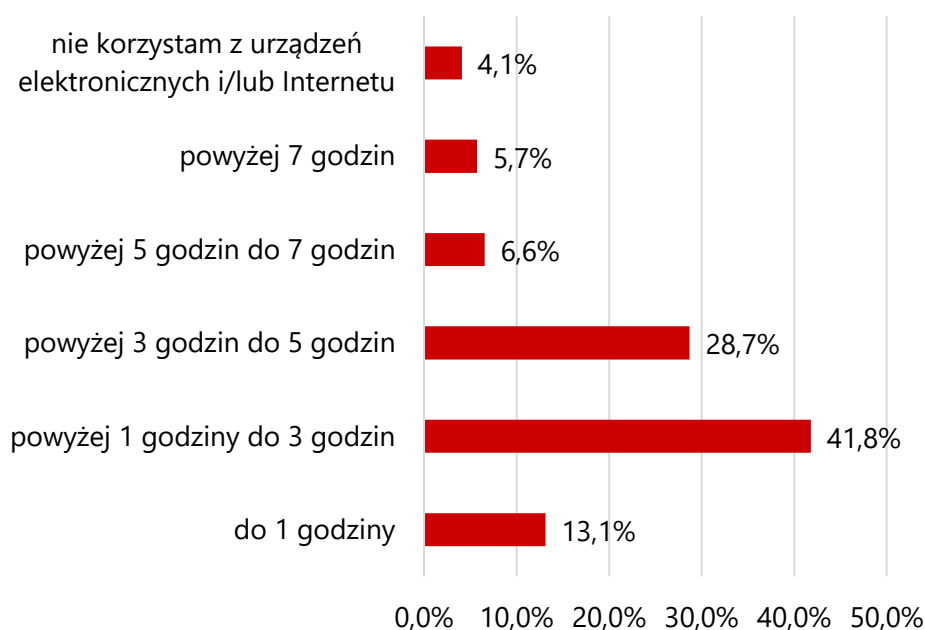
Wykres 32. Czy w przeciągu ostatnich 12 miesięcy doznał/a oraz stosował/a Pan/i cyberprzemoc (np. wyzywanie, podszywanie się, ośmieszanie/poniżanie, grożenie/straszenie, szantażowanie, wyłudzenie pieniędzy, rozsyłanie ośmieszających zdjęć/ filmów)? N=122

Korzystanie z urządzeń elektronicznych i Internetu

Kolejny blok pytań miał na celu zweryfikować w jaki sposób oraz jak często dorośli mieszkańcy Gminy Wolbórz korzystają z urządzeń elektronicznych i/lub Internetu. Zebrany materiał badawczy wykazał, iż najwięcej osób poświęca na to powyżej 1 godziny do 3 godzin (41,8%). 28,7% respondentów spędza w ten sposób czas powyżej 3 godzin do 5 godzin, natomiast 13,1% badanych – do 1 godziny dziennie. 6,6% ankietowanych korzysta z urządzeń elektronicznych i/lub Internetu powyżej 5 godzin do 7 godzin, z kolei 5,7% – powyżej 7 godzin dziennie. 4,1% respondentów odpowiedziało, że nie korzysta z tego typu urządzeń i/lub Internetu.

Wykres 33. Ile godzin poświęca Pan/i na korzystanie z urządzeń elektronicznych i/lub Internetu (np. komputer, tablet, telefon komórkowy, konsola do gier) w ciągu dnia, w którym ich Pan/i używa (nie wliczając w to godzin pracy)? N= 122

W dalszej kolejności mieszkańcy mieli odpowiedzieć na pytanie, czy zdarza się im korzystać z urządzeń elektronicznych i/lub Internetu dłużej niż wstępnie zakładali. Twierdząco odpowiedziało 63 ankietowanych (54,3%), a przecząco – 24 osoby (20,7%). 16 badanych trudno było odpowiedzieć na to pytanie (13,8%), z kolei 13 respondentów nie przewiduje określonego czasu na korzystanie z urządzeń elektronicznych i/lub Internetu (11,2%).

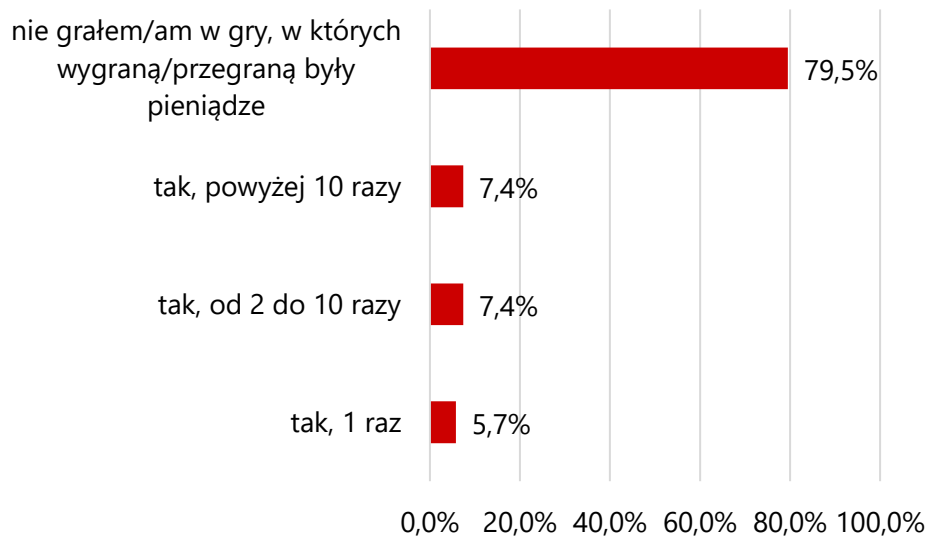
Tabela 23. Czy zdarza się Panu/i korzystać z urządzeń elektronicznych i/lub Internetu dłużej niż wstępnie Pan/i zakładał/a? N=116

<i>Odpowiedź</i>	<i>%</i>	<i>Liczba odp.</i>
tak	54,3%	63
nie	20,7%	24
trudno powiedzieć	13,8%	16
nie przewiduję określonego czasu	11,2%	13

Hazard

W celu określenia skali podejmowania zachowań hazardowych respondenci zostali poproszeni o udzielenie odpowiedzi na pytanie, czy w ciągu ostatnich 12 miesięcy poprzedzających badanie grali w gry, w których można było wygrać/przegrać pieniądze. Zebrany materiał badawczy wykazał, że styczność z takimi grami miało 20,5% dorosłych mieszkańców, wśród których po 7,4% badanych wskazało, że od 2 do 10 razy oraz powyżej 10 razy, natomiast 5,7% – 1 raz.

Wykres 34. Czy w ciągu ostatnich 12 miesięcy grał/a Pan/i w gry, w których wygraną /przegraną były pieniądze (np. zdraпки, lotto, gra na automatach, zakłady bukmacherskie, itp.)? N=122

Kolejne pytanie dotyczyło motywacji, które kierowały mieszkańcami korzystającymi z gier hazardowych, a mianowicie odnosiło się do tego, czy badani kiedykolwiek grali w tego typu gry z powodu trudności finansowych lub w celu poprawy swojej sytuacji ekonomicznej. Średnio co trzeci ankietowany potwierdził zaistnienie takiej sytuacji w swoim życiu (9 osób, tj. 36,0%), blisko połowa badanych temu zaprzeczyła (11 osób, tj. 44,0%), z kolei 5 respondentów miało problemy z odpowiedzią na to pytanie (20,0%).

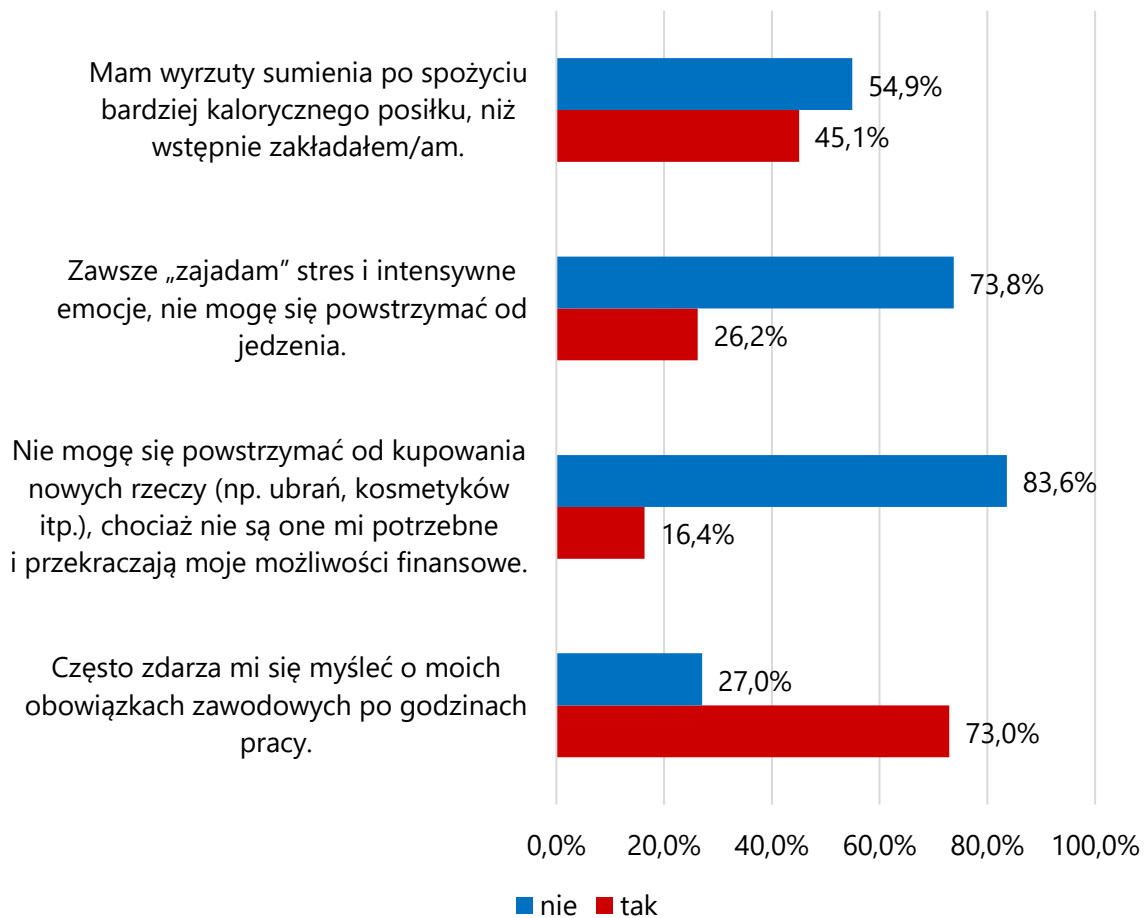
Tabela 24. Czy kiedykolwiek grał/a Pan/i w gry, w których można było wygrać/przegrać pieniądze, aby rozwiązać finansowe trudności lub poprawić swoją sytuację ekonomiczną? N=25

Odpowiedź	%	Liczba odp.
tak	36,0%	9
nie	44,0%	11
trudno powiedzieć	20,0%	5

Inne uzależnienia behawioralne

W dalszej części badania przeprowadzonego wśród dorosłych mieszkańców gminy Wolbórz, respondenci udzielili również istotnych informacji na temat ich decyzji zakupowych oraz zakresu zaburzeń odżywiania. Zakupoholizm jest przykładem uzależnienia behawioralnego, które w okresie ostatnich lat zwiększyło swoją skalę, w szczególności wśród rozwiniętych i sprawnie funkcjonujących społeczeństw, dlatego pytania ujęte w kwestionariuszu ankiety skierowanej do respondentów dotyczyły również występowania tego problemu wśród lokalnej społeczności. Jak wynika z analizy materiału badawczego, część ankietowanych przejawia zachowania świadczące o możliwości występowania wśród nich zaburzeń w zakresie zakupów, odżywiania oraz pracy. Doświadczenia respondentów w tych obszarach przedstawiają się następująco:

- wśród badanych 45,1% ma wyrzuty sumienia po spożyciu bardziej kalorycznego posiłku niż wstępnie zakładali;
- co czwarty ankietowany zawsze zajada stres i inne intensywne emocje i nie może się powstrzymać od jedzenia (26,2%);
- 16,4% ankietowanych przyznało, iż nie może się powstrzymać od kupowania nowych rzeczy, chociaż nie są im potrzebne i przekraczają ich możliwości finansowe;
- ponad połowa osób biorących udział w badaniu często myśli o swoich obowiązkach zawodowych po godzinach pracy (73,0%).

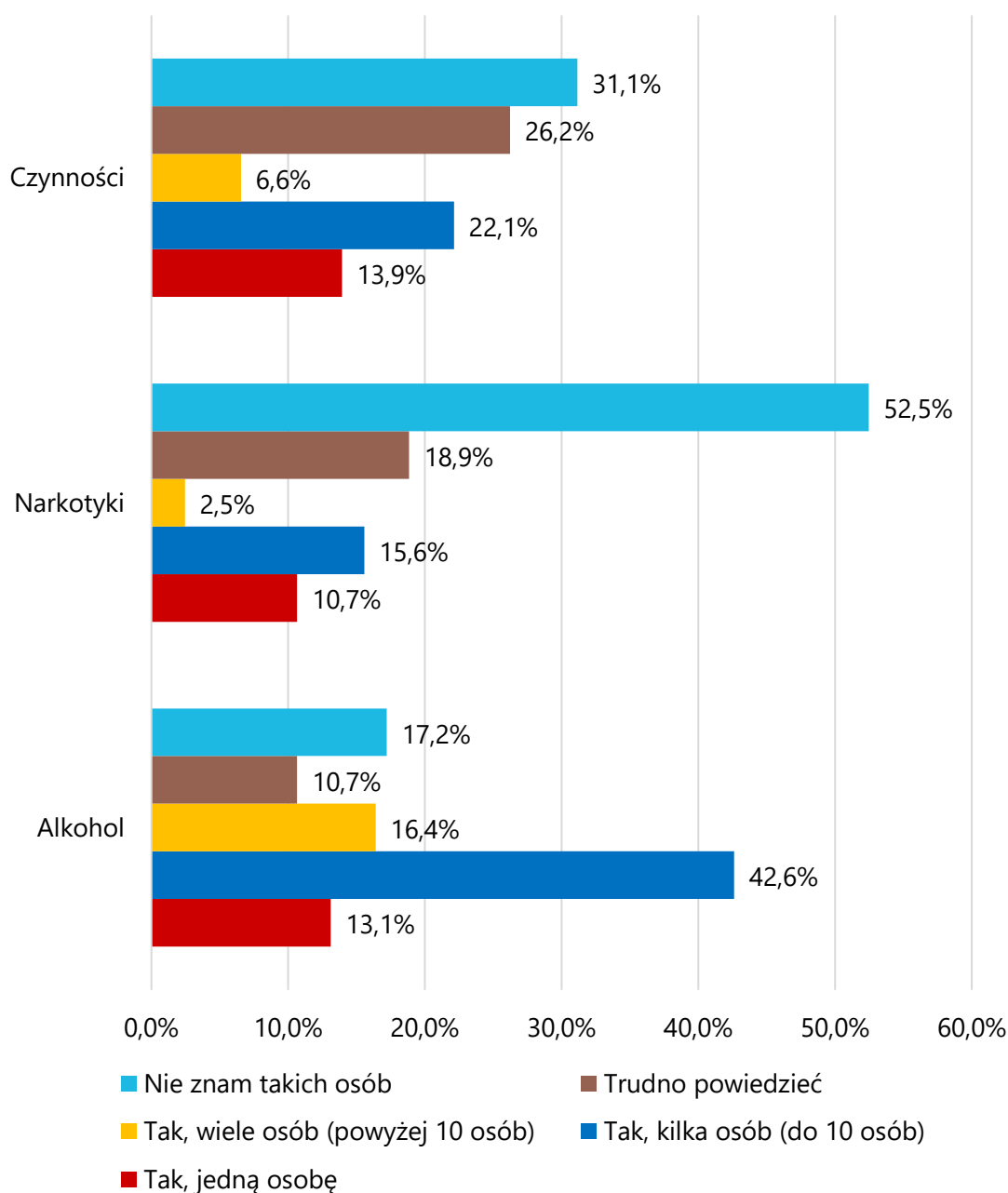
Wykres 35. Proszę o ustosunkowanie się do poniższych stwierdzeń: N= 122

W kolejnym pytaniu mieszkańcy mieli wskazać, czy znają kogoś w swoim otoczeniu, kto nadużywa alkoholu, narkotyków lub w sposób zdecydowanie nadmierny podejmuje się pewnych czynności np. zakupy, korzystanie z Internetu i/lub urządzeń elektronicznych itp. Z przeprowadzonych badań wynika, iż:

- 72,1% badanych zna osoby, które nadużywają alkoholu, w tym: 13,1% jedną osobę, 42,6% – kilka osób (do 10), 16,4% – wiele osób (powyżej 10), natomiast 17,2% ankietowanych odpowiedziało, że nie zna takich osób;
- 28,8% badanych zna osoby, które nadużywają narkotyków, w tym: 10,7% jedną osobę, 15,6% – kilka osób (do 10), 2,5% – wiele osób (powyżej 10), natomiast większość ankietowanych odpowiedziało, że nie zna takich osób (52,5%);

- 42,6% badanych zna osoby, które dotyczy problem uzależnień behawioralnych, w tym: 13,9% jedną osobę, 22,1% – kilka osób (do 10), 6,6% – wiele osób (powyżej 10), natomiast 31,1% ankietowanych odpowiedziało, że nie zna takich osób.

Wykres 36. Czy zna Pan/i kogoś w swoim otoczeniu, kto nadużywa, alkoholu, narkotyków lub w sposób zdecydowanie nadmierny podejmuje się pewnych czynności (np. zakupy, korzystanie z Internetu i/lub urządzeń elektronicznych, uprawianie sportu, praca, oglądanie treści pornograficznych itp.)? N=122

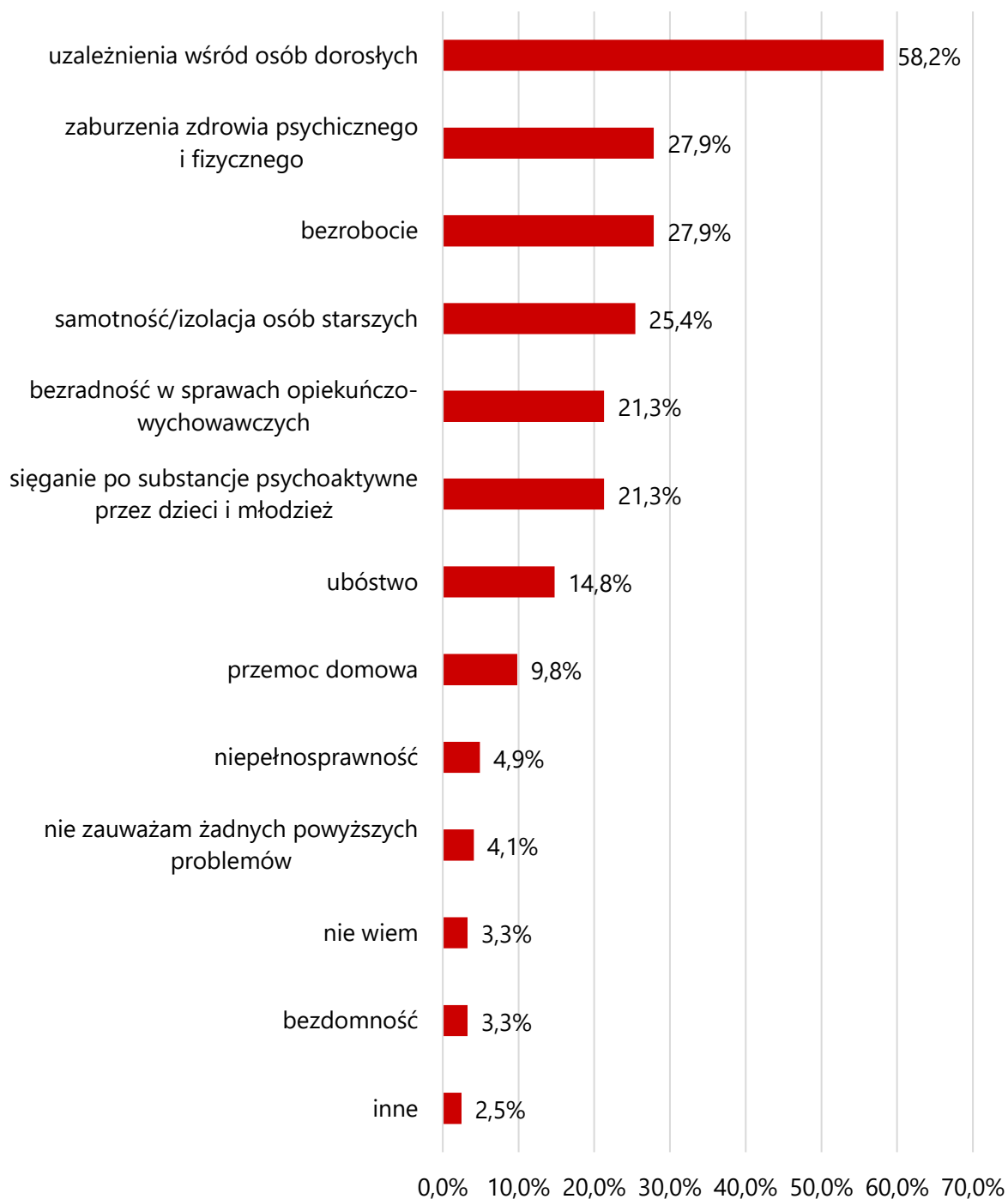

Problemy społeczne

Respondenci zostali poproszeni również o wskazanie głównych problemów w sferze społecznej na obszarze gminy Wolbórz. Za najważniejszy problem uznano uzależnienia wśród osób dorosłych (58,2%). Średnio co czwarty ankietowany wskazał na zaburzenia zdrowia psychicznego i bezrobocie (po 27,9%) oraz samotność/izolację osób starszych (25,4%), z kolei co piąty wyróżnił bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych oraz sięganie po substancje psychoaktywne przez dzieci i młodzież (po 21,3%).

W dalszej kolejności ankietowani wskazywali na ubóstwo (14,8%), przemoc domową (9,8%) i niepełnosprawność (4,9%). Najmniej osób wskazało na bezdomność (3,3%). 4,1% mieszkańców nie zauważa żadnych problemów występujących wśród mieszkańców gminy Wolbórz. Wśród innych odpowiedzi wskazywano na *brak miejsc rozrywki, zajęcia dla dzieci dodatkowe, brak aktywności fizycznej oraz nadmierne korzystanie ze świadczeń pomocy społecznej* (2,5%).

**Wykres 37. Jakiego Pana/i zdaniem problemy społeczne najczęściej dotyczą mieszkańców Gminy?
N=122**

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

Rynek pracy

W kolejnym bloku tematycznym została poruszona kwestia zatrudnienia wśród mieszkańców gminy Wolbórz. Badani mieli określić, z jakimi trudnościami mogą się borykać osoby bezrobotne, poszukujące zatrudnienia na terenie Gminy. Najwięcej mieszkańców uważa, że problem w tym zakresie stanowi brak ofert pracy dostosowanych do kompetencji i kwalifikacji zawodowych (36,9%), nieadekwatne wynagrodzenie (34,4%), niewystarczająca liczba miejsc pracy w Gminie (32,8%) oraz brak kwalifikacji zawodowych (31,1%). Średnio co czwarty ankietowany wskazał na niewystarczającą liczbę organizowanych kursów, staży, szkoleń podnoszących kwalifikacje zawodowe (27,0%), a 19,7% respondentów wyróżniło ograniczony dostęp do doradztwa zawodowego. 10,7% badanych nie wie, jakie trudności napotykają osoby bezrobotne w Gminie. 5,7% podało inne odpowiedzi, takie jak: *niechęć do podjęcia pracy, brak znajomości oraz chęć wyższych zarobków niż umożliwiają kwalifikacje.*

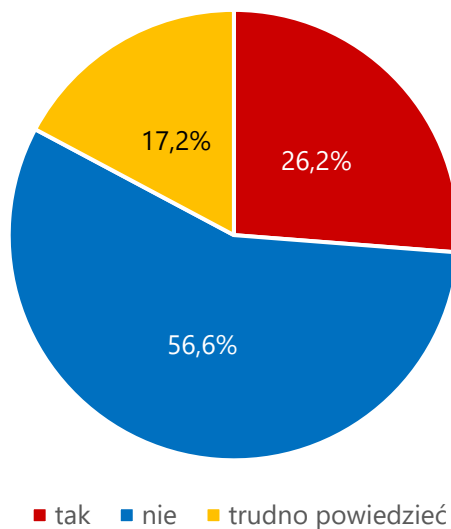
Wykres 38. Jakie trudności najczęściej napotykają osoby bezrobotne szukające pracy na terenie Gminy? N=122

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

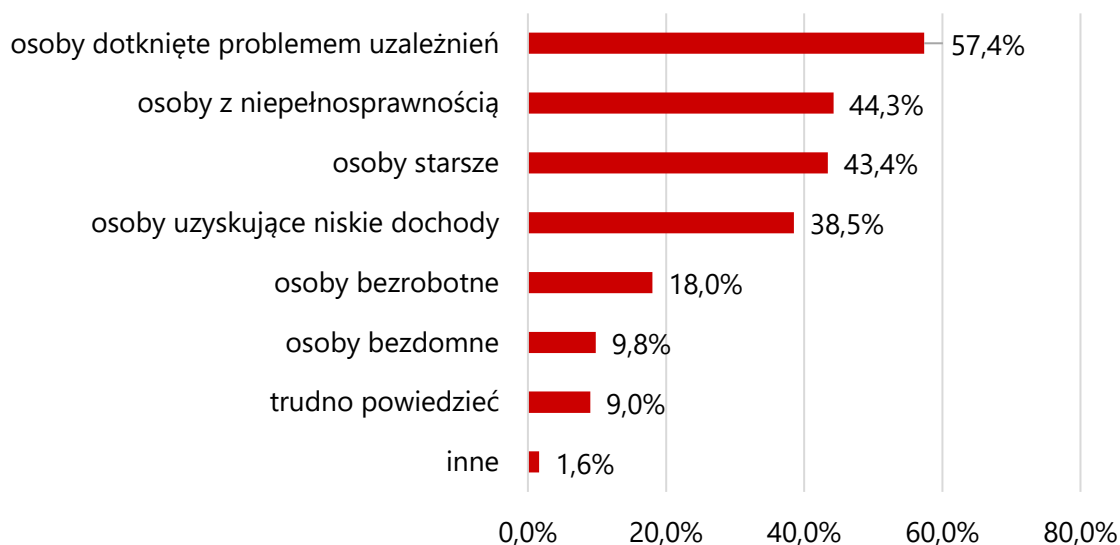
Ubóstwo i wykluczenie społeczne

Następne pytanie dotyczyło tego, czy respondenci doświadczyli w ciągu ostatnich 12 miesięcy przed badaniem trudności w zakresie zaspokojenia podstawowych potrzeb życiowych ze względu na niewystarczające zasoby finansowe. Odpowiedzi rozkładały się na zróżnicowanym poziomie – ponad połowa osób odpowiedziała przecząco na to pytanie (56,6%), średnio co czwarty badany udzielił twierdzącej odpowiedzi (26,2%), z kolei 17,2% respondentów nie potrafiło jednoznacznie stwierdzić, czy doświadczyło takiej sytuacji.

Wykres 39. Czy w ciągu ostatnich 12 miesięcy miał/a Pan/i trudności w zakresie zaspokojenia podstawowych potrzeb życiowych, ze względu na niewystarczające środki finansowe? N= 122

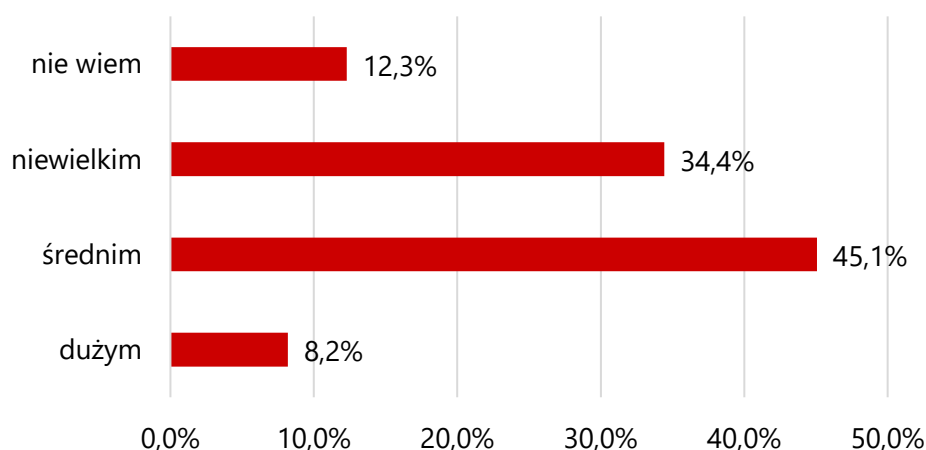
W kolejnym pytaniu, mieszkańcy mieli wskazać, jakie ich zdaniem grupy osób są najbardziej narażone na wykluczenie społeczne na terenie Gminy. Na pierwszym miejscu znalazły się osoby dotknięte problemem uzależnień (57,4%), na drugim – osoby z niepełnosprawnością (44,3%), z kolei na trzecim – osoby starsze (43,4%). Średnio co trzeci respondent wskazał na osoby uzyskujące niskie dochody (38,5%), a najmniejszy odsetek badanych wyróżnił osoby bezrobotne (18,0%) i bezdomne (9,8%). Brak wiedzy w tym zakresie wykazało 9,0% ankietowanych. Wśród innych odpowiedzi ankietowani za najbardziej narażone na wykluczenie społeczne wyróżnili *młodzież* (1,6%).

Wykres 40. Jakie grupy osób są Pana/i zdaniem najbardziej narażone na wykluczenie społeczne na terenie Gminy? N=122

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

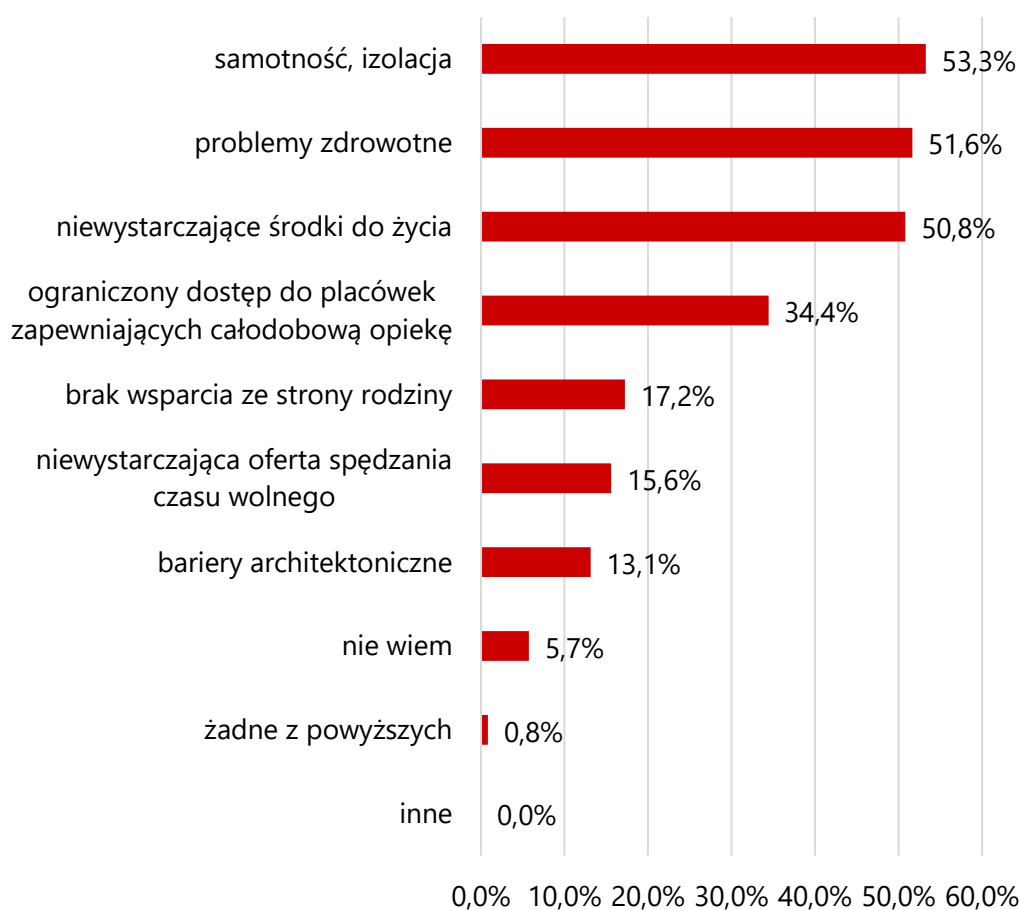
Sytuacja osób starszych i z niepełnosprawnościami

Mieszkańcy zostali poproszeni o ocenę stopnia dostosowania infrastruktury technicznej Gminy do potrzeb osób z niepełnosprawnościami. 34,4% respondentów uważa, że jest ona dostosowana w niewielkim stopniu, a 45,1% mieszkańców jest zdania, że jest przystosowana w stopniu średnim. 12,3% osób nie potrafiło odpowiedzieć na to pytanie, z kolei zaledwie 8,2% twierdzi, że dużo miejsc w Gminie jest przystosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnością.

Wykres 41. W jakim stopniu infrastruktura techniczna w Pana/i Gminie (instytucje publiczne, szkoły, ulice, przychodnie itp.) dostosowana jest do osób z niepełnosprawnościami tak, aby umożliwić im samodzielne funkcjonowanie? N=122

Zdaniem ponad połowy badanych mieszkańców, najważniejszym problemem osób starszych na terenie Gminy jest samotność, izolacja – wskazało na nie 53,3% respondentów. Na drugim miejscu znalazły się problemy zdrowotne (51,6%), z kolei na trzecim – niewystarczające środki do życia (50,8%). 34,4% badanych wskazało na ograniczony dostęp do placówek zapewniających całodobową opiekę, z kolei 17,2% wyróżniło brak wsparcia ze strony rodziny. Na niewystarczającą ofertę spędzania czasu wolnego wskazało 15,6% osób, z kolei na bariery architektoniczne – 13,1%. Brak wiedzy w tym zakresie zadeklarowało 5,7% respondentów.

Wykres 42. Jakie Pana/i zdaniem są najważniejsze problemy osób starszych w Gminie? N= 122

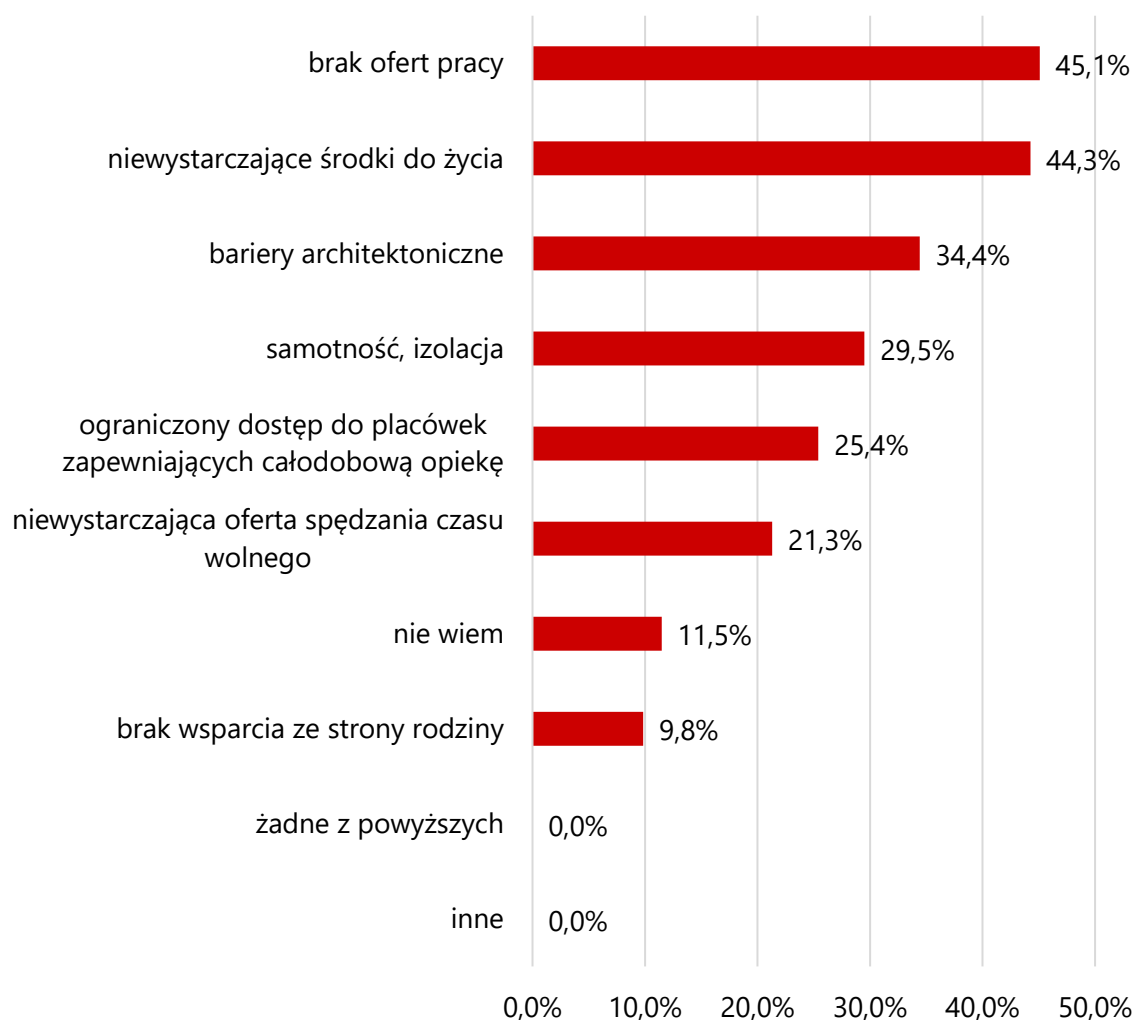

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

W kolejnym pytaniu mieszkańcy mieli wskazać na problemy, z którymi zmagają się osoby z niepełnosprawnościami na terenie gminy Wolbórz. Zdaniem najwyższego odsetka badanych mieszkańców, najważniejszym problemem jest brak ofert pracy (45,1%) oraz niewystarczające środki do życia (44,3%). Średnio co trzeci respondent

wskazał na bariery architektoniczne (34,4%), natomiast co czwarty wyróżnił samotność, izolację (29,5%) oraz ograniczony dostęp do placówek zapewniających całodobową opiekę (25,4%). Na niewystarczającą ofertę spędzania czasu wolnego wskazało 21,3%, z kolei najmniejszy odsetek wyróżnił brak wsparcia ze strony rodziny (9,8%). Brak wiedzy w tym zakresie zadeklarowało 11,5% respondentów.

Wykres 43. Jakie Pana/i zdaniem są najważniejsze problemy osób z niepełnosprawnościami w Gminie? N=122

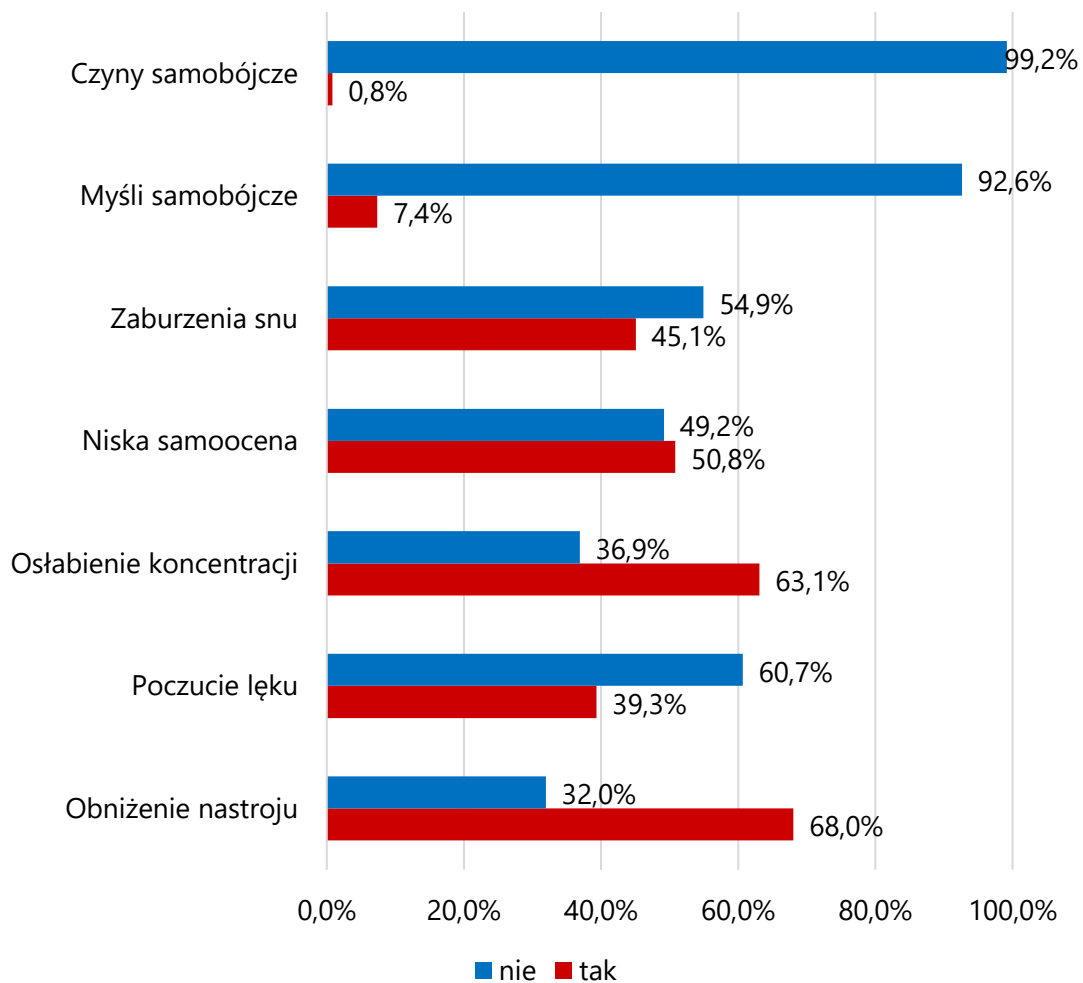
**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

Zdrowie psychiczne

W pytaniu dotyczącym zdrowia psychicznego badani mieszkańcy gminy Wolbórz mieli określić, czy w okresie ostatnich 12 miesięcy utrzymywały się u nich przynajmniej przez 2 tygodnie wymienione stany. Z poniższego wykresu wynika, że:

- 68,0% miało obniżony nastrój,
- 63,1% doświadczyło osłabienia koncentracji
- 50,8% miało niską samoocenę,
- 45,1% doznało zaburzeń snu,
- 39,3% odczuwało lęk,
- 7,4% miało myśli samobójcze,
- 0,8% podejmowało się czynów samobójczych.

Wykres 44. Czy w czasie ostatnich 12 miesięcy utrzymywały się u Pana/i takie stany jak (przynajmniej przez 2 tygodnie): N=122

SYTUACJA SPOŁECZNA GMINY WOLBÓRZ

Na podstawie danych empirycznych przekazanych przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Wolborzu, danych Głównego Urzędu Statystycznego oraz Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, do każdego z obszarów wymienionych we wprowadzeniu do Strategii przeprowadzono analizy diagnostyczne (diagnoza sytuacji społecznej), w skład których wchodzi charakterystyka i skala problemu oraz podejmowane działania interwencyjne.

Wspieranie rodziny i system pieczy zastępczej

Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Wspieranie rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych to zespół planowych działań mających na celu przywrócenie rodzinie zdolności do ich wypełniania. Prowadzony jest on za jej zgodą i aktywnym udziałem, z uwzględnieniem zasobów własnych oraz źródeł wsparcia zewnętrznego. Wsparcie rodziny polega w szczególności na:

1. wzmocnieniu roli i funkcji rodziny,
2. rozwijaniu umiejętności opiekuńczo-wychowawczych rodziny,
3. podniesieniu świadomości w zakresie planowania oraz funkcjonowania rodziny,
4. pomocy w integracji rodziny,
5. przeciwdziałaniu marginalizacji i degradacji społecznej rodziny,
6. dążeniu do reintegracji rodziny,
7. pracy z rodziną,
8. pomocy w opiece i wychowaniu dziecka (w tym pomocy finansowej).

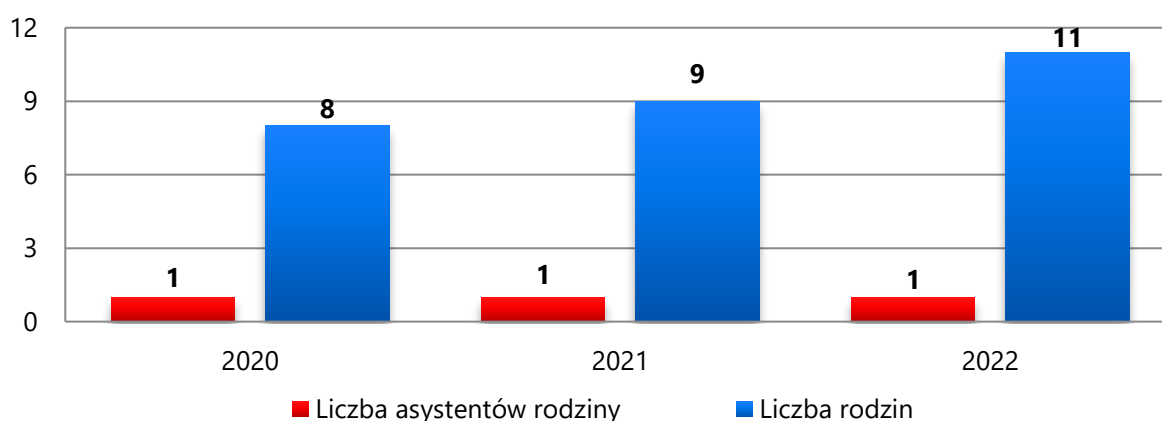
Główną jednostką organizacyjną zajmującą się szeroko rozumianym wspieraniem rodziny jest Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, który służy pomocą rodzinom z Gminy znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej, prowadzi działania zmierzające do

zaspokojenia niezbędnych ich potrzeb i umożliwiające życie w warunkach odpowiadających godności człowieka. W dalszej części dokumentu przedstawione zostały dane dotyczące liczby rodzin korzystających z pomocy i wsparcia instytucji zajmujących się wspieraniem rodziny oraz podejmowane przez te instytucje działania.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Wolborzu realizuje zadania wynikające z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej z dnia 9 czerwca 2011 roku (Dz. U. z 2024 r. poz. 177), która kładzie nacisk na pracę z rodziną celem niedopuszczenia do odebrania dziecka. W związku z tym wprowadzona została **instytucja asystenta rodziny**, którego zadaniem jest poprawa całościowego funkcjonowania rodziny oraz udzielanie jej pomocy w wielu obszarach: socjalnym, psychologicznym, wychowawczym, czy też ekonomicznym.

W MOPS w Wolborzu zatrudniony jest 1 asystent rodziny. W 2022 roku w ramach realizacji ustawowego zadania prowadził on pracę z 11 rodzinami przeżywającymi trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych. W latach 2020-2022 zauważalny jest wzrost w zakresie liczby rodzin korzystających z tej formy pomocy. Na przestrzeni analizowanych lat liczba zatrudnionych asystentów rodziny była stała.

Wykres 45. Asystenci rodziny oraz liczba rodzin objętych ich wsparciem na przestrzeni lat 2020-2022

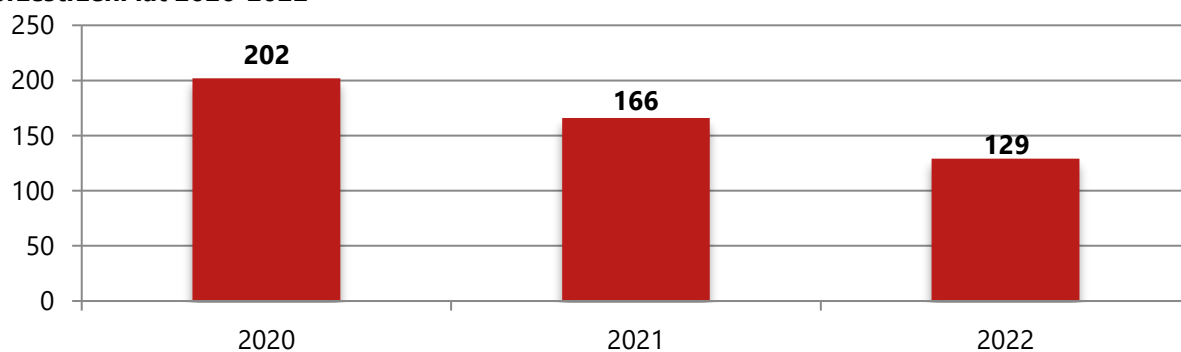
Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2022 rok

W latach 2020-2022 w gminie Wolbórz nie było **rodzin wspierających**, to znaczy takich, które mają za zadanie pomóc rodzinie w przezwyciężaniu trudnych sytuacji życiowych (zakres działania obejmuje udzielanie wskazówek dotyczących sprawowania

opieki i wychowania dzieci, kształtowania i wypełniania podstawowych ról społecznych, organizacji czasu rodziny, pomocy w nauce, racjonalnego gospodarowania budżetem rodzinnym oraz prowadzenia gospodarstwa domowego).

Na kolejnym wykresie zaprezentowana została średniomiesięczna liczba rodzin korzystających z zasiłków rodzinnych wraz z dodatkami oraz korzystających z jednorazowej zapomogi z tytułu urodzenia dziecka na przestrzeni lat 2020-2022. Można zauważyć, że ze świadczeń tych w 2022 roku korzystało 129 rodzin, czyli o 36,1% mniej niż w roku 2020. W latach 2020-2022 dostrzegalny jest zatem systematyczny spadek średniomiesięcznej liczby rodzin korzystających z tego typu świadczeń, co ma związek z niezmiennym się w ostatnich latach poziomem kryterium dochodowego.

Wykres 46. Średniomiesięczna liczba rodzin korzystających z zasiłków rodzinnych wraz z dodatkami oraz korzystających z jednorazowej zapomogi z tytułu urodzenia dziecka na przestrzeni lat 2020-2022

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2022 rok

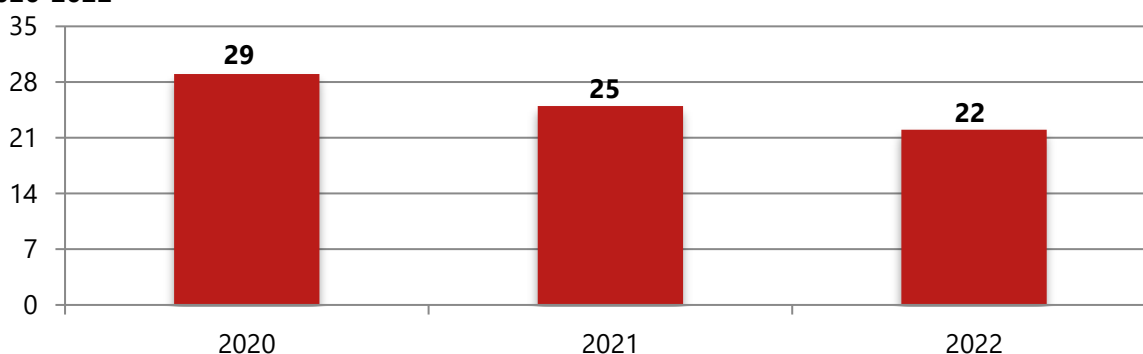
Dodatkowym świadczeniem wspierającym rodzinę jest „świadczenie wychowawcze 800+” (do 1.01.2024 roku wysokość świadczenia wynosiła 500 zł), które zostało wprowadzone 1 kwietnia 2016 roku, ustawą o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci. Od stycznia 2021 roku nowe sprawy oraz obsługę zadania przejął Zakład Ubezpieczeń Społecznych (ZUS), jednakże dotychczas realizowały je Ośrodki Pomocy Społecznej, które przez kolejne lata będą wygaszały postępowania w tym zakresie i wyłącznie koordynowały system zabezpieczenia społecznego. Świadczenie przysługuje rodzicom bądź opiekunom dziecka do dnia ukończenia przez nie 18 roku życia w wysokości 800 zł miesięcznie. Celem świadczenia wychowawczego jest częściowe pokrycie wydatków związanych z wychowywaniem dziecka, w tym

z opieką nad nim i zaspokojeniem jego potrzeb życiowych. W 2022 roku świadczenia wypłacono 893 rodzinom na kwotę 3 759 155,82 zł, w 2021 roku liczba rodzin wyniosła 987, a kwota – 8 983 532,18 zł, natomiast w 2020 roku ze świadczenia skorzystało 921 rodzin, którym udzielono świadczeń w kwocie 8 977 316,16 zł. Na przestrzeni analizowanych lat liczba rodzin korzystających ze świadczenia wychowawczego ulegała wahaniom, przejmując w 2022 roku najniższą wartość¹⁰.

Ośrodki Pomocy Społecznej z dniem 01.07.2018 roku otrzymały do realizacji nowe zadanie, którym było ustalenie prawa i wypłata świadczeń „Dobry start”, przysługujących w związku z rozpoczęciem roku szkolnego dzieciom lub osobom uczącym się do 20 roku życia oraz dzieciom lub osobom uczącym się do 24 roku życia – w przypadku dzieci lub osób uczących się i legitymujących się orzeczeniem o niepełnosprawności. Od 1 lipca 2021 roku realizację tego zadania przejął Zakład Ubezpieczeń Społecznych.

W przypadku samotnego wychowywania dzieci, gdy jeden z rodziców uchyla się od płacenia alimentów na rzecz dzieci, obowiązek ten jest realizowany z funduszu alimentacyjnego. Na przestrzeni lat 2020-2022 liczba osób korzystających z omawianego świadczenia uległa zmniejszeniu – w 2020 roku było to 29 osób, w 2021– 25, natomiast w 2022 roku – 22 osoby.

Wykres 47. Liczba osób korzystających ze świadczenia alimentacyjnego na przestrzeni lat 2020-2022

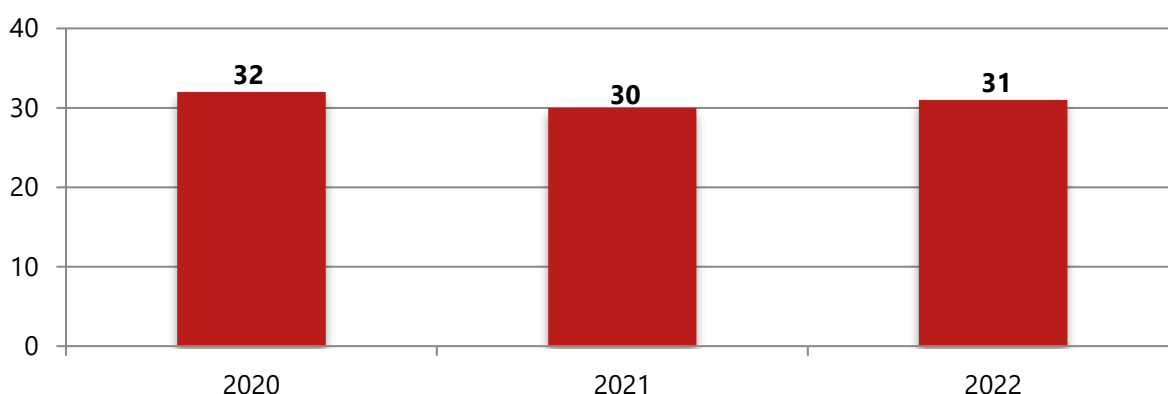

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2022 rok

¹⁰ Sprawozdanie Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Wolborzu za 2020, 2021 i 2022 rok

Na przestrzeni lat 2020-2022 liczba rodzin, którym udzielona została pomoc z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego ulegała niewielkim wahaniom i w 2022 roku osiągnęła wartość 31. Wśród rodzin, którym zostało udzielone wsparcie z powodu bezradności opiekuńczo-wychowawczej w 2022 roku znajdowało się 14 rodzin niepełnych oraz 13 wielodzietnych.

Wykres 48. Rodziny, którym została udzielona pomoc i wsparcie z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych w latach 2020-2022

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2020, 2021 i 2022 rok

Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych w 2022 roku jako powód udzielania pomocy i wsparcia z pomocy społecznej znajdowała się na piątym miejscu. W tym samym roku liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej wyniosła 204, a więc rodziny borykające się z problemem bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych stanowiły **15,2% ogółu**. Na przestrzeni lat 2020-2022 ich udział ulegał wahaniom, gdyż w 2020 roku było to 13,3%, natomiast w 2021 roku – 15,5%.

W 2022 roku Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej poniósł wydatki związane z odpłatnością za pobyt 5 dzieci w rodzinie zastępczej spokrewnionej na łączną kwotę 12 814,11 zł, z kolei w placówce opiekuńczo-wychowawczej typu socjalizacyjnego, tj. Domu Dziecka przebywało 1 dziecko, w przypadku którego wydatki wyniosły 32 785,22 zł.

Można zauważyć, że liczba dzieci przebywających w rodzinie zastępczej spokrewnionej uległa niewielkiemu zwiększeniu, natomiast w placówce opiekuńczo-wychowawczej ich liczba jest stała. Kwota przekazana na pobyt dzieci w pieczy zastępczej na przestrzeni analizowanych lat ulegała wahaniom. Szczegółowe dane zostały przedstawione w poniższej tabeli.

Tabela 25. Dane dotyczące pobytu dzieci z terenu Gminy w pieczy zastępczej za lata 2020-2022

Wyszczególnienie	2020	2021	2022
Liczba dzieci przebywających w placówce opiekuńczo-wychowawczej	1	1	1
Liczba dzieci przebywających w rodzinie zastępczej spokrewnionej	3	4	5
Liczba dzieci przebywających w rodzinie zastępczej niezawodowej	1	0	0
Kwota odpłatności za pobyt w rodzinie zastępczej spokrewnionej [zł]	15 552,12	10 445,87	12 814,11

Źródło: Raport o stanie Gminy Wolbórz za 2020, 2021 i 2022 rok

Mieszkańcy Gminy mogą skorzystać także ze wsparcia na podstawie ustawy z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”. Celem Programu „Za Życiem” jest udzielenie pomocy kobietom w ciąży zagrożonej, a także dzieciom, u których zdiagnozowano ciężkie i nieodwracalne upośledzenie, bądź nieuleczalną chorobę zagrażającą ich życiu, powstałą w okresie prenatalnym. Świadczenie przysługuje jednorazowo, w wysokości 4 000 zł jednemu z rodziców, opiekunowi prawnemu lub faktycznemu dziecka. W gminie Wolbórz w 2020 roku wypłacono 3 świadczenia, w 2021 roku – 1, natomiast w 2022 roku – 5 świadczeń.

Dla rodzin wielodzietnych z terenu Gminy proponowane jest wsparcie w postaci Karty Dużej Rodziny, która stanowi system zniżek i dodatkowych uprawnień dla rodzin 3+ zarówno w instytucjach publicznych, jak i w firmach prywatnych. Posiadacze Karty mają możliwość korzystania z oferty podmiotów m.in. z branży spożywczej, paliwowej, bankowej czy rekreacyjnej, po niższej cenie. KDR wspiera budżety rodzin wielodzietnych oraz ułatwia dostęp do dóbr i usług. Rodzice mogą korzystać z Karty dożywotnio, a dzieci – do 18 roku życia lub do ukończenia nauki (maksymalnie do

osiągnięcia 25 roku życia). W roku 2022 roku złożono łącznie 57 wniosków o przyznanie Karty Dużej Rodziny, w tym 16 dla nowych rodzin wielodzietnych i 18 dla rodzin składających się wyłącznie z rodziców, w 2021 roku złożono 39 wniosków, w tym 13 dla nowych rodzin i 10 rodzin składających się wyłącznie z rodziców, natomiast w 2020 roku – 106 wniosków, z czego 14 nowych dla rodzin wielodzietnych i 64 dla rodziców, którzy kiedykolwiek mieli na utrzymaniu co najmniej troje dzieci¹¹.

Na terenie Gminy funkcjonuje Placówka Wsparcia Dziennego, która została utworzona w ramach projektu „Utworzenie placówki wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży w Wolborzu” w ramach Osi priorytetowej 09-IX Włączenie społeczne, numer i nazwa Działania dla Osi - 02-IX.2 Usługi na rzecz osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, numer i nazwa Poddziałania: 01-IX.2.1 Usługi społeczne i zdrowotne. Celem projektu było zwiększenie dostępności usług z zakresu wspierania rodziny dzięki utworzeniu placówki wsparcia dziennego na terenie Gminy Wolbórz oraz objęciu wsparciem 20 dzieci i młodzieży, wraz z 10 osobami z ich rodzin, zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym. Od stycznia 2023 roku zadanie to jest realizowane ze środków własnych, w ramach trwałości projektu.

Placówka Wsparcia Dziennego mieści się w siedzibie Szkoły Podstawowej w Wolborzu. W ciągu całego 2022 roku do PWD uczęszczało 19 dzieci, w tym 10 chłopców i 9 dziewcząt, w wieku od 6 lat do 17 lat. Placówka realizowała zadania polegające na:

- objęciu dzieci i młodzieży opieką i wychowaniem w celu wsparcia rodziny przeżywającej różnego rodzaju trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej,
- pomocy w nauce, stworzeniu warunków do nauki,
- organizacji czasu wolnego, odpowiednich zabaw i zajęć sportowych,
- prowadzeniu zajęć profilaktycznych (profilaktyka uzależnień),
- organizacji zajęć integracyjnych.

¹¹ Raport o stanie Gminy Wolbórz za 2020, 2021 i 2022 rok

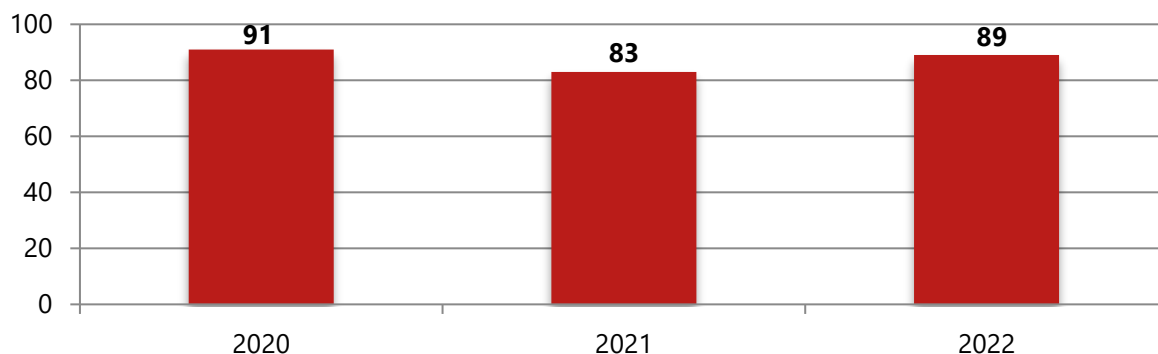
Wsparcie osób z niepełnosprawnością

Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Dla potrzeb Strategii wykorzystano elementy definicji osoby z niepełnosprawnością z ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych i przyjęto, że: *osoby niepełnosprawne to osoby, których stan fizyczny, psychiczny lub umysłowy trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza bądź uniemożliwia wypełnienie ról społecznych, a w szczególności wykonywanie pracy zawodowej*. Osoby z niepełnosprawnością dzieli się według różnych kryteriów: rodzaju niepełnosprawności, okresu życia, w którym ona wystąpiła oraz stopnia niepełnosprawności. Wartym podkreślenia jest fakt, że osoby z niepełnosprawnością tworzą bardzo niejednorodną grupę, w związku z czym działania na ich rzecz powinny być adresowane z uwzględnieniem specyfiki występujących schorzeń i dysfunkcji.

W 2022 roku ogólna liczba rodzin korzystających ze wsparcia z powodu niepełnosprawności kształtowała się na poziomie 89. Z prezentowanych danych wynika, że w latach 2020-2022 liczba rodzin, którym udzielono pomocy społecznej z tego powodu ulegała wahaniom.

Wykres 49. Liczba rodzin, którym została udzielona pomoc i wsparcie z powodu niepełnosprawności w latach 2020-2022

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2020, 2021 i 2022 rok

Niepełnosprawność w 2022 roku jako powód udzielania pomocy i wsparcia z pomocy społecznej znajdowała się na drugim miejscu. W tym samym roku liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej wyniosła 204, a więc rodziny borykające się z problemem niepełnosprawności stanowiły **43,6% ogółu**. Na przestrzeni lat 2020-2022 ich udział uległ zwiększeniu, gdyż w 2020 roku było to 37,8%, natomiast w 2021 roku – 43,0%.

Kolejna tabela przedstawia dane dotyczące przyznanych zasiłków pielęgnacyjnych dla niepełnosprawnego dziecka na przestrzeni lat 2020-2022. W 2020 roku przyznano 660 świadczeń na łączną kwotę 142 423 zł, w 2021 roku liczba świadczeń wyniosła 626 na kwotę 135 116 zł, z kolei w 2022 roku kształtowała się na poziomie 680 świadczeń na kwotę 146 771 zł. W omawianym okresie liczba przyznanych świadczeń ulegała wahaniom, przyjmując w 2022 roku najwyższą wartość. W przypadku kwoty świadczeń również dostrzegalne są wahania. Szczegółowe dane przedstawia kolejna tabela.

Tabela 26. Zasiłek pielęgnacyjny dla niepełnosprawnego dziecka na przestrzeni lat 2020-2022

Wyszczególnienie	2020	2021	2022
Liczba świadczeń	660	626	680
Kwota świadczeń [zł]	142 423	135 116	146 771

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2022 rok

Liczba przyznanych zasiłków pielęgnacyjnych dla osoby z niepełnosprawnością w wieku powyżej 16 roku życia o znacznym stopniu niepełnosprawności od 2020 roku ulegała wahaniom. W 2020 roku przyznano 555 świadczeń, w 2021 roku – 543, natomiast w 2022 roku – 553. Kwota przeznaczana na ten cel w analizowanych latach również się wahała.

Tabela 27. Zasiłek pielęgnacyjny dla osoby niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia o znacznym stopniu niepełnosprawności na przestrzeni lat 2020-2022

Wyszczególnienie	2020	2021	2022
Liczba świadczeń	555	543	553
Kwota świadczeń [zł]	119 791	117 201	119 360

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2022 rok

W 2020 roku przyznano 897 świadczeń dla osób z niepełnosprawnością powyżej 16 roku życia o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, która powstała przed 21 rokiem życia, w 2021 roku było ich 938, natomiast w 2022 roku – 937. Na przestrzeni analizowanych lat obserwowane są niewielkie wahania zarówno w zakresie liczby przyznanych zasiłków z tego tytułu, jak i kwoty przeznaczanej na ten cel.

Tabela 28. Zasiłek pielęgnacyjny dla osoby niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, która powstała przed 21 rokiem życia na przestrzeni lat 2020-2022

Wyszczególnienie	2020	2021	2022
Liczba świadczeń	897	938	937
Kwota świadczeń [zł]	193 608	202 458	202 242

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2022 rok

Kolejna tabela zawiera dane dotyczące przyznawanego na przestrzeni ostatnich lat specjalnego zasiłku opiekuńczego. Zasiłek ten przysługuje w celu sprawowania stałej opieki nad osobą legitymującą się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności albo orzeczeniem o niepełnosprawności łącznie ze wskazaniami: koniecznością stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji oraz koniecznością stałego współdziałania na co dzień opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji. W latach 2020-2022 liczba świadczeń w ramach tego zasiłku uległa znacznemu spadkowi, podobnie jak przeznaczana na nie kwota. Odwrotne tendencje zaobserwowano w przypadku liczby świadczeń pielęgnacyjnych, gdyż w analizowanym okresie odnotowano wzrost na poziomie 48,0%. Wzrosła również przeznaczana na ten cel kwota (o 70,5%). Świadczenia pielęgnacyjne są niezwykle istotne w procesie zaspokajania podstawowych potrzeb bytowych zarówno osób z niepełnosprawnościami, jak i ich opiekunów.

Tabela 29. Specjalny zasiłek opiekuńczy i świadczenie pielęgnacyjne w latach 2020-2022

Wyszczególnienie	2020	2021	2022
Liczba przyznanych zasiłków opiekuńczych	129	80	2
Kwota świadczeń [zł]	78 980	49 125	1 240
Liczba przyznanych świadczeń pielęgnacyjnych	398	446	589
Kwota świadczeń [zł]	724 352	874 526	1 235 143

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2022 rok

Zadaniem gmin, które jest realizowane przez Ośrodki Pomocy Społecznej, jest również świadczenie **usług opiekuńczych** osobom chorym, samotnym oraz osobom z niepełnosprawnościami. Usługi świadczone są w celu zapewnienia wsparcia i umożliwienia funkcjonowania osobom, które z powodu wieku, choroby, niepełnosprawności lub innej przyczyny wymagają pomocy innych osób, a które są tej pomocy pozbawione, by jak najdłużej pozostawały w swym środowisku zamieszkania.

W 2022 roku tą formą pomocy objęto 19 osób, w tym 16 osób samotnie gospodarujących i 3 osoby w rodzinie. Pomoc świadczona była przez 4 opiekunów zatrudnionych w Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej Wolborzu. Koszt zatrudnienia opiekunów wyniósł 299 851,27 zł. W stosunku do poprzednich lat, w 2022 roku liczba osób korzystających z usług opiekuńczych uległa zwiększeniu.

Tabela 30. Liczba świadczeniobiorców usług opiekuńczych na przestrzeni lat 2020-2022

Wyszczególnienie	2020	2021	2022
Liczba świadczeniobiorców	16	11	19

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2022 rok

Zdrowie psychiczne

Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Zdrowie psychiczne jest dynamicznym stanem wewnętrznej równowagi, która umożliwia osobom wykorzystywanie ich umiejętności w harmonii z uniwersalnymi wartościami społecznymi. Podstawowe umiejętności poznawcze i społeczne, zdolność rozpoznawania, wyrażania i modulowania własnych emocji, a także współczucia dla innych, elastyczność i zdolność radzenia sobie z niekorzystnymi zdarzeniami w życiu i pełnienia funkcji w rolach społecznych, a także harmonijny związek między ciałem, a umysłem to istotne składniki zdrowia psychicznego, które przyczyniają się w różnym stopniu do stanu równowagi wewnętrznej. Według tej definicji równowaga wewnętrzna jest uważana za „stan dynamiczny” głównie w celu odzwierciedlenia faktu, że różne okresy życia człowieka (dojrzewanie, rodzicielstwo, przejście na emeryturę) naruszają ową równowagę i mogą wymagać zmian¹².

¹² www.psychiatriapolska.pl

Dotarcie do wiarygodnych danych dotyczących zdrowia psychicznego zazwyczaj stwarza wiele problemów. Dzieje się tak ponieważ termin „zdrowie psychiczne” jest bardzo płynny i zawierają się w nim inne problemy społeczne.

Na terenie gminy Wolbórz nie funkcjonuje Środowiskowy Dom Samopomocy ani inna placówka ukierunkowana bezpośrednio na wsparcie osób zmagających się z problemami natury psychicznej.

Do zadań zleconych z zakresu administracji rządowej realizowanych przez Gminę należy organizacja i świadczenie **specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi**. Usługi te przeznaczone są dla osób dorosłych, wykazujących zaburzenia wymienione w art. 3 ustawy o ochronie zdrowia psychicznego: chorych psychicznie (wykazujących zaburzenia psychotyczne), upośledzonych umysłowo, osób wykazujących inne poważne zakłócenia czynności psychicznych, które zgodnie ze stanem wiedzy medycznej zaliczane są do zaburzeń psychicznych, a osoba ta wymaga pomocy i opieki niezbędnej do życia w środowisku rodzinnym lub społecznym, a w wyjątkowych przypadkach dla dzieci i młodzieży z zaburzeniami psychicznymi. W 2020 roku z powyższych usług korzystała 1 osoba, a w latach 2021-2022 – po 3 osoby¹³.

Profilaktyka i rozwiązywanie problemów uzależnień

Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Alkoholizm jest problemem zdrowotnym i społecznym. Specjaliści z różnych profesji poszukują sposobu rozwiązywania tego problemu. Chcą poznać przyczyny powstawania alkoholizmu i działania, które mogłyby zapobiec rozprzestrzenianiu się tego zjawiska. Uzależnienie od alkoholu jest uznawane za chorobę, jako że spełnia trzy zasadnicze kryteria. Pierwsze kryterium dotyczy naruszonej równowagi między zdrowiem, a patologią. Drugim kryterium jest swoista etiologia uzależnienia. Trzecim wskaźnikiem choroby są zmiany patologiczne, w których obecny jest czynnik fizyczny¹⁴.

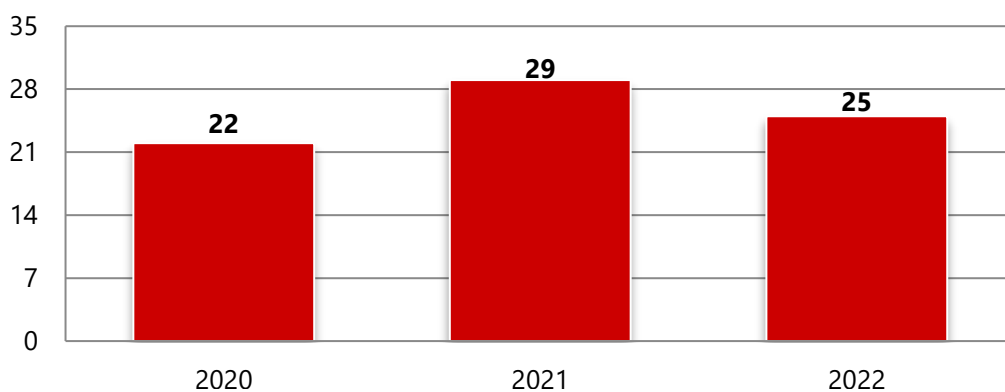
¹³ Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2022 rok

¹⁴ Kinney J., Leaton G., Zrozumieć alkohol, Warszawa 1996 r.

Działaniami określonymi w ustawie o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi zajmuje się **Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych**. Zadania przez nią podejmowane wynikają między innymi z *Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii*.

W 2022 roku z pomocy MOPS w Wolborzu z powodu uzależnienia od alkoholu skorzystało 25 rodzin. Można zauważyć, że na przestrzeni lat 2020-2022 liczba rodzin korzystających z pomocy i wsparcia z powodu alkoholizmu ulegała wahaniom. W omawianym okresie rodziny z terenu Gminy nie korzystały z pomocy społecznej z powodu narkomanii.

Wykres 50. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu alkoholizmu na przestrzeni lat 2020-2022

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2020, 2021 i 2022 rok

Alkoholizm w 2022 roku jako powód udzielania pomocy i wsparcia z pomocy społecznej znajdował się na szóstym miejscu. W tym samym roku liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej wyniosła 204, a więc rodziny borykające się z problemem alkoholizmu stanowiły **12,3% ogółu**. Na przestrzeni lat 2020-2022 ich udział ulegał wahaniom, gdyż w 2020 roku było to 9,1%, natomiast w 2021 roku – 15,0%.

Ważną rolę w procesie przeciwdziałania uzależnieniom odgrywają działania podejmowane przez Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, w ramach przysługujących jej uprawnień. W 2022 roku Komisja liczyła 7 członków.

W 2022 roku członkowie GKRPA przeprowadzili rozmowy z 17 osobami uzależnionymi od alkoholu oraz 6 członkami rodzin osób uzależnionych. Jednocześnie w omawianym roku Komisja nie wystąpiła do sądu z wnioskiem o zobowiązanie do podjęcia leczenia odwykowego.

W 2022 roku względem lat 2020-2021 zauważalny był wzrost w zakresie liczby osób uzależnionych, z którymi Komisja przeprowadziła rozmowy oraz spadek w zakresie liczby członków rodzin osób uzależnionych. Spadek można zaobserwować w przypadku liczby osób, wobec których wystąpiono do sądu z wnioskiem o zobowiązanie do podjęcia leczenia odwykowego. Dane dotyczące działań Komisji w latach 2020-2022 przedstawia poniższa tabela.

Tabela 31. Działania Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Wolborzu wobec osób uzależnionych w latach 2020-2022

wyszczególnienie	2020	2021	2022
liczba osób uzależnionych, z którymi przeprowadzono rozmowy	16	14	17
liczba członków rodzin osób uzależnionych, z którymi przeprowadzono rozmowy	8	7	6
liczba osób, wobec których wystąpiono do sądu z wnioskiem o zobowiązanie do podjęcia leczenia odwykowego	1	2	0

Źródło: Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1 za 2020 i 2021 rok. Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień KCPU-G1 za 2022 rok

W latach 2020-2022 na terenie gminy Wolbórz realizowano programy rekomendowane w ramach Systemu Rekomendacji Programów Profilaktycznych i Promocji Zdrowia Psychicznego prowadzonego przez PARPA, Krajowe Biuro ds. Przeciwdziałania Narkomanii (obecnie Krajowe Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom), Ośrodek Rozwoju Edukacji oraz Instytut Psychiatrii i Neurologii.

W 2020 roku w programach z obszaru profilaktyki uniwersalnej wzięło udział 44 uczniów oraz 4 nauczycieli, w 2021 roku – 200 osób, natomiast w 2022 roku w programie „Spójrz Inaczej” (szkolny program profilaktyki uniwersalnej dla dzieci w wieku wczesnoszkolnym) brało udział 20 uczniów i 1 nauczyciel, w programie

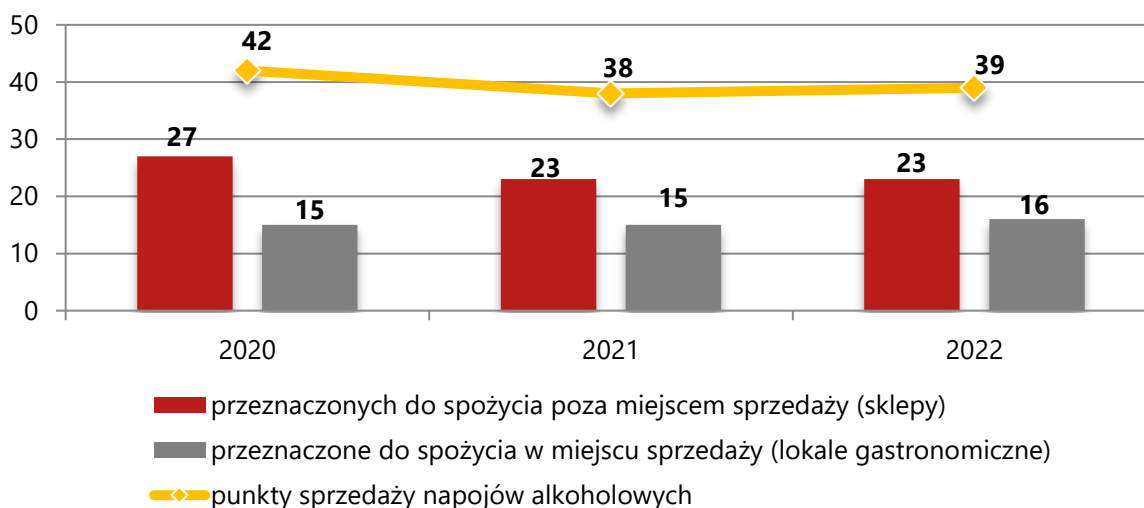
„Unplugged” – 68 uczniów i 5 nauczycieli, w programie „Domowi Detektywi” – 45 uczniów i 3 nauczycieli, w programie „Przyjaciele Zippiego” – 76 uczniów i 6 nauczycieli, w programie „Wspomaganie rozwoju psychospołecznego dzieci nieśmiałych” – 19 uczniów, 2 nauczycieli i 15 rodziców, w programie „Debata” – 34 uczniów i 1 nauczyciel, w programie „Spójrz Inaczej” (dla klas IV-VI) – 43 uczniów i 1 nauczyciel, z kolei w programie „Poruszające bajki o emocjach” – 15 uczniów i 1 nauczyciel.

W 2022 roku realizowane były szkolenia i warsztaty dla rodziców z zakresu profilaktyki zachowań ryzykownych dzieci i młodzieży, w których uczestniczyło 75 osób – to o 14 więcej niż w 2021 roku. Prowadzono również szkolenia dla nauczycieli/wychowawców, w których wzięło udział 15 osób. Ponadto, zorganizowano kolonie i obozy z programem zajęć profilaktycznych, w których brało udział 16 dzieci – to o 7 mniej niż w 2021 roku.

W 2022 roku organizowany był także program z obszaru profilaktyki selektywnej dla młodzieży z grup ryzyka, w którym wzięło udział 251 uczniów oraz 18 nauczycieli.

Ponadto prowadzono działania profilaktyczne, niebędące ustrukturyzowanymi programami. W 2022 roku w spektaklach uczestniczyło 50 osób, w konkursach wzięło udział 100 osób, w imprezach sportowych – 150 mieszkańców, w festynach – 510 osób, natomiast w jednorazowych prelekcjach – 362 uczestników.

W latach 2020-2022 liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych na terenie Gminy ulegała wahaniom – w 2022 roku na jej terenie znajdowało się łącznie 39 punktów sprzedaży napojów alkoholowych, w tym 23 przeznaczone do spożycia poza miejscem sprzedaży (sklepy) oraz 16 przeznaczonych do spożycia w miejscu sprzedaży (lokal gastronomiczny). W stosunku do 2021 roku liczba punktów prowadzących sprzedaż alkoholu wzrosła o 1, z kolei w porównaniu do 2020 roku ich liczba zmniejszyła się o 3.

Wykres 51. Liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych w gminie Wolbórz na przestrzeni lat 2020-2022

Źródło: Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1 za 2020 i 2021 rok oraz Sprawozdania z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień KCPU-G1 za 2022 rok

Kolejną analizowaną kwestią dotyczącą rynku napojów alkoholowych jest liczba mieszkańców przypadająca na jeden punkt sprzedaży napojów alkoholowych w gminie Wolbórz. W porównaniu do 2020 roku liczba ta wzrosła ze 187 osób na 1 punkt sprzedaży alkoholu do 202 osób, co świadczy o poprawiającej się sytuacji Gminy w zakresie polityki antyalkoholowej, jako iż dostępność mieszkańców do tego rodzaju napojów została ograniczona.

W 2022 roku na terenie gminy Wolbórz funkcjonowały **2 Punkty Informacyjno-Konsultacyjne**, których zadaniem było wsparcie osób w kryzysach. Były one czynne średnio 268 godzin w miesiącu, a poradnictwo udzielane było przez specjalistę psychoterapii uzależnień. W 2022 roku udzielono porad 52 osobom z problemem alkoholowym, 85 dorosłym członkom rodzin z problemem alkoholowym, 24 osobom doznającym przemocy domowej oraz 15 osobom stosującym przemoc domową. W stosunku do 2021 roku odnotowano spadek liczby osób z problemem alkoholowym, osób doznających i stosujących przemoc domową, którym udzielono porad

w Punktach, z kolei w przypadku dorosłych członków rodzin osób z problemem alkoholowym można zaobserwować wzrost. Szczegółowe dane w tym zakresie przedstawia kolejna tabela.

Tabela 32. Liczba osób, którym udzielono porad w Punktach Informacyjno-Konsultacyjnych w latach 2020-2022

lp.	wyszczególnienie	2020	2021	2022
1.	osoby z problemem alkoholowym	148	331	52
2.	dorośli członkowie rodziny osoby z problemem alkoholowym	0	48	85
3.	osoby doznające przemocy domowej	40	30	24
4.	osoby stosujące przemoc domową	12	27	15

Źródło: Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1 za 2020 i 2021 rok oraz Sprawozdania z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień KCPU-G1 za 2022 rok

Na terenie Gminy funkcjonuje Stowarzyszenie Trzeźwości „Dobry Dzień”, którego głównym celem jest przede wszystkim tworzenie bezpiecznego, wolnego od alkoholu i innych używek, środowiska wsparcia dla osób i rodzin borykających się z problemami wszelkich uzależnień, przemocy, nie radzącym sobie ze stygmatyzacją, w trudniej sytuacji życiowej oraz zagrożonych wykluczeniem społecznym. Działania Stowarzyszenia o charakterze stałym w 2022 roku to:

- spotkania integracyjne,
- spotkania (mityngi) grup samopomocowych,
- współpraca z Parafią Św. Mikołaja w Wolborzu w zakresie promowania abstynencji i trzeźwości,
- Forum Trzeźwości połączone z bezalkoholową zabawą taneczną.

Na terenie Gminy działa Grupa Anonimowych Alkoholików (osoby uzależnione) oraz Al-Anon (osoby współuzależnione) z siedzibą w Wolborzu i Proszeniu. Jest to dobrowolna, samopomocowa grupa osób uzależnionych od alkoholu utworzona w celu utrzymania trzeźwości własnej i wspomaganie innych alkoholików w jej osiągnięciu.

W marcu 2022 roku została utworzona wspólnota rodzin katolickich przy Parafii Św. Mikołaja w Wolborzu. Jest to wspólnota małżeństw, matek, ojców, dzieci, całych

rodzin i ich przyjaciół. Zaistniała ona po to, aby wspólnie budować trzeźwe relacje we własnych rodzinach w oparciu o wartości ewangeliczne. Wspólnota zapewnia wzajemną pomoc oraz wsparcie rodzinom alkoholików.

Przeciwdziałanie przemocy domowej

Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Przemoc jest intencjonalnym i zamierzonym działaniem człowieka, które ma na celu kontrolowanie i podporządkowanie ofiary. Definicja przemocy domowej wg ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej mówi, że za przemoc domową uważa się *„jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie, wykorzystujące przewagę fizyczną, psychiczną lub ekonomiczną, naruszające prawa lub dobra osobiste osoby doznającej przemocy domowej, w szczególności:*

- a) narażające tę osobę na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia lub mienia,
- b) naruszające jej godność, nietykalność cielesną lub wolność, w tym seksualną,
- c) powodujące szkody na jej zdrowiu fizycznym lub psychicznym, wywołujące u tej osoby cierpienie lub krzywdę,
- d) ograniczające lub pozbawiające tę osobę dostępu do środków finansowych lub możliwości podjęcia pracy lub uzyskania samodzielności finansowej,
- e) istotnie naruszające prywatność tej osoby lub wzbudzające u niej poczucie zagrożenia, poniżenia lub udręczenia, w tym podejmowane za pomocą środków komunikacji elektronicznej”.

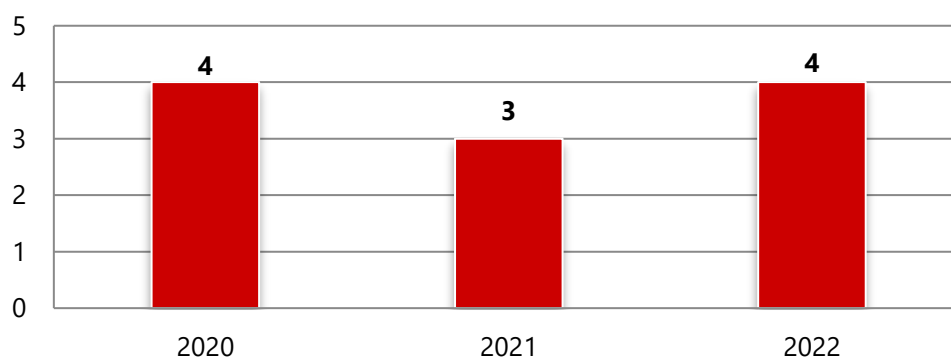
Przemoc jest jednym ze zjawisk współwystępujących z innymi problemami funkcjonowania rodziny. W celu rozwiązania problemu przemocy konieczne jest podejmowanie interwencji socjalnej i psychologicznej niezależnie od możliwości wdrożenia czynności prawnych. Działaniami mającymi na celu przeciwdziałanie przemocy domowej w gminie Wolbórz zajmuje się **Gminny Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie.**

Celem funkcjonowania Zespołu jest skoordynowanie wszystkich działań instytucji i organów zaangażowanych w niesienie pomocy osobom krzywdzonym oraz przeciwdziałanie przemocy domowej. Zespół Interdyscyplinarny realizuje działania określone w Programie Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej.

W skład Zespołu wchodzi przedstawiciele: Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Wolborzu, Komisariatu Policji w Wolborzu, Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Wolborzu, Przychodni Zdrowia w Wolborzu, Szkoły Podstawowej w Wolborzu, Szkoły Podstawowej w Komornikach, Szkoły Podstawowej w Goleszach Dużych oraz Sądu Rejonowego w Piotrkowie Trybunalskim.

W 2022 roku w gminie Wolbórz ze świadczeń pomocy społecznej z powodu przemocy korzystały 4 rodziny, w 2021 roku – 3, natomiast w 2020 roku również 4 rodziny.

Wykres 52. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu przemocy w rodzinie na przestrzeni lat 2020-2022

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2020, 2021 i 2022 rok

Jedną z analizowanych kwestii są dane statystyczne dotyczące działań grup roboczych (obecnie grup diagnostyczno-pomocowych). W skład powołanych grup roboczych wchodziły pracownicy socjalni Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Wolborzu, pedagodzy, dzielnicowi Komisariatu Policji w Wolborzu, pielęgniarka środowiskowa, członek Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, kurator sądowy oraz asystent rodziny. Na przestrzeni lat 2021-2022 liczba powołanych grup roboczych utrzymywała się na stałym poziomie – były to po 22 grupy. W ciągu

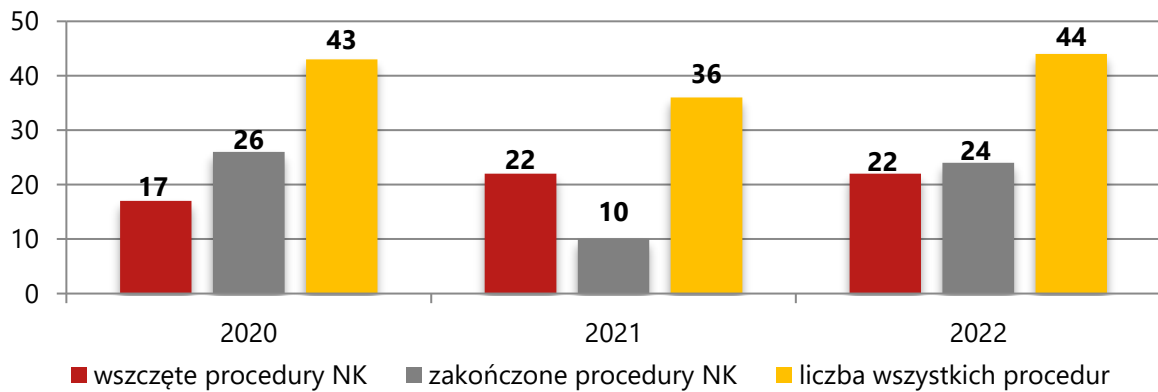
omawianych lat, liczba ich posiedzeń zmalała. Szczegółowe dane w tym zakresie przedstawia tabela nr 33.

Tabela 33. Dane statystyczne dotyczące działań grup roboczych w latach 2020-2022

Wyszczególnienie	2020	2021	2022
Liczba powołanych grup roboczych	b.d.	22	22
Liczba posiedzeń grup roboczych	80	70	58

Źródło: Sprawozdanie z realizacji Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Gminie Wolbórz na lata 2018-2022 za 2020, 2021 i 2022 rok

Podejmowanie interwencji w środowisku wobec rodziny dotkniętej przemocą odbywa się w oparciu o procedurę „Niebieskie Karty” i nie wymaga zgody osoby dotkniętej przemocą domową. Procedura „Niebieskie Karty” obejmuje ogół czynności podejmowanych i realizowanych przez przedstawicieli jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, policji, oświaty i ochrony zdrowia, w związku z uzasadnionym podejrzeniem zaistnienia przemocy domowej. Przedstawiciele podmiotów wyżej wymienionych, realizują procedurę „Niebieskie Karty” w oparciu o zasadę współpracy i przekazują informacje o podjętych działaniach przewodniczącemu Zespołu Interdyscyplinarnego. Na przestrzeni lat 2020-2022 dostrzec można wzrost liczby wszczętych procedur „Niebieskie Karty” – w 2020 roku było to 17 NK, natomiast w latach 2021-2022 – po 22 NK. Zdecydowana większość procedur została wszczęta przez funkcjonariuszy Policji, tj. 17, z kolei 4 przez pracowników socjalnych MOPS, a 1 przez pedagoga szkolnego. W 2022 roku ZI podejmował działania w ramach 44 procedur – to najwyższa liczba na przestrzeni analizowanych lat. Wahania zaobserwowano w przypadku liczby zakończonych procedur, która w 2022 roku wyniosła 24 – czyli o 14 więcej niż w 2021 roku oraz o 2 mniej niż w 2020 roku. W 2022 roku wszystkie procedury zakończono z uwagi na ustanie przemocy. Szczegółowe dane w tym zakresie przedstawia kolejny wykres.

Wykres 53. Liczba wszczętych i zakończonych procedur NK na przestrzeni lat 2020-2022

Źródło: Sprawozdanie z realizacji Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Gminie Wolbórz na lata 2018-2022 za 2020, 2021 i 2022 rok

W ramach procedury „Niebieskie Karty” osoby podejrzewane o stosowanie przemocy są motywowane do wzięcia udziału w programie korekcyjno-edukacyjnym. Program ten są organizowane przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Piotrkowie Trybunalskim. W 2022 roku udało się zmotywować 3 osoby do wzięcia udziału w programie korekcyjno-edukacyjnym, z czego żadna z tych osób go nie ukończyła.

Aktywność i integracja społeczna seniorów

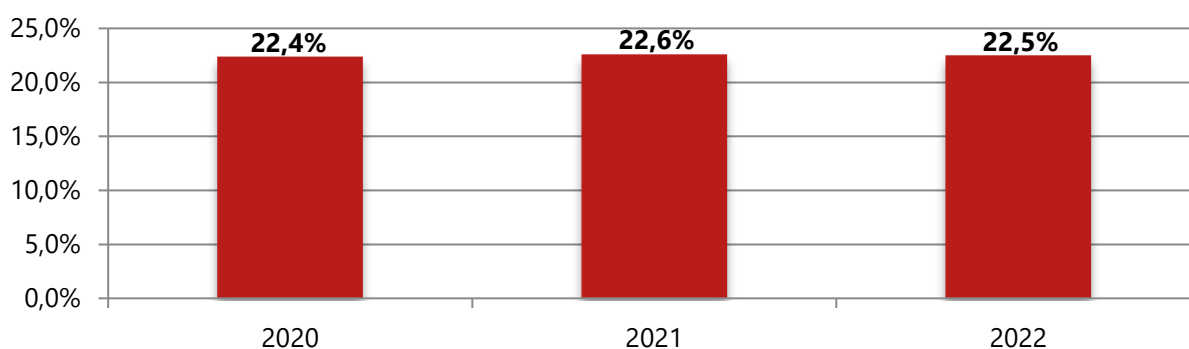
Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Aktywność i integracja społeczna seniorów stanowią niezwykle ważny i wymagający obszar dla Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych. Dzięki postępowi medycznemu żyjemy coraz dłużej, coraz dłużej chcemy być aktywni i korzystać z życia w pełni. Pomimo tego w starszych osobach często nie dostrzega się potencjału i korzyści płynących dla społeczności lokalnej, należy pamiętać, że to właśnie seniorzy dzięki swej wiedzy i życiowemu doświadczeniu mogą stanowić niezwykle cenne źródło nauki dla młodych pokoleń. Równie często projektując infrastrukturę rekreacyjną pomija się potrzeby osób starszych, co negatywnie wpływa na ich samopoczucie, a co za tym idzie – na ich odbiór przez resztę społeczeństwa. Należy

kreować zupełnie nowy wizerunek osoby starszej – jako osoby aktywnej, sprawnej i będącej pełnoprawnym obywatelem Gminy.

Na przestrzeni ostatnich lat możemy zauważyć niewielkie wahania udziału osób, które ukończyły 60 lat w populacji ogólnej. Zjawisko to nazywane starzejącym się społeczeństwem ma miejsce zarówno w Polsce, jak i w większości uprzemysłowionych krajów. Niesie to za sobą konieczność intensyfikacji działań skierowanych w stronę wsparcia i integracji seniorów. W gminie Wolbórz odsetek osób będących w wieku poprodukcyjnym w 2022 roku wyniósł 22,5%, co oznacza wzrost w stosunku do roku 2020 o 0,1 pp. oraz spadek o taką samą wartość względem 2021 roku. Szczegółowe dane w tym zakresie przedstawia kolejny wykres.

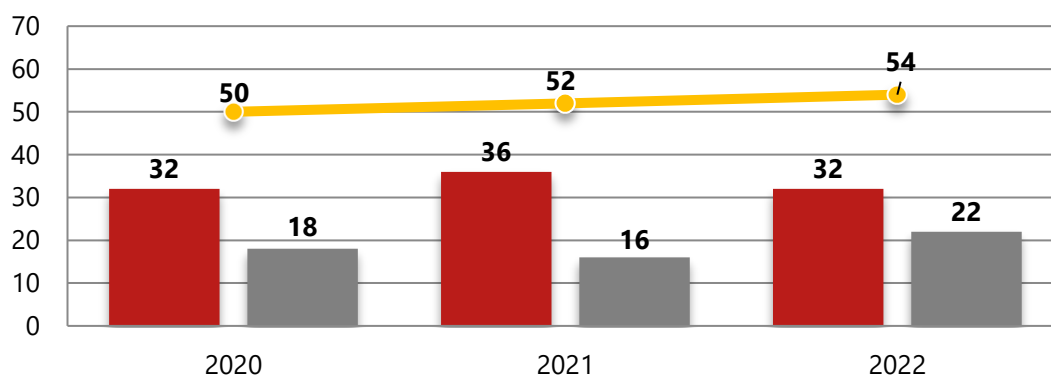
Wykres 54. Zestawienie udziału mieszkańców w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności w gminie Wolbórz na przestrzeni lat 2020-2022

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Ogólna liczba osób w wieku poprodukcyjnym korzystających z pomocy społecznej wyniosła w 2022 roku 54. Ponad połowę stanowiły kobiety – 32 osoby. Na przestrzeni lat 2020-2022 dostrzec można wzrost w zakresie liczby korzystających z pomocy społecznej mieszkańców Gminy, będących w wieku poprodukcyjnym. Szczegółowe dane w tym zakresie prezentuje kolejny wykres.

Wykres 55. Liczba osób w wieku poprodukcyjnym korzystających z pomocy społecznej w podziale na płeć w latach 2020-2022

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2020, 2021 i 2022 rok

Osoba, która ukończyła 75 rok życia, jest uprawniona do pobierania zasiłku pielęgnacyjnego bez potrzeby weryfikowania jej stanu zdrowia w drodze badania lekarza orzecznika ZUS, jak ma to miejsce wobec pozostałej grupy uprawnionych. Na przestrzeni analizowanych lat w każdym roku 1 mieszkaniec Gminy korzystał z powyższego świadczenia.

Kluczowym zasobem w zakresie wsparcia seniorów są domy pomocy społecznej, świadczące usługi opiekuńcze, bytowe, wspomagające i edukacyjne na poziomie obowiązującego standardu, osobom wymagającym całodobowej opieki z powodu wieku, choroby, niepełnosprawności i nie są zdolne do samodzielnej egzystencji. Kierowanie do DPS i ponoszenie odpłatności za pobyt mieszkańca w Domu jest zadaniem własnym Gminy o charakterze obowiązkowym. Opłatę za pobyt w DPS ponosi sam mieszkaniec, jednak nie więcej niż 70,0% swojego dochodu. Jeżeli nie pokrywa on opłaty w całości, różnicę ponoszą małżonkowie, zstępni przed wstępnymi, a w przypadku, gdy ich dochody nie przekraczają 300% kryterium dochodowego, koszty ponosi Gmina. Liczbę osób przebywających w nich w analizowanym okresie oraz przeznaczone na to środki, prezentuje kolejna tabela.

W latach 2020-2022 liczba mieszkańców, za których pobyt w DPS poniosła odpłatność Gmina ulegała nieznacznym wahaniom – w 2022 roku było to 19 osób, co oznacza wzrost względem roku 2021 o 1 mieszkańca, natomiast w stosunku do 2020 roku wartość ta utrzymywała się na takim samym poziomie (19 osób). Przeznaczana na ten cel kwota świadczeń również ulegała wahaniom, przyjmując w 2022 roku najwyższą wartość. Szczegółowe dane w tym zakresie przedstawia następująca tabela.

Tabela 34. Odpłatność Gminy za pobyt w Domu Pomocy Społecznej na przestrzeni lat 2020-2022

Wyszczególnienie	2020	2021	2022
Liczba osób przebywających w DPS	19	18	19
Kwota świadczeń [zł]	509 980	479 704	648 174

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2021 i 2022 rok

Na terenie Gminy funkcjonują 2 Kluby Seniora: Senior Wigor i Senior Uśmiech, które zajmują się organizacją czasu wolnego osób starszych.

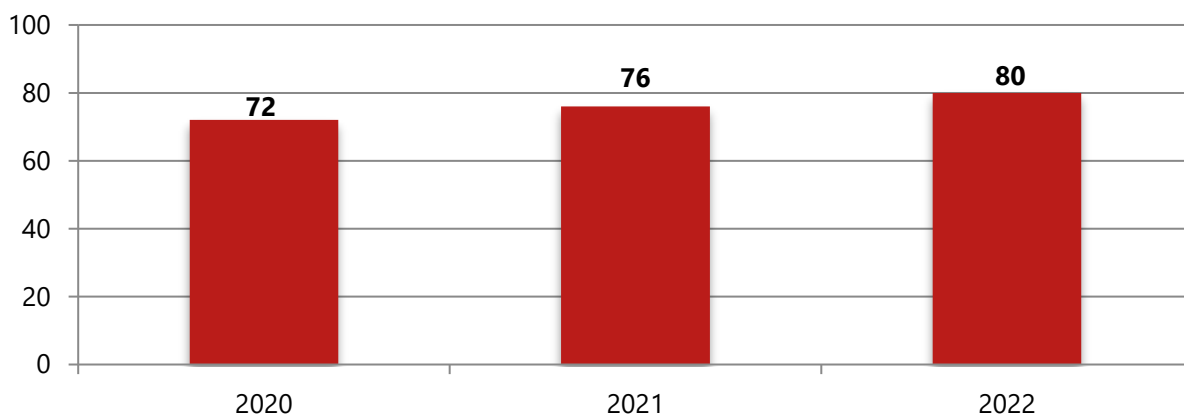
Promocja zatrudnienia, reintegracja zawodowa i społeczna osób podlegających wykluczeniu społecznemu

Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Wśród głównych zjawisk kryzysowych zachodzących w sferze społecznej znajduje się bezrobocie. Bezrobocie, w szczególności długotrwałe (przekraczające 12 miesięcy) jest bardzo niekorzystne społecznie, gdyż wpływa negatywnie zarówno na warunki bytowe jednostki lub rodziny (długotrwały brak stałego wynagrodzenia, uzależnienie od wsparcia z systemu pomocy społecznej), jak również kondycję psychofizyczną (zaburzenia zdrowia psychicznego, dolegliwości psychosomatyczne) oraz społeczną (pogłębiająca się izolacja społeczna, spadek aktywności osoby pozostającej bez pracy). Czynniki te bardzo często skutkują wzrostem ubóstwa, pogłębiają stan wykluczenia zawodowego i społecznego (np. zanik posiadanych kwalifikacji zawodowych i trudności w przystosowaniu do zmieniających się zasad funkcjonowania rynku pracy), a także mogą prowadzić do pojawienia się patologicznych zjawisk, takich jak: nadużywanie alkoholu i przestępczość.

W 2022 roku liczba rodzin korzystających ze wsparcia Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Wolborzu z powodu bezrobocia kształtowała się na poziomie 80, co oznacza, że w stosunku do 2020 roku odnotowano wzrost o 11,1%.

Wykres 56. Liczba rodzin, którym została udzielona pomoc i wsparcie z powodu bezrobocia w latach 2020-2022

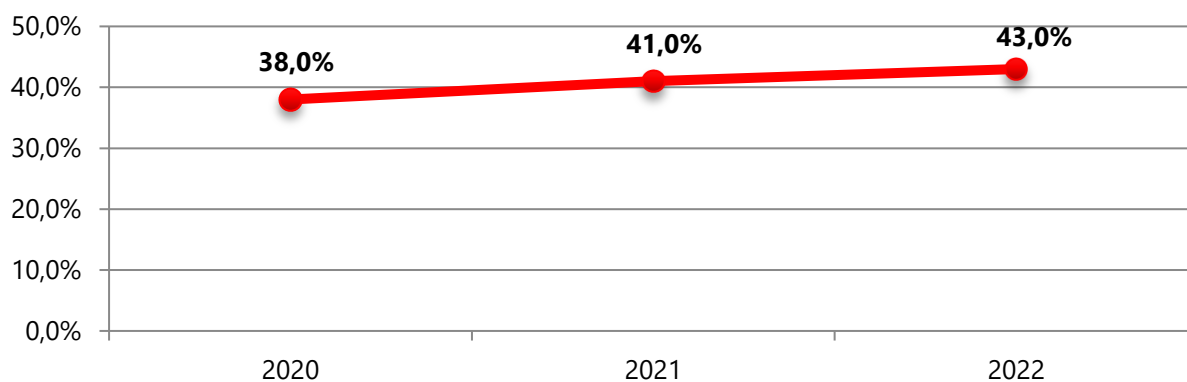

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2020, 2021 i 2022 rok

Bezrobocie w 2022 roku jako powód udzielania pomocy i wsparcia z pomocy społecznej znajdowało się na trzecim miejscu. W tym samym roku liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej wyniosła 204, a więc rodziny borykające się z problemem bezrobocia stanowiły **39,2% ogółu**. Na przestrzeni lat 2020-2022 ich udział ulegał wahaniom, gdyż w 2020 roku było to 29,9%, natomiast w 2021 roku – 39,4%.

Dostrzegalny jest wzrost, jeśli chodzi o wartość wskaźnika bezrobocia wśród beneficjentów pomocy społecznej. Obliczany jest on jako stosunek liczby osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej z powodu bezrobocia, do liczby osób w rodzinach korzystających z pomocy ogółem. W 2020 roku osiągnął on wartość 38,0%, w 2021 roku – 41,0%, z kolei w 2022 roku przyjął wartość 43,0%.

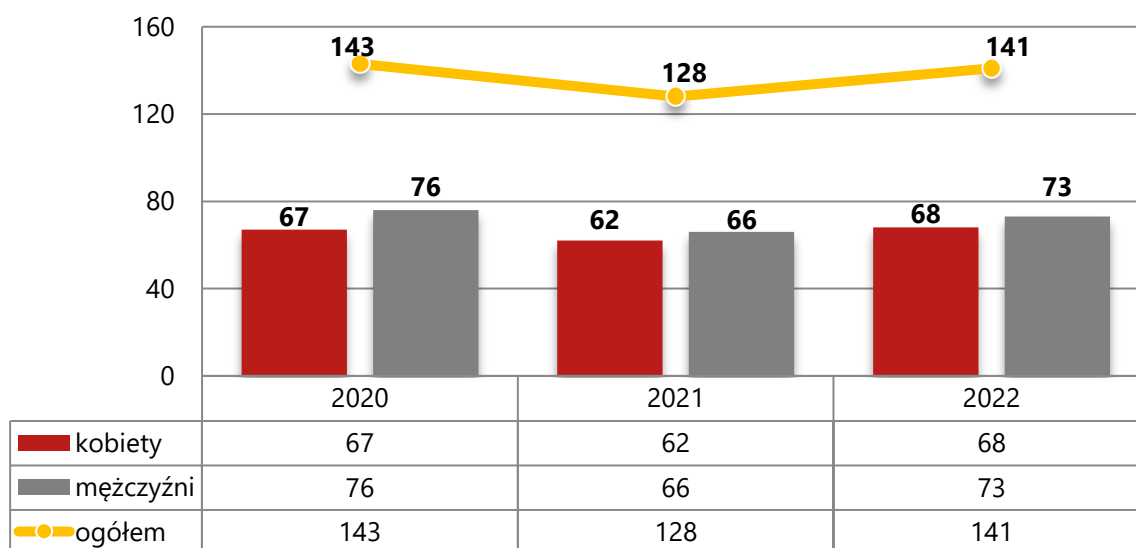
Wykres 57. Wskaźnik bezrobocia wśród beneficjentów pomocy społecznej w latach 2020-2022

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2022 rok

Na koniec 2022 roku w Powiatowym Urzędzie Pracy w Piotrkowie Trybunalskim, zarejestrowanych było łącznie 141 mieszkańców gminy Wolbórz. Oznacza to wzrost względem 2021 roku na poziomie 10,2% oraz spadek względem roku 2020 o 1,4%. Pod względem płci nie występują dysproporcje – pozostających bez pracy kobiet w 2022 roku było 68, natomiast mężczyzn – 73.

Wykres 58. Mieszkańcy gminy Wolbórz zarejestrowani w Powiatowym Urzędzie Pracy z podziałem na płeć na przestrzeni lat 2020-2022

Źródło: Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Rozpatrując kwestię liczby bezrobotnych osób z podziałem na grupę wiekową można zauważyć, że w 2022 roku w stosunku do 2020 roku nastąpił spadek udziału osób mających mniej niż 25 lat (o 0,6 pp.) oraz do 30 roku życia w ogólnej liczbie zarejestrowanych w PUP mieszkańców Gminy (o 0,5 pp.). Odsetek mieszkańców powyżej 50 roku życia zarejestrowanych w PUP na przestrzeni analizowanych lat uległ zwiększeniu – w 2020 roku wskaźnik ten wynosił 28,0%, w 2021 roku – 31,3%, z kolei w 2022 roku – 36,9%. Szczegółowe dane przedstawia następująca tabela.

Tabela 35. Liczba zarejestrowanych bezrobotnych mieszkańców gminy Wolbórz w podziale na wiek oraz ich udział w ogólnej liczbie zarejestrowanych w PUP mieszkańców Gminy w latach 2020-2022

Kategoria wiekowa	31 grudnia 2020		31 grudnia 2021		31 grudnia 2022	
	Liczba osób	%	Liczba osób	%	Liczba osób	%
Do 25 roku życia	15	10,5	14	10,9	14	9,9
Do 30 roku życia	27	18,9	27	21,1	26	18,4
Powyżej 50 roku życia	40	28,0	40	31,3	52	36,9

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Ze zjawiskiem długotrwałego bezrobocia mamy do czynienia w przypadku osoby zarejestrowanej w urzędzie pracy jako bezrobotnej łącznie przez okres ponad 12 miesięcy w okresie ostatnich 2 lat, z wyłączeniem okresów odbywania stażu i przygotowania zawodowego dorosłych. Jest to zjawisko niekorzystne z punktu widzenia rynku pracy, ponieważ najczęściej świadczy o tym, że bezrobotny nie ma zamiaru czy możliwości podjęcia zatrudnienia bądź uzyskuje dochody z nielegalnych źródeł. Poniższa tabela przedstawia liczbę długotrwałe bezrobotnych mieszkańców gminy Wolbórz oraz ich udział w ogólnej liczbie zarejestrowanych w PUP mieszkańców Gminy, w porównaniu do danych z całego powiatu piotrkowskiego. W przypadku Gminy dostrzegalne są wahania liczby osób długotrwałe bezrobotnych w 2022 roku względem 2020 roku. Warto zwrócić uwagę na fakt, że odsetek osób długotrwałe bezrobotnych w Gminie stanowił blisko połowę wszystkich mieszkańców pozostających bez zatrudnienia. W całej Polsce udział osób długotrwałe bezrobotnych wyniósł w 2022 roku 51,7%, natomiast w powiecie piotrkowskim kształtował się na poziomie 50,6%, co oznacza, że sytuacja w gminie Wolbórz była bardziej korzystna niż odnotowana w kraju oraz powiecie.

Tabela 36. Liczba długotrwałe bezrobotnych mieszkańców gminy Wolbórz oraz ich udział w ogólnej liczbie zarejestrowanych w PUP mieszkańców Gminy w porównaniu do powiatu piotrkowskiego na przestrzeni lat 2020-2022

Wyszczególnienie		2020	2021	2022
Gmina	Liczba osób	69	59	66
	Udział (%)	48,3	46,1	46,8
Powiat	Liczba osób	902	1 003	860
	Udział (%)	46,0	54,9	50,6

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Na terenie Gminy organizowane są prace społecznie użyteczne, których adresatem są osoby bezrobotne bez prawa do zasiłku, zarejestrowane w Powiatowym Urzędzie Pracy, korzystające ze świadczeń pomocy społecznej. W okresie od 23.03.2022 roku do 16.12.2022 roku prace wykonywało 9 osób. Prace wykonywane były w formie porządkowej, w tym: na terenie gminy Wolbórz – 3 osoby, na terenie Szkoły Podstawowej w Wolborzu – 1 osoba, na terenie Szkoły Podstawowej w Komornikach – 1 osoba, na terenie Szkoły Podstawowej w Golezszach Dużych – 1 osoba, na terenie Wolborskiego Centrum Kultury – 1 osoba, na terenie Samorządowego Przedszkola w Wolborzu – 1 osoba, w Miejskiej Bibliotece Publicznej w Wolborzu – 1 osoba.

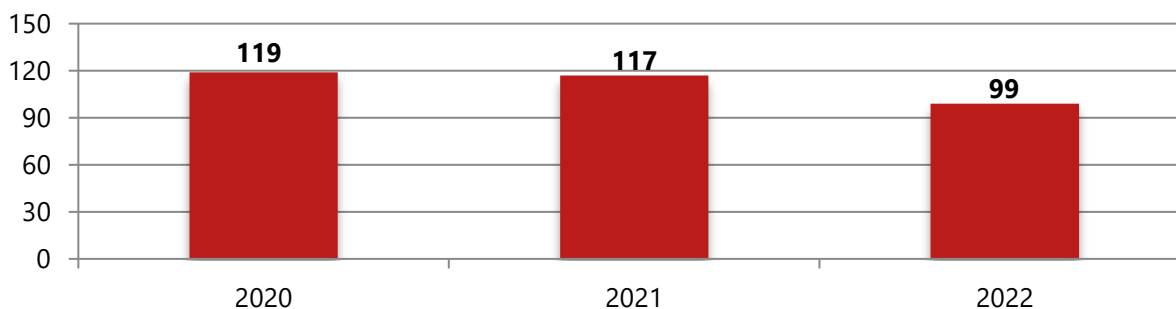
Wsparcie osób z problemem ubóstwa

Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Diagnozy w zakresie poziomu ubóstwa dokonano na podstawie danych statystycznych dotyczących liczby beneficjentów pomocy społecznej oraz przyznanych świadczeń z pomocy społecznej. Ich zakres umożliwił zarówno opis stanu najbardziej aktualnego, jak również porównanie dynamiki zachodzących procesów poprzez porównanie zmian na przestrzeni lat. W tym celu analizie poddano liczbę osób, które uprawnione były do korzystania ze świadczeń ogółem oraz tych, które uprawnione były do pomocy z tytułu ubóstwa.

Dane źródłowe pokazują, że ogólna liczba rodzin zamieszkujących Gminę, którym zostały udzielone pomoc i wsparcie z powodu ubóstwa na przestrzeni lat 2020-2022 uległa zmniejszeniu. W 2020 roku z tego powodu z pomocy korzystało 119 rodzin, w 2021 roku – 117, z kolei w 2022 roku przyjęła najniższą wartość, tj. 99.

Wykres 59. Liczba rodzin korzystających z pomocy i wsparcia z powodu ubóstwa na przestrzeni lat 2020-2022

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2020, 2021 i 2022 rok

Ubóstwo w 2022 roku jako powód udzielania pomocy i wsparcia z pomocy społecznej znajdowało się na pierwszym miejscu. W tym samym roku liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej wyniosła 204, a więc rodziny borykające się z problemem ubóstwa stanowiły **48,5% ogółu**. Na przestrzeni lat 2020-2022 ich udział ulegał wahaniom, gdyż w 2020 roku było to 49,4%, natomiast w 2021 roku – 60,6%.

W 2022 roku zasiłki stałe pobierały 43 osoby, zasiłek okresowy – 71 osób, a zasiłek celowy – 164 osoby. Na przestrzeni analizowanych lat liczba świadczeniobiorców zasiłku stałego i celowego uległa zmniejszeniu, natomiast w przypadku zasiłku okresowego zauważyć można wzrost, co obrazuje kolejna tabela.

Tabela 37. Liczba osób, którym przyznano zasiłek stały, okresowy i celowy oraz kwota świadczeń na przestrzeni lat 2020-2022

Rodzaj zasiłku	2020		2021		2022	
	Liczba osób	Kwota świadczeń [zł]	Liczba osób	Kwota świadczeń [zł]	Liczba osób	Kwota świadczeń [zł]
Zasiłek stały	51	287 492	44	246 232	43	263 164
Zasiłek okresowy	65	161 077	67	203 798	71	238 003
Zasiłek celowy	170	466 698	167	555 882	164	580 912

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2021 i 2022 rok

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Wolborzu realizuje program „Posiłek w szkole i w domu”, którego celem jest ograniczenie zjawiska niedożywienia dzieci i młodzieży z rodzin o niskich dochodach lub znajdujących się w trudnej sytuacji materialnej, osób samotnych, w podeszłym wieku i osób z niepełnosprawnością.

Przedstawiona poniżej analiza dotyczy osób pobierających świadczenie pieniężne oraz dzieci z terenu Gminy, które korzystały ze świadczeń niepieniężnych w formie posiłku. W 2022 roku świadczenie pieniężne w ramach tego Programu przyznane zostało 142 osobom, natomiast niepieniężne w formie posiłku – 69 dzieciom. W ciągu analizowanych lat liczba osób otrzymujących świadczenie pieniężne uległa zmniejszeniu, z kolei liczba dzieci korzystających z posiłku wahała się.

Tabela 38. Liczba osób korzystających ze świadczenia niepieniężnego i pieniężnego przyznanego w ramach programu „Posiłek w szkole i w domu” w latach 2020-2022

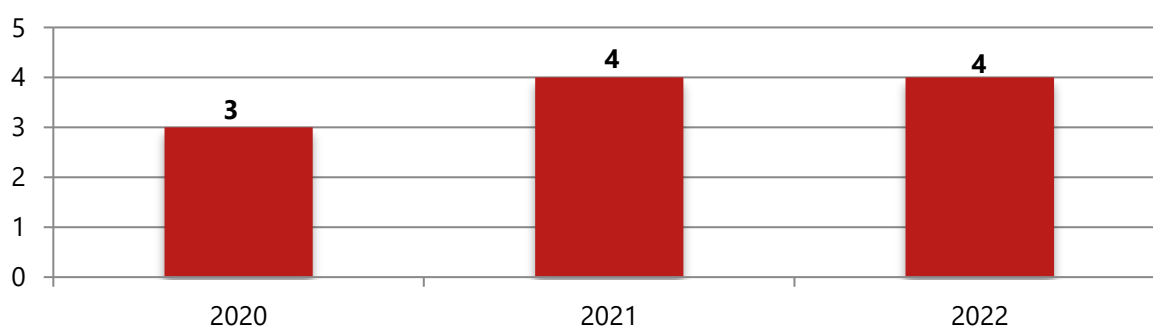
Wyszczególnienie	2020	2021	2022
Świadczenie pieniężne (liczba osób)	154	144	142
Świadczenie niepieniężne (liczba osób)	74	60	69

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2021 i 2022 rok

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej współpracuje z Bankiem Żywności w Łodzi realizując Program Operacyjny Pomoc Żywnościowa. W 2022 roku pomocą objęto 170 osób z 95 rodzin z terenu gminy Wolbórz, w 2021 roku było to 155 osób ze 102 rodzin, natomiast w 2020 roku – 161 osób ze 101 rodzin.

Bezpośrednio z ubóstwem wiąże się problem bezdomności – jest często zarówno przyczyną ubóstwa, jak i jego skutkiem. W latach 2021-2022 liczba ludności korzystającej z pomocy i wsparcia MOPS z powodu bezdomności utrzymywała się na stałym, niskim poziomie i wynosiła po 4 osoby. W 2020 roku z pomocy społecznej z tego powodu skorzystały 3 osoby.

Wykres 60. Liczba osób korzystających z pomocy i wsparcia z powodu bezdomności na przestrzeni lat 2020-2022

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2020, 2021 i 2022 rok

CZĘŚĆ PROGRAMOWA

Część programowa Strategii składa się z następujących elementów: misji i wizji rozwiązywania problemów społecznych, celów strategicznych i operacyjnych, zaplanowanych do realizacji działań, zakładanych rezultatów Strategii, sposobów aktualizacji, monitorowania i ewaluacji, ram finansowych oraz przepisów dotyczących wdrażania. Punktem wyjściowym dla przedstawionych w tej części prognoz jest diagnoza sytuacji społecznej, będąca skutecznym narzędziem oceny uwarunkowań strategicznych. Przeprowadzona analiza przyniosła informacje niezbędne do podjęcia decyzji planistycznych i sformułowania kierunków rozwiązywania problemów społecznych.

Rysunek 7. Elementy procesu planowania strategicznego

Źródło: Opracowanie własne

Misja i wizja rozwiązywania problemów społecznych

Wizja Strategii służy do opisu obrazu Gminy w relatywnie odległej przyszłości. Przedstawia stan, który chcemy uzyskać w najbardziej korzystnych warunkach rozwoju. Wyznacza ona określony punkt orientacyjny.

Wizja rozwiązywania problemów społecznych na terenie gminy Wolbórz została opracowana w oparciu o analizę sytuacji społecznej oraz identyfikację obszarów problemowych w części diagnostycznej. Sformułowanie wizji pozwala na zdefiniowanie **misji**, czyli ogólnego celu, który pokazuje kierunek, w którym Gmina zmierza.

Wizja

Gmina Wolbórz umożliwia rozwój społeczno-zawodowy mieszkańców i dostęp do usług społecznych

Kierunki rozwiązywania problemów społecznych

W oparciu o wnioski wynikające z analizy danych dotyczących poszczególnych dziedzin sformułowano cele strategiczne, których realizacja da możliwość zredukowania niekorzystnych zjawisk społecznych. Dla każdego z celów strategicznych, wyznaczono cele operacyjne, przy których zaprezentowane zostały planowane zadania (kierunki działań). Przyczynią się one do realizacji celów strategicznych. Określone zostały także podmioty odpowiedzialne i współpracujące, wskaźniki realizacji zadań, zakładane rezultaty oraz źródła finansowania.

I. Wspieranie rodzin w zakresie wypełniania funkcji opiekuńczo-wychowawczych oraz wspomaganie rozwoju i funkcjonowania dzieci i młodzieży.

Działania przewidziane do realizacji	Rezultaty	Wskaźniki realizacji działań	Podmioty odpowiedzialne i współpracujące	Źródła finansowania
I.I. Wzmacnianie kompetencji rodzicielskich oraz świadczenie wsparcia rodzinom borykającym się z różnego rodzaju problemami społecznymi.				
Zapewnienie rodzinom przeżywającym trudności opiekuńczo-wychowawcze pomocy asystenta rodziny	Poprawa sytuacji rodzin mających trudności opiekuńczo-wychowawcze	Liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny	MOPS	Budżet Gminy
Inicjowanie działań mających na celu utworzenie rodzin wspierających na terenie Gminy	Wsparcie rodzin przeżywających trudności opiekuńczo-wychowawcze dzięki pomocy rodziny wspierającej	Liczba podjętych działań mających na celu utworzenie rodzin wspierających	MOPS, UM, NGO	Budżet Gminy
Inicjowanie prowadzenia usług społecznych w zakresie wsparcia rodzin (np. warsztaty rodzicielskie, wsparcie psychologiczne, terapia rodzinna)	Podniesienie kompetencji wychowawczych rodziców z terenu Gminy	Liczba rodziców korzystających z usług społecznych	MOPS, NGO, UM	Budżet Gminy Budżet Państwa
	Podniesienie jakości życia rodzin	Liczba świadczonych form usług społecznych		

Zabezpieczenie pobytu dzieci w rodzinnej pieczy zastępczej	Poprawa sytuacji dzieci znajdujących się w pieczy zastępczej	Liczba dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej	MOPS, PCPR	Budżet Gminy
Rozpowszechnianie informacji dla rodzin na temat możliwości skorzystania z poradnictwa rodzinnego, psychologicznego i prawnego oraz uzyskania pomocy w przypadku doświadczenia problemów	Wzrost świadomości mieszkańców na temat możliwości uzyskania wsparcia na terenie Gminy	Liczba rozpowszechnionych informacji	MOPS, UM, NGO, placówki oświatowe	Budżet Gminy
Organizowanie szkoleń/ warsztatów rozwijających kompetencje zawodowe pracowników instytucji zajmujących się wspieraniem rodziny	Podniesienie poziomu i jakości usług świadczonych w stosunku do rodzin	Liczba osób biorących udział w szkoleniach/ warsztatach Liczba zorganizowanych warsztatów/szkoleń	MOPS, UM, placówki oświatowe	Budżet Gminy
Zainicjowanie działań w celu utworzenia samopomocowej grupy wsparcia dla rodziców	Poprawa psychicznego i społecznego funkcjonowania rodzin	Liczba podjętych działań w celu utworzenia grupy wsparcia	MOPS, NGO, placówki oświatowe	Budżet Gminy

I.II. Tworzenie warunków dla prawidłowego i wszechstronnego rozwoju dzieci i młodzieży.

Kontynuowanie działalności Placówki Wsparcia Dziennego dla dzieci i młodzieży	Poprawa funkcjonowania społecznego dzieci i młodzieży, organizowanie zajęć pozalekcyjnych	Liczba dzieci korzystających z oferty PWD	MOPS, UM, NGO, PWD, placówki oświatowe	Budżet Gminy Budżet Państwa
Organizowanie, wspieranie i promowanie imprez oraz wydarzeń adresowanych do rodzin z dziećmi	Wzrost integracji rodzin z dziećmi	Liczba zorganizowanych imprez/wydarzeń	MOPS, UM, placówki oświatowe, NGO, WCK, MBP	Budżet Gminy
Współpraca z placówkami oświatowymi w celu dostosowywania podejmowanych działań do problemów występujących wśród dzieci, młodzieży oraz ich rodzin	Poprawa jakości i stopnia dostosowania usług skierowanych do dzieci i młodzieży	Liczba placówek, z którymi podjęto współpracę	UM, MOPS, placówki oświatowe	Budżet Gminy
Rozwój infrastruktury sportowo-rekreacyjnej i kulturalnej na terenie Gminy	Organizowanie czasu wolnego dzieciom i młodzieży, w tym rozwijanie alternatywnych form spędzania czasu wolnego	Liczba dostępnych obiektów sportowo-rekreacyjnych i kulturalnych	UM, placówki oświatowe, NGO, WCK, MBP	Budżet Gminy, Budżet Państwa

Zwiększenie oferty spędzania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży z terenu Gminy	Przeciwdziałanie podejmowaniu przez dzieci i młodzież zachowań ryzykownych	Liczba miejsc spędzania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży	MOPS, UM, NGO, GKRPA, WCK, MBP, placówki oświatowe	Budżet Gminy, Budżet Państwa
Realizacja warsztatów/ programów rozwijających umiejętności psychospołeczne dzieci i młodzieży	Wzmocnienie kompetencji psychospołecznych dzieci i młodzieży.	Liczba dzieci biorących udział w warsztatach/ programach.	UM, MOPS, NGO, placówki oświatowe	Budżet Gminy
Organizowanie szkoleń/warsztatów oraz organizowanie superwizji i wizyt studyjnych rozwijających kompetencje zawodowe pracowników instytucji zajmujących się wspieraniem rodziny	Przeciwdziałanie wypaleniu zawodowemu pracownikom instytucji publicznych oraz zwiększenie ich kompetencji i umiejętności.	Liczba osób biorących udział w szkoleniach	UM, MOPS	Budżet Gminy
Rozwój lokalnych form informowania społeczności gminnej o działaniach prowadzonych na rzecz rodzin i dzieci	Zwiększenie liczby rodzin korzystających z różnych form wsparcia i inicjatyw zaadresowanych do nich	Liczba udostępnionych informacji	UM, MOPS, placówki oświatowe, NGO, WCK, MBP, PIK, placówki ochrony zdrowia	Budżet Gminy

II. Rozwój lokalnej polityki włączającej, skierowanej na osoby w szczególnej sytuacji, w tym seniorów oraz osoby z niepełnosprawnościami.

Działania przewidziane do realizacji	Rezultaty	Wskaźniki realizacji działań	Podmioty odpowiedzialne i współpracujące	Źródła finansowania
II.1. Zapewnienie dostępu do świadczeń i usług społecznych dla seniorów i osób z niepełnosprawnościami oraz utrzymanie ich w miejscu zamieszkania.				
Inicjowanie działań mających na celu dostosowywanie infrastruktury gminnej (punktów handlowych, usługowych, kulturowych, sportowych itp.) oraz publicznych środków transportu do potrzeb osób o ograniczonej mobilności	Zwiększenie możliwości przemieszczania się osób o ograniczonej mobilności, po obiektach infrastruktury gminnej	Liczba obiektów infrastruktury gminnej dostosowanych do potrzeb osób o ograniczonej mobilności	UM, MOPS, WCK, MBP, NGO	Budżet Gminy, PFRON, Fundusze Europejskie
Rozwój małej architektury gminnej, skierowanej w szczególności do osób z niepełnosprawnościami i seniorów (w tym zwiększenie liczby ławek w przestrzeni publicznej, utworzenie tzw. „przysiadaczy”)	Zwiększenie komfortu osób z niepełnosprawnościami i seniorów w zakresie przemieszczania się po obszarze Gminy	Liczba obiektów małej architektury gminnej dostosowanych do potrzeb seniorów i osób z niepełnosprawnościami	UM, NGO	Budżet Gminy, Budżet Państwa

Rozwój wolontariatu na rzecz osób z niepełnosprawnością oraz seniorów	Udzielanie wsparcia, w tym wsparcia emocjonalnego oraz dążenie do przełamywania barier społecznych	Liczba wolontariuszy	MOPS, NGO, UM, placówki oświatowe, WCK, MBP, KS	Budżet Gminy
		Liczba osób objętych wolontariatem		
		Liczba pojazdów przystosowanych do realizacji usług transportowych		
Współpraca z organizacjami pozarządowymi prowadzącymi działalność na rzecz seniorów oraz osób z niepełnosprawnością i wspieranie ich działalności	Intensyfikacja działań mających na celu współpracę z NGO	Liczba działań podjętych we współpracy z organizacjami pozarządowymi	MOPS, NGO, UM, KS	Budżet Gminy
Inicjowanie i wdrażanie programów osłonowych na rzecz osób chorych, z niepełnosprawnością oraz seniorów	Aktywizacja i integracja osób chorych, z niepełnosprawnością oraz seniorów poprzez uczestnictwo w programach	Liczba uczestników programów	UM, MOPS, NGO	Budżet Gminy, PFRON, Budżet Państwa
		Liczba zrealizowanych programów osłonowych		

Zapewnienie profesjonalnego wsparcia osobom z niepełnosprawnościami poprzez prowadzenia usługi asystenta osobistego osoby z niepełnosprawnością oraz Programu „Opieka wytchnieniowa”	Wsparcie samodzielnego funkcjonowania osób z niepełnosprawnościami oraz zapewnienie im specjalistycznej opieki	Liczba asystentów osobistych osoby z niepełnosprawnością	MOPS, UM, NGO	Budżet Gminy, Fundusz Solidarnościowy, Budżet Państwa
		Liczba osób objętych wsparciem asystentów		
		Liczba osób objęta Programem „Opieka wytchnieniowa”		
Podniesienie jakości i dostępności usług opiekuńczych oraz specjalistycznych usług opiekuńczych	Poprawa jakości usług opiekuńczych i stopnia ich powszechności	Liczba zrealizowanych godzin usług opiekuńczych	MOPS, NGO, UM	Budżet Gminy, Budżet Państwa
		Liczba osób objętych usługami		
Ponoszenie odpłatności za pobyt mieszkańców Gminy w Domach Pomocy Społecznej	Poprawa warunków bytowych osób wymagających całodobowej opieki	Liczba mieszkańców Gminy przebywających w Domach Pomocy Społecznej	MOPS	Budżet Gminy
Udzielanie pomocy materialnej osobom z niepełnosprawnością i osobom starszym	Poprawa warunków bytowych seniorów oraz osób z niepełnosprawnością	Liczba osób objętych pomocą materialną	MOPS	Budżet Gminy, Budżet Państwa

II.II. Prowadzenie działalności włączającej osoby starsze i z niepełnosprawnościami oraz podnoszenie poziomu ich aktywności społecznej.

Promowanie pozytywnego wizerunku seniora i osoby z niepełnosprawnością w społeczności lokalnej	Zmiana postaw i zachowań środowiska lokalnego wobec seniorów oraz osób z niepełnosprawnością	Liczba podjętych działań promujących	MOPS, UM, NGO, placówki oświatowe, WCK, MBP, KS	Budżet Gminy
Prowadzenie akcji informacyjnych/warsztatów w zakresie bezpieczeństwa osób starszych	Wzrost poczucia bezpieczeństwa wśród osób starszych	Liczba podjętych działań informacyjnych/zrealizowanych warsztatów	MOPS, UM, NGO, KP, WCK, MBP, KS	Budżet Gminy
Organizacja zajęć promujących zdrowy i aktywny tryb życia, mających na celu integrację społeczną, a także rozwijanie umiejętności osób z niepełnosprawnościami oraz seniorów	Poprawa dostępności do zajęć kulturalnych i sportowo-rekreacyjnych dla seniorów oraz osób z niepełnosprawnością	Liczba seniorów oraz osób z niepełnosprawnością uczestniczących w zajęciach	MOPS, UM, NGO, WCK, MBP, KS	Budżet Gminy, Fundusze Europejskie
	Wzrost aktywności społecznej seniorów i osób z niepełnosprawnością			

Stworzenie warunków do integracji społecznej osób z niepełnosprawnością oraz seniorów poprzez realizację projektów socjalnych i programów adresowanych do tych grup	Realizacja projektów na rzecz seniorów i osób z niepełnosprawnością	Liczba zrealizowanych projektów/programów	MOPS, UM, NGO	Budżet Gminy, PFRON, Budżet Państwa
		Liczba uczestników		
Kontynuowanie działalności Klubów Seniora na terenie Gminy	Organizacja czasu wolnego osób starszych oraz ich integracja społeczna	Liczba uczestników	MOPS, UM, NGO, KS	Budżet Gminy, Budżet Państwa
		Liczba dostępnych zajęć		
Kierowanie osób z niepełnosprawnością z terenu Gminy do Warsztatów Terapii Zajęciowej, zlokalizowanych w sąsiednich gminach oraz organizacja i zabezpieczenie kosztów na pokrycie dowozu tych osób	Aktywizacja i integracja osób z niepełnosprawnością, poprzez udział w zajęciach organizowanych przez Warsztaty Terapii Zajęciowej	Liczba uczestników Warsztatów Terapii Zajęciowej	UM, MOPS, NGO	Budżet Gminy, PFRON, Budżet Państwa

III. Ograniczenie negatywnych konsekwencji spożywania alkoholu i innych substancji psychoaktywnych, poprzez profilaktykę oraz podnoszenie poziomu usług pomocowych dla osób uzależnionych oraz ich rodzin.

Działania przewidziane do realizacji	Rezultaty	Wskaźniki realizacji działań	Podmioty odpowiedzialne i współpracujące	Źródła finansowania
III.I. Świadczenie pomocy osobom uzależnionym oraz ich rodzinom, a także ograniczanie negatywnych skutków społecznych uzależnień.				
Udzielanie pomocy materialnej i niematerialnej rodzinom z problemem uzależnienia	Poprawa warunków bytowych rodzin z problemem uzależnienia	Liczba rodzin, którym udzielona została pomoc materialna i niematerialna	MOPS	Budżet Gminy
Kontynuowanie prowadzenia samopomocowych grup wsparcia dla osób uzależnionych od alkoholu (AA) oraz osób współuzależnionych (AI-Anon)	Zapewnienie wsparcia emocjonalnego oraz psychicznego rodzinom osób uzależnionych	Liczba osób uczestniczących w grupach	NGO, UM, GKRPA	Budżet Gminy

Motywowanie osób uzależnionych do podjęcia terapii w placówkach leczenia odwykowego typu stacjonarnego i ambulatoryjnego	Wzrost liczby osób podejmujących terapię w placówkach leczenia odwykowego	Liczba osób, wobec których podjęte zostały rozmowy motywujące	MOPS, GKRPA	Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych
Kontynuowanie prowadzenia Punktów Informacyjno-Konsultacyjnych w celu przeciwdziałania problemowi uzależnień w Gminie	Zwiększenie pomocy dla rodzin dotkniętych problemem alkoholowym	Liczba osób korzystających z poradnictwa PIK	UM, GKRPA	Budżet Gminy, Środki z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych
Kontynuacja podejmowania czynności zmierzających do orzeczenia o zastosowaniu wobec osób uzależnionych od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu, kierowanie wniosków do biegłych celem wydania opinii w przedmiocie uzależnienia oraz kierowanie wniosków do sądu	Zwiększenie liczby osób kończących leczenie odwykowe	Liczba wniosków skierowanych do sądu	GKRPA	Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych
		Liczba wydanych opinii		

III.II. Wzmocnienie postaw abstynenckich wśród dzieci i osób dorosłych oraz rozwijanie gminnego systemu profilaktyki.

Realizacja programów profilaktycznych w szkołach, rekomendowanych przez KCPU, ORE oraz IPiN związanych z tematyką uzależnień	Podniesienie poziomu wiedzy dzieci i młodzieży w zakresie problemu uzależnień. Rozwój psychospołeczny uczniów	Liczba uczestników rekomendowanych programów profilaktyki	GKRPA, placówki oświatowe	Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych
		Liczba przeprowadzonych programów		
Dalsza realizacja warsztatów i innych form edukacji, uwzględniających zagadnienia dotyczące uzależnień oraz pozalekcyjnych zajęć z elementami profilaktyki	Podniesienie poziomu wiedzy dzieci i młodzieży w zakresie problemu uzależnień	Liczba uczestników warsztatów i innych form edukacyjnych	MOPS, GKRPA, placówki oświatowe	Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych
Realizacja szkoleń dla właścicieli punktów sprzedaży napojów alkoholowych i dla sprzedawców dotyczącego konsekwencji prawnych, moralnych i społecznych wynikających	Spadek dostępności alkoholu dla dzieci i młodzieży	Liczba właścicieli punktów sprzedaży napojów alkoholowych oraz sprzedawców objętych szkoleniami	GKRPA	Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż
	Zwiększenie wieku inicjacji alkoholowej wśród dzieci i młodzieży			

z nieodpowiedzialnej sprzedaży alkoholu				napojów alkoholowych
Organizowanie wypoczynku z programem profilaktycznym dla dzieci z rodzin dotkniętych problemami uzależnień	Ograniczenie zachowań ryzykownych wśród dzieci i młodzieży	Liczba dzieci biorących udział w wypoczynku z programem profilaktycznym	GKRPA, UM, MOPS, PWD	Budżet Gminy, środki pochodzące z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych
Udział w ogólnopolskich oraz lokalnych kampaniach i akcjach informacyjno-edukacyjnych, skierowanych do różnych grup odbiorców służących profilaktyce rozwiązywania problemów uzależnień	Zmiana postaw mieszkańców względem używania substancji psychoaktywnych	Liczba zrealizowanych ogólnopolskich i lokalnych kampanii informacyjno-edukacyjnych	GKRPA, MOPS, KP, UM, NGO, placówki oświatowe, MBP, WCK, PWD	Budżet Gminy, środki pochodzące z opłat za sprzedaż napojów alkoholowych
Realizowanie działań profilaktycznych wśród mieszkańców mających na celu uświadomienie	Ograniczanie negatywnych skutków spożywania alkoholu	Liczba zorganizowanych działań profilaktycznych	MOPS, GKRPA, UM, KP	Środki pochodzące z opłat za wydawanie

konsekwencji spożywania alkoholu, w tym prowadzenia pojazdów pod wpływem alkoholu oraz spożywania alkoholu w trakcie ciąży		Liczba uczestników		zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych
Organizowanie imprez, festynów, konkursów, wydarzeń propagujących zdrowy styl życia przy współpracy instytucjonalnej	Wzrost świadomości mieszkańców w zakresie wartości zdrowotnych oraz korzyści zdrowego stylu życia	Liczba zorganizowanych imprez, festynów, konkursów, wydarzeń propagujących zdrowy styl życia	GKRPA, MOPS, UM, PP, KNGO, WCK, MBP, placówki oświatowe	Budżet Gminy, środki pochodzące z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych
Kreowanie polityki antyalkoholowej w Gminie, np. poprzez ograniczenia nocnej sprzedaży alkoholu, zmniejszenie liczby punktów sprzedaży napojów alkoholowych	Ograniczenie fizycznej dostępności alkoholu	Liczba dorosłych mieszkańców przypadających na 1 punkt sprzedaży alkoholu	UM, GKRPA	Budżet Gminy
		Liczba punktów sprzedaży alkoholu		

IV. Zapewnienie wysokiej skuteczności działań wspierających w stosunku do osób uwikłanych w problem przemocy domowej.

Działania przewidziane do realizacji	Rezultaty	Wskaźniki realizacji działań	Podmioty odpowiedzialne i współpracujące	Źródła finansowania
IV.1. Udzielanie specjalistycznej pomocy rodzinom i osobom doświadczającym problemu przemocy domowej.				
Pomoc rodzinom doznającym przemocy w ramach procedury „Niebieskie Karty”	Spadek liczby rodzin, w których występuje przemoc	Liczba rodzin objętych procedurą „Niebieskie Karty” Liczba wszczętych procedur Liczba zakończonych procedur	MOPS, GKRPA, KP, GZI, placówki oświatowe	Budżet Gminy
Zamieszczanie informacji z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej na dostępnych stronach internetowych oraz kolportaż materiałów informacyjnych dotyczących form specjalistycznej pomocy możliwej do uzyskania w sytuacji wystąpienia przemocy domowej	Zwiększenie dostępu do informacji na temat pomocy z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej	Liczba podjętych działań informacyjnych	MOPS, UM, GKRPA, GZI	Budżet Gminy

Uczestnictwo pracowników instytucjonalnych w szkoleniach w zakresie przepisów prawa regulujących problematykę przemocy domowej oraz procedury „Niebieskie Karty”	Poszerzenie i utrwalenie wiedzy pracowników instytucji pomocowych z zakresu realizacji procedury „Niebieskie Karty”	Liczba uczestników szkoleń	MOPS, GKRPA, GZI, KP, placówki oświatowe, placówki ochrony zdrowia	Budżet Gminy
Kierowanie osób stosujących przemoc domową do udziału w programach korekcyjno-edukacyjnych	Ograniczanie zjawiska przemocy domowej, poprzez resocjalizację osób stosujących przemoc domową	Liczba osób uczestniczących w programach korekcyjno-edukacyjnych	GZI, PCPR	Budżet Gminy
Udzielanie poradnictwa osobom i rodzinom doznającym problemu przemocy domowej	Objęcie osób i rodzin profesjonalnym wsparciem w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej	Liczba udzielonych porad	MOPS, GZI, GKRPA, PIK	Budżet Gminy, środki pochodzące z opłat za sprzedaż napojów alkoholowych
		Liczba osób, którym udzielono porad		
Monitorowanie i diagnozowanie zjawiska przemocy domowej	Dostosowanie oferty pomocowej do potrzeb mieszkańców i skali problemu	Liczba działań podjętych w celu diagnozy zjawiska przemocy domowej	UM, MOPS, GKRPA, GZI, KP, placówki oświatowe	Budżet Gminy

Zapewnienie schronienia osobom doświadczającym przemocy domowej	Zapewnienie bezpieczeństwa osobom doświadczającym przemocy domowej	Liczba osób korzystających ze schronienia z powodu doświadczania przemocy domowej	MOPS, GZI, UM, PCPR	Budżet Gminy
IV.II. Podejmowanie działań profilaktycznych na rzecz ograniczenia skali zjawiska przemocy domowej na terenie Gminy.				
Edukacja mieszkańców na temat rodzajów i form przemocy oraz zagrożeń wynikających z przemocy domowej, rówieśniczej i cyberprzemocy	Zwiększenie świadomości społeczności lokalnej w zakresie różnych form przemocy, a także wzrost wrażliwości mieszkańców na jej przejawy	Liczba zrealizowanych programów/ warsztatów	UM, KP, GKRPA, MOPS, NGO, placówki oświatowe	Budżet Gminy
Udział w ogólnopolskich oraz lokalnych kampaniach społecznych przeciw przemocy domowej	Wzrost poziomu wiedzy mieszkańców na temat przemocy domowej, a także wzrost wrażliwości społeczności lokalnej na jej przejawy	Liczba działań podjętych w ramach kampanii	MOPS, GKRPA, ZI, KP, UM, placówki oświatowe	Budżet Gminy, środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych
		Liczba osób uczestniczących w kampanii		

Realizacja warsztatów dla uczniów dotyczących, przemocy domowej, komunikacji interpersonalnej oraz umiejętności rozwiązywania konfliktów bez użycia przemocy	Podniesienie umiejętności psychospołecznych uczniów, wzrost wiedzy dzieci i młodzieży w zakresie przemocy	Liczba uczniów biorących udział w warsztatach	placówki oświatowe	Budżet Gminy, środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych
		Liczba zorganizowanych warsztatów		
		Liczba zorganizowanych działań		

V. Ochrona dobrostanu psychicznego mieszkańców oraz budowanie gminnej infrastruktury pomocowej w tym zakresie.

Działania przewidziane do realizacji	Rezultaty	Wskaźniki realizacji działań	Podmioty odpowiedzialne i współpracujące	Źródła finansowania
V.I. Poprawa dostępności do pomocy dla osób dotkniętych zaburzeniami psychicznymi oraz zwiększenie świadomości społecznej na temat zdrowia psychicznego.				
Prowadzenie działań informacyjno-edukacyjnych o dostępnych formach pomocy dla osób mających problemy w zakresie zdrowia psychicznego	Zwiększenie liczby mieszkańców zgłaszających się po pomoc w przypadku problemów natury psychicznej	Liczba przeprowadzonych działań Liczba osób korzystających ze wsparcia	MOPS, UM, NGO, placówki oświatowe	Budżet Gminy
Wczesna profilaktyka szkolna dotycząca kwestii zdrowia psychicznego – prowadzenie programów profilaktycznych dotyczących zdrowia psychicznego	Zmniejszenie liczby dzieci i młodzieży mających problemy w zakresie zdrowia psychicznego	Liczba przeprowadzonych programów/ warsztatów Liczba uczestników	UM, placówki oświatowe	Budżet Gminy
Udzielanie pomocy psychologicznej dzieciom i młodzieży oraz osobom dorosłym	Poprawa dobrostanu psychicznego mieszkańców Gminy	Liczba osób, którym udzielono pomocy psychologicznej	MOPS, PIK, placówki oświatowe	Budżet Gminy, Budżet Państwa

VI. Zapewnienie bezpieczeństwa socjalnego osobom bezrobotnym oraz żyjącym w niewystarczających warunkach materialnych, a także aktywne przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu.

Działania przewidziane do realizacji	Rezultaty	Wskaźniki realizacji działań	Podmioty odpowiedzialne i współpracujące	Źródła finansowania
VI.I. Intensyfikacja działań aktywizujących osoby bezrobotne na lokalnym rynku pracy oraz wzmacnianie ich kompetencji zawodowych.				
Stała współpraca z PUP w zakresie: poradnictwa zawodowego, organizacji szkoleń podnoszących kwalifikacje zawodowe osób bezrobotnych oraz zwiększających szanse na podjęcie zatrudnienia	Zmniejszenie liczby osób bezrobotnych w Gminie	Liczba zorganizowanych szkoleń Liczba osób biorących udział w szkoleniach	UM, MOPS, PUP	Budżet Państwa, Fundusze Europejskie
Współpraca z PUP w zakresie: organizowania prac interwencyjnych, robót publicznych oraz prac społecznie użytecznych dla osób bezrobotnych	Wzrost liczby bezrobotnych mieszkańców Gminy biorących udział w pracach interwencyjnych, robotach publicznych i pracach społecznie użytecznych	Liczba osób biorących udział w pracach interwencyjnych, robotach publicznych oraz pracach społecznie użytecznych	MOPS, PUP	Budżet Gminy, Budżet Państwa

Prowadzenie działalności informacyjnej w zakresie dostępnych form wsparcia i aktywizacji osób bezrobotnych	Wzrost wiedzy wśród osób bezrobotnych na temat dostępnych form wsparcia	Liczba podjętych działań informacyjnych	MOPS, PUP, UM	Budżet Gminy
Korzystanie w pracy socjalnej z kontraktów socjalnych służących aktywizacji zawodowej i zwiększeniu szans na podjęcie zatrudnienia, szczególnie osób długotrwale bezrobotnych	Zwiększenie liczby kontraktów socjalnych w aktywizacji zawodowej osób bezrobotnych	Liczba beneficjentów pomocy społecznej, z którymi zostały zawarte kontrakty socjalne	MOPS	Budżet Gminy
Prowadzenie działań motywujących lokalnych przedsiębiorców do zatrudniania osób z niepełnosprawnością oraz dostosowywania warunków zatrudnienia do ich potrzeb	Zwiększenie możliwości zatrudnienia osób z niepełnosprawnością z terenu Gminy	Liczba podjętych działań motywujących	MOPS, UM, NGO	Budżet Gminy
Prowadzenie doradztwa zawodowego dla dzieci i młodzieży	Odpowiedni wybór ścieżki kształcenia i kariery przez dzieci i młodzież	Liczba osób korzystających z doradztwa zawodowego	placówki oświatowe	Budżet Gminy, Budżet Państwa, Fundusze Europejskie

VI.II. Świadczenie pomocy i wsparcia osobom dotkniętym ubóstwem oraz prowadzenie działań umożliwiających ich integrację społeczną.

Zapewnienie dostępu do świadczeń pomocy społecznej w celu umożliwienia zaspokojenia przez osoby i rodziny podstawowych potrzeb bytowych	Zaspokojenie potrzeb bytowych mieszkańców Gminy	Liczba osób/rodzin objętych pomocą materialną	MOPS	Budżet Gminy, Budżet Państwa
Realizacja działań mających na celu wyrównywanie szans edukacyjnych dla dzieci i młodzieży z rodzin dotkniętych lub zagrożonych problemem ubóstwa np. stypendia socjalne dla uczniów	Zniwelowanie nierówności edukacyjnych dzieci i młodzieży z rodzin zagrożonych ubóstwem	Liczba dzieci i młodzieży objętych działaniami mającymi na celu wyrównywanie szans edukacyjnych	MOPS, UM, NGO, placówki oświatowe	Budżet Gminy, Budżet Państwa
Udzielanie pomocy w zakresie dożywiania w formie zasiłków na zakup żywności oraz w formie pomocy niepieniężnej – posiłku	Zwiększenie dostępności do pomocy w zakresie dożywiania	Liczba osób, którym udzielono pomocy w formie zasiłku Liczba osób, którym udzielono pomocy w formie posiłku	MOPS, placówki oświatowe, NGO	Budżet Gminy, Budżet Państwa

Udzielanie uczniom pomocy w formie stypendiów szkolnych	Poprawa funkcjonowania dzieci z rodzin o ograniczonych środkach materialnych	Liczba uczniów, którym została udzielona pomoc w formie stypendiów	MOPS, UM, placówki oświatowe	Budżet Gminy, Budżet Państwa
Zapewnienie schronienia osobom bezdomnym w placówkach zlokalizowanych w sąsiednich gminach oraz pokrycie kosztów ich pobytu	Zabezpieczenie podstawowych potrzeb socjalnych osobom z problemem bezdomności	Liczba osób bezdomnych korzystających ze schronienia	UM, MOPS, NGO	Budżet Gminy, Budżet Państwa

Ramy finansowe Strategii

Potrzeba określenia ram finansowych Strategii rozwiązywania problemów społecznych wynika z treści art. 16b. ust 2 ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 901 z późn. zm.). Jednym z warunków realizacji wskazanych celów w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych jest jej finansowanie.

Podstawowym źródłem finansowania powyższej Strategii będą środki pochodzące z budżetu Gminy Wolbórz. Zaplanowane zadania w niniejszej Strategii będą finansowane także przez:

- budżet Wojewody,
- budżet Samorządu Województwa,
- Fundusz Pracy,
- Fundusz Solidarnościowy,
- środki z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych,
- środki Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego,
- środki finansowe pozyskiwane przez organizacje pozarządowe,
- środki własne podmiotów uczestniczących w realizacji Strategii.

Ramy finansowe Strategii uzależnione są od możliwości finansowych Gminy. Realizacja poszczególnych celów i zadań wymienionych w Strategii uzależniona będzie od środków posiadanych przez Gminę oraz pozyskanych ze źródeł zewnętrznych.

Prognozy wykorzystane do sporządzenia ram finansowych Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Wolbórz przyjęto w oparciu o procentową strukturę wydatków socjalnych w latach 2021-2022, która została opracowana na podstawie oceny zasobów pomocy społecznej.

W prognozie na lata 2024-2030 zastosowano średnią wzrostu 2,5% w skali roku przewidywaną na podstawie danych Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Wolborzu, co wynika z waloryzacji świadczeń na pomoc społeczną.

Tabela 39. Ramy finansowe Strategii

Rok	Ochrona zdrowia (dział 851)	Pomoc społeczna (dział 852)	Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej (dział 853)	Edukacyjna opieka wychowawcza (dział 854)	Rodzina (dział 855)	OGÓŁEM
2021	373 540	3 052 411	0	47 161	11 717 151	15 190 263
2022	284 206	5 080 984	6 160 468	44 741	6 907 669	18 478 068
2023 ¹⁵	284 206	5 080 984	6 160 468	44 741	6 907 669	18 478 068
Prognoza						
2024	291 312	5 208 009	6 314 480	45 860	7 080 361	18 940 022
2025	298 594	5 338 209	6 472 342	47 007	7 257 370	19 413 522
2026	306 059	5 471 665	6 634 151	48 182	7 438 804	19 898 861
2027	313 711	5 608 456	6 800 004	49 386	7 624 775	20 396 332
2028	321 553	5 748 668	6 970 005	50 621	7 815 394	20 906 241
2029	329 592	5 892 384	7 144 255	51 886	8 010 779	21 428 896
2030	337 832	6 039 694	7 322 861	53 183	8 211 048	21 964 618

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Oceny Zasobów Pomocy Społecznej za 2022 rok

System wdrażania Strategii

Realizacja Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Wolbórz to wprowadzenie w życie zintegrowanego modelu polityki społecznej. Z uwagi na fakt, że opracowana Strategia jest dokumentem długookresowym i zawiera podstawowe cele perspektywiczne, musi być poddana okresowej weryfikacji, a także niezbędnym zmianom.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Wolbórz zawiera zadania, które stanowią wyzwania dla całej społeczności lokalnej i wszystkich instytucji publicznych oraz niepublicznych, które działają na polu polityki społecznej w Gminie. Taka zasada partnerstwa i współpracy jest jednym z fundamentalnych elementów

¹⁵ Wartość za rok 2023 pochodzi z prognozy zamieszczonej w Ocenie Zasobów Pomocy Społecznej za 2022 rok dla gminy Wolbórz

polityki strukturalnej Unii Europejskiej. Jednak wdrażanie Strategii, zawierającej zadania będące w kompetencjach wielu lokalnych i ponadlokalnych instytucji, organizacji i środowisk, wymaga ścisłej koordynacji, a także współpracy pomiędzy zainteresowanymi stronami. Stąd też efektywność realizacji zadań wyodrębnionych w Strategii, w dużej mierze zależała będzie od instytucji zarządzającej jej wdrażaniem – Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Wolborzu.

Realizacja Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Wolbórz na lata 2024-2030 obejmować będzie cztery etapy, przedstawione w poniższej tabeli.

Tabela 40. Harmonogram wdrażania Strategii

Etap	Wyszczególnienie	Termin realizacji
Etap I	Podjęcie uchwały przez Radę Miejską w Wolborzu o przyjęciu do realizacji „Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Wolbórz na lata 2024-2030”	II kwartał 2024 r.
Etap II	Koordinacja realizacji działań objętych Strategią	II kwartał 2024 r. – IV kwartał 2030 r.
Etap III	Monitoring	Na koniec każdego roku w okresie od 2025r. do 2030 r.
Etap IV	Ewaluacja Strategii	I kwartał 2031 r.

Źródło: Opracowanie własne

System aktualizacji Strategii

Strategia jest dokumentem „żywym” i wprowadzanie zmian w jej zapisach jest nie tylko możliwe, ale w niektórych sytuacjach wręcz konieczne. Jednak należy pamiętać, że zmiany te nie powinny dotyczyć zasadniczych kierunków Strategii. Przeglądy strategiczne powinny być realizowane cyklicznie. Najlepszą metodą na wprowadzenie zmian w dokumencie Strategii jest jej weryfikacja w społecznym procesie zbliżonym do tego, który towarzyszył tworzeniu Strategii. Kierownik MOPS przy wyborze zadań do realizacji będzie brał pod uwagę zarówno nowe oczekiwania społeczności lokalnej i określonych grup społecznych, jak również zmieniające się czynniki środowiska zewnętrznego oraz możliwości pozyskiwania środków zewnętrznych. Dlatego podczas

aktualizacji Strategii, Kierownik MOPS powinien uwzględniać nie tylko istniejące zapisy Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Wolbórz, ale również nowe, nieuwzględnione w niej zadania, których w obecnym czasie uczestnicy nie byli w stanie przewidzieć. Bezpośrednim koordynatorem jest Kierownik Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Wolborzu. Zadaniem koordynatora jest ciągły nadzór nad pracami MOPS w zakresie wdrażania i aktualizacji Strategii.

Komunikacja społeczna i promocja Strategii

W celu sprawnego funkcjonowania Strategii należy umożliwić społeczności lokalnej udział w procesie jej tworzenia i realizacji. Partnerzy mają możliwość zgłoszenia zmian w treści Strategii w zakresie wymagającym ich współpracy. Władze samorządowe w trakcie wdrażania Strategii muszą znaleźć skuteczną metodę przekazywania informacji do otoczenia. Powinny także zwrócić uwagę na sprawny system przyjmowania informacji z otoczenia, od partnerów społecznych.

Władze samorządowe muszą współpracować i być w stałym kontakcie z jednej strony z podmiotami wewnętrznymi, obejmującymi pracowników uczestniczących bezpośrednio w administrowaniu Gminą, czerpiąc przy tym z ich wiedzy, motywacji, umiejętności praktycznych czy kompetencji interpersonalnych, ale też korzystać z technologii i zasobów organizacji.

Z drugiej strony muszą również komunikować się z otoczeniem zewnętrznym obejmującym: ogół mieszkańców Gminy, grupy, organizacje, stowarzyszenia, instytucje, a także przedsiębiorstwa.

Otoczenie zewnętrzne dalsze Gminy rozumiane jest jako: sąsiednie gminy, struktury powiatowe, wojewódzkie i ogólnopolskie. Obszarami działań w zakresie komunikacji społecznej są:

- możliwość wnioskowania zmian zapisów Strategii przed jej uchwaleniem,
- informacja o postępach wdrażania Strategii,
- współpraca z mediami – podawanie informacji o wdrażanych projektach w mediach,

- informacje zamieszczane na stronach internetowych.

Promocja Strategii ma na celu stanowienie i utrzymywanie wzajemnej współpracy między samorządem a społeczeństwem. Informowanie oraz promocja odbywać się będzie poprzez podawanie w prasie lokalnej oraz w Internecie danych na temat zaangażowania finansowego Unii Europejskiej w realizację projektów oraz stanie zaawansowania realizacji zadań i ich efektów w ramach Strategii.

Monitoring i ewaluacja

Proces monitoringu Strategii będzie służył identyfikacji osiągniętych rezultatów oraz porównaniu ich zgodności z założeniami. Będzie on polegał na gromadzeniu i opracowywaniu informacji i danych zebranych od wszystkich podmiotów zaangażowanych w realizację działań strategicznych. Punktem odniesienia będą między innymi przedstawione poniżej wskaźniki monitoringowe. Do oceny zmian zachodzących w wybranych, niemożliwych do opisu za pomocą wskaźników obszarach, służyć będą wskaźniki kontekstowe (pokazujące dane zjawisko w szerszym kontekście, zwykle w odniesieniu do dłuższych okresów). Dane do monitoringu pozyskiwane będą z: danych statystycznych GUS, jednostek organizacyjnych UM, Policji, PUP, ze sprawozdań MOPS, GKRPA, sprawozdań z realizacji gminnych programów i projektów oraz od organizacji pozarządowych. Monitorowanie umożliwi bieżącą ocenę realizacji zaplanowanych kierunków działań lub też pozwoli na modyfikację i dokonywanie korekt w przypadku istotnych zmian społecznych, które mogą zaistnieć w wyniku, np. zmiany regulacji prawnych lub nasilenia niektórych problemów społecznych. Informacja nt. realizacji Strategii przygotowywana będzie przez MOPS i zawarta w corocznie składanych sprawozdaniach z działalności Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Wolborzu.

Końcowa ewaluacja (ex-post) posłuży samorządowi gminy Wolbórz do oceny realnej sytuacji i stanu rozwiązywania problemów społecznych w Gminie, a także będzie pomocnym narzędziem pomagającym w podejmowaniu właściwych decyzji dotyczących kształtu polityki i pomocy społecznej w kolejnych latach. W ramach

końcowej ewaluacji Strategii zostanie przygotowany raport ukazujący kumulatywne osiągnięcie założonych celów strategicznych. Końcowa ewaluacja Strategii pozwoli ocenić w jakim stopniu założone wartości w zestawieniu kumulatywnym, kilkuletnim zostały zrealizowane oraz ukáže realne nakłady finansowe, a w efekcie końcowym pozwoli odpowiedzieć na pytanie, czy założone kierunki działań były odpowiednio zaplanowane.

Wskaźniki monitoringowe, czyli policzalne zmienne podlegające obserwacji i ocenie, określone zostały w oparciu o przewidywane rezultaty zadań, a także przewidywane dane, zaplanowane do osiągnięcia w całym okresie realizacji działań. Zostały one szczegółowo przedstawione w oparciu o aktualny stan faktyczny. Zarówno monitoring, jak i ewaluacja prowadzone będą między innymi w oparciu o niżej przedstawione wskaźniki monitoringowe. Katalog wskaźników może być uzupełniany bądź modyfikowany w zależności od dostępnych źródeł informacji i zasobów. Wartości bazowe oznaczają dane dla roku 2022, natomiast wartości docelowe wskazują pożądane wartości, oznaczające osiągnięcie poszczególnych celów w 2030 roku.

Tabela 41. Wskaźniki monitoringowe służące do oceny stopnia realizacji celów strategicznych

Lp.	Cel strategiczny	Wskaźnik	Wartość bazowa	Wartość docelowa
1.	Wspieranie rodzin w zakresie wypełniania funkcji opiekuńczo-wychowawczych oraz wspomaganie rozwoju i funkcjonowania dzieci i młodzieży.	Liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny	11	poniżej 15
		Liczba asystentów rodziny	1	min. 1
		Liczba rodzin wspierających	0	do 2
		Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	31	poniżej 35
		Liczba placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży	1	min. 1

		Liczba dzieci z terenu Gminy przebywających w rodzinach zastępczych	5	poniżej 10
2.	Rozwój lokalnej polityki włączającej, skierowanej na osoby w szczególnej sytuacji, w tym seniorów oraz osoby z niepełnosprawnościami.	Liczba osób objętych pomocą w formie usług opiekuńczych	19	powyżej 20
		Udział osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności [%]	22,5	poniżej 24,5
		Liczba osób w DPS, za których Gmina ponosi odpłatność	19	poniżej 25
		Liczba placówek aktywizujących seniorów	2	min. 2
		Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności	89	poniżej 100
3.	Ograniczenie negatywnych konsekwencji spożywania alkoholu i innych substancji psychoaktywnych, poprzez profilaktykę oraz podnoszenie poziomu usług pomocowych dla osób uzależnionych oraz ich rodzin.	Liczba punktów konsultacyjnych dla osób uzależnionych i ich rodzin	2	min. 2
		Liczba uczniów objętych rekomendowanymi programami	320	powyżej 300
		Liczba nauczycieli objętych rekomendowanymi programami	24	min. 20
		Liczba rodziców objętych rekomendowanymi programami	15	min. 30
		Liczba mieszkańców przypadających na jeden punkt sprzedaży napojów alkoholowych w Gminie	202	powyżej 250

		Liczba porad udzielonych w PIK osobom z problemem alkoholowym	52	powyżej 50
		Liczba porad udzielonych w PIK członkom rodzin osób uzależnionych od alkoholu	85	powyżej 80
		Liczba grup samopomocowych dla osób uzależnionych, współuzależnionych i dorosłych dzieci alkoholików	3	min. 3
		Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu alkoholizmu	25	poniżej 30
		Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu narkomanii	0	poniżej 3
4.	Zapewnienie wysokiej skuteczności działań wspierających w stosunku do osób uwikłanych w problem przemocy domowej.	Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu problemu przemocy	4	poniżej 8
		Liczba porad udzielonych w PIK osobom stosującym przemoc domową	15	powyżej 20
		Liczba porad udzielonych w PIK osobom doznającym przemocy domowej	24	powyżej 30
		Liczba wszczętych procedur „Niebieskie Karty”	22	poniżej 20
		Liczba zakończonych procedur „Niebieskie Karty”	24	powyżej 20

5.	Ochrona dobrostanu psychicznego mieszkańców oraz budowanie gminnej infrastruktury pomocowej w tym zakresie.	Liczba osób korzystających ze specjalistycznych usług dla osób z zaburzeniami psychicznymi	3	poniżej 6
		Liczba zrealizowanych programów wśród dzieci i młodzieży w zakresie profilaktyki i promocji zdrowia psychicznego	0	min. 7 (min. raz do roku)
6.	Zapewnienie bezpieczeństwa socjalnego osobom bezrobotnym oraz żyjącym w niewystarczających warunkach materialnych, a także aktywne przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu.	Wskaźnik bezrobocia wśród beneficjentów pomocy społecznej [%]	43	poniżej 40
		Liczba bezrobotnych mieszkańców Gminy	141	poniżej 150
		Udział długotrwale bezrobotnych mieszkańców w ogóle zarejestrowanych w PUP mieszkańców Gminy [%]	46,8	poniżej 40,0
		Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu ubóstwa	99	poniżej 100
		Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu bezrobocia	80	poniżej 100
		Liczba osób bezdomnych korzystających ze świadczeń pomocy społecznej	4	poniżej 8

Źródło: Opracowanie własne

Wnioski i podsumowanie

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Wolbórz stanowi kontynuację istniejącego systemu wsparcia i tworzy możliwość jego uzupełnienia o nowe rozwiązania. Jej założenia są dostosowane do zidentyfikowanych w procesie badawczym problemów i potrzeb społecznych i przewidują planowane sposoby ich zaspokajania.

W związku z powyższym, z jednej strony Strategia proponuje zmianę stosowanych metod tak, by chronić przed zagrożeniami społecznymi, z drugiej zaś wskazuje na konieczność przejścia do prewencji trudnych sytuacji życiowych, tak aby nie dopuścić do ich wystąpienia lub maksymalnie skrócić czas ich trwania.

Cele strategiczne i kierunki działań sformułowane zostały w oparciu o analizę systemu pomocy społecznej, edukacji, ochrony zdrowia, profilaktyki uzależnień i sytuację na lokalnym rynku pracy. Strategia zakłada rozszerzenie i pogłębienie form wsparcia w zakresie pomocy społecznej, a także szeroką współpracę z różnymi instytucjami i organizacjami pozarządowymi działającymi w jej obszarze. W myśl ustawy o pomocy społecznej, podejmowane działania powinny doprowadzić, w miarę możliwości, do życiowego usamodzielnienia się objętych nią osób i rodzin oraz do ich integracji ze środowiskiem.

Analiza problemów społecznych będących przedmiotem Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Wolbórz, zwraca również uwagę na tzw. nowe ryzyka socjalne, czyli trudne sytuacje, nie tylko materialne, które pojawiły się w efekcie zmian zwłaszcza demograficznych. Zapisy zawarte w Strategii realizowane będą zgodnie z wytyczonymi działaniami, ale w skali i harmonogramie zależnymi od możliwości finansowych Gminy. Będzie ona podlegać okresowym weryfikacjom i niezbędnym modyfikacjom związanym ze zmieniającą się rzeczywistością społeczno-ekonomiczną, zidentyfikowanymi potrzebami mieszkańców gminy Wolbórz i przepisami prawa. Wielość i różnorodność potrzeb społecznych, przy istniejących ograniczeniach budżetowych, oznacza potrzebę zwiększenia efektywności pomocy społecznej poprzez racjonalne określanie wydatków, maksymalne wykorzystanie

istniejącego potencjału oraz stosowanie rozwiązań o charakterze bardziej systemowym niż akcyjnym. Przyjmuje się w niniejszym dokumencie, że osiągnięcie zamierzonego rezultatu będzie możliwe dzięki:

- podejmowaniu działań wspierających rozwój przedsiębiorczości mieszkańców oraz ścisłej korelacji tych działań z potrzebą zapewnienia osobom pracującym warunków do wychowywania dzieci,
- dostosowaniu oferty usług do potrzeb starzejącego się społeczeństwa – działania będą ukierunkowane na wspieranie rozwoju rynku usług dla seniorów, ale również na ich wszechstronną aktywizację,
- podniesieniu kapitału społecznego poprzez wzmacnianie potencjału istniejących i nowopowstających organizacji pozarządowych i podmiotów pożytku publicznego, które swoją działalnością wspierają społeczeństwo,
- wspieraniu działań prospołecznych, wolontariackich i samopomocowych oraz rozwijaniu umiejętności współpracy,
- promowaniu i rozwijaniu inicjatyw z zakresu ekonomii społecznej,
- doskonaleniu dialogu społecznego poprzez badanie opinii i potrzeb lokalnych, propagowaniu działań profilaktycznych i edukacyjnych dla dzieci i młodzieży,
- zwiększeniu dostępu do informacji o działaniach w zakresie szeroko rozumianej polityki społecznej oraz wsparciu rodzin i opiekunów osób z niepełnosprawnościami, chorych i starszych,
- interdyscyplinarnej i wielosektorowej współpracy z instytucjami i organizacjami mającymi wpływ na budowanie kolejnych narzędzi na rzecz zabezpieczenia potrzeb mieszkańców Gminy.

Zgodnie z celami strategicznymi głównym założeniem niniejszego dokumentu, jego realizacja powinna przyczynić się do podniesienia jakości życia mieszkańców gminy Wolbórz, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci, młodzieży, osób starszych oraz grup osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym. Należy

zaznaczyć, że zadania z zakresu szeroko rozumianej polityki społecznej realizowane są za pomocą wszelkich dostępnych kompetencji i możliwości Gminy, natomiast Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych jest wyborem priorytetowych obszarów i kierunków działań, które uznane zostały za kluczowe, a więc umożliwiające najskuteczniejsze i najbardziej efektywne osiągnięcie założonych rezultatów.

BIBLIOGRAFIA

1. Bendyk E., Buras P., Polska wobec wojny, Polska w świecie po wojnie Zadania na nowy czas, Fundacja im. Stefana Batorego, Warszawa, 2022.
2. Europa 2020 – Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu.
3. Kinney J., Leaton G., Zrozumieć alkohol, Warszawa 1996 r.
4. Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej do 2030 roku. Ekonomia Solidarności Społecznej.
5. Kwaśniewski J., Rola diagnozy w rozwiązywaniu problemów społecznych.
6. Model współpracy administracji publicznej i organizacji pozarządowych, ISP, 2019.
7. Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2020, 2021 i 2022 rok.
8. Pikuła N.G., Grewiński M., Zdebska E., Glanc W., Wyzwania dla polityki społecznej w kontekście pandemii koronawirusa, Kraków, 2020.
9. Raport o Stanie Gminy Wolbórz za rok 2020, 2021, 2022.
10. Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1 za 2020 i 2021 rok.
11. Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień KCPU-G1 za 2022 rok.
12. Sprawozdanie Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Wolborzu za 2020, 2021 i 2022 rok.
13. Sprawozdanie z realizacji Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Gminie Wolbórz na lata 2018-2022 za 2020, 2021 i 2022 rok.
14. Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2030.
15. Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego (współdziałanie, kultura, kreatywność) 2030.

16. Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 901).

Źródła internetowe:

1. <https://bdl.stat.gov.pl/>
2. <https://www.psychiatriapolska.pl/>

SPIS RYSUNKÓW, TABEL I WYKRESÓW**Spis rysunków**

Rysunek 1. Położenie gminy Wolbórz na tle powiatu, województwa i kraju.....	18
Rysunek 2. Udział podmiotów wg poszczególnych klas wielkości w ogóle podmiotów wpisanych do rejestru REGON na terenie gminy Wolbórz (stan na koniec 2022 roku)	22
Rysunek 3. Klasyfikacja podmiotów ekonomii społecznej.....	28
Rysunek 4. Obszary współpracy międzyinstytucjonalnej	29
Rysunek 5. Płeć: N=180.....	39
Rysunek 6. Płeć: N=122.....	54
Rysunek 7. Elementy procesu planowania strategicznego.....	108

Spis tabel

Tabela 1. Etapy opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych	10
Tabela 2. Przyrost naturalny na 1 000 ludności w gminie Wolbórz w porównaniu do powiatu piotrkowskiego, województwa łódzkiego i kraju na przestrzeni lat 2020-2022	20
Tabela 3. Udział ludności według ekonomicznych grup wieku w ogólnej liczbie ludności w latach 2020-2022 (w procentach).....	20
Tabela 4. Liczba dzieci uczęszczających do szkół podstawowych, przedszkoli i żłobka na terenie gminy Wolbórz w latach 2020-2022	23
Tabela 5. Dane statystyczne dotyczące publicznej opieki zdrowotnej w gminie Wolbórz w porównaniu do powiatu piotrkowskiego w 2022 roku.....	26
Tabela 6. Zakres usług społecznych i przypisane do nich zadania publiczne	30
Tabela 7. Ogólna liczba podmiotów gospodarki narodowej, fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych w gminie Wolbórz na przestrzeni lat 2020-2022	33
Tabela 8. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w podziale na wiek i płeć na podstawie liczby przyznanych świadczeń w latach 2020-2022	35
Tabela 9. Liczba osób, którym udzielono pomocy w formie świadczeń pieniężnych i niepieniężnych w latach 2020-2022	36
Tabela 10. Liczba osób długotrwale pobierających świadczenie w podziale na płeć w latach 2020-2022.....	36
Tabela 11. Ile razy piłeś/aś alkohol w ciągu ostatnich 30 dni? N=48.....	41
Tabela 12. Jak często zażywałeś/aś narkotyki/dopalacze w ciągu ostatnich 30 dni? N=3.....	43
Tabela 13. Jakimi były to substancje? N=3.....	43

Tabela 14. Kto stosował wobec Ciebie przemoc? N=37	45
Tabela 15. Jakiego rodzaju przemocy doznałeś/aś? N=35	46
Tabela 16. Jakiego rodzaju przemoc zastosowałeś/aś? N=31	47
Tabela 17. Wobec kogo zdarzyło Ci się stosować przemoc? N=33.....	47
Tabela 18. Czy zdarzyło Ci się kłamać, aby ukryć prawdziwą ilość czasu spędzanego na korzystaniu z urządzeń elektronicznych i/lub Internetu np. przed rodzicami? N=177	50
Tabela 19. Ile razy w ciągu ostatnich 12 miesięcy zdarzyło się Panu/i stracić kontrolę nad ilością spożywanego alkoholu (tzn. upić się)? N=104.....	56
Tabela 20. Czy w ciągu ostatnich 30 dni zdarzyło się Panu/i kierować pojazdem mechanicznym po spożyciu alkoholu? N=104	57
Tabela 21. Jakiego rodzaju przemocy Pan/i doznał/a w ciągu ostatnich 12 miesięcy? N=19	60
Tabela 22. Kto stosował wobec Pana/i przemoc? N=19	61
Tabela 23. Czy zdarza się Panu/i korzystać z urządzeń elektronicznych i/lub Internetu dłużej niż wstępnie Pan/i zakładał/a? N=116	64
Tabela 24. Czy kiedykolwiek grał/a Pan/i w gry, w których można było wygrać/przegrać pieniądze, aby rozwiązać finansowe trudności lub poprawić swoją sytuację ekonomiczną? N=25	66
Tabela 25. Dane dotyczące pobytu dzieci z terenu Gminy w pieczy zastępczej za lata 2020-2022	83
Tabela 26. Zasiłek pielęgnacyjny dla niepełnosprawnego dziecka na przestrzeni lat 2020-2022	86
Tabela 27. Zasiłek pielęgnacyjny dla osoby niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia o znacznym stopniu niepełnosprawności na przestrzeni lat 2020-2022	86
Tabela 28. Zasiłek pielęgnacyjny dla osoby niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, która powstała przed 21 rokiem życia na przestrzeni lat 2020-2022.....	87
Tabela 29. Specjalny zasiłek opiekuńczy i świadczenie pielęgnacyjne w latach 2020-2022	87
Tabela 30. Liczba świadczeniobiorców usług opiekuńczych na przestrzeni lat 2020-2022	88
Tabela 31. Działania Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Wolborzu wobec osób uzależnionych w latach 2020-2022	91
Tabela 32. Liczba osób, którym udzielono porad w Punktach Informacyjno-Konsultacyjnych w latach 2020-2022	94
Tabela 33. Dane statystyczne dotyczące działań grup roboczych w latach 2020-2022	97

Tabela 34. Odpłatność Gminy za pobyt w Domu Pomocy Społecznej na przestrzeni lat 2020-2022	101
Tabela 35. Liczba zarejestrowanych bezrobotnych mieszkańców gminy Wolbórz w podziale na wiek oraz ich udział w ogólnej liczbie zarejestrowanych w PUP mieszkańców Gminy w latach 2020-2022.....	103
Tabela 36. Liczba długotrwale bezrobotnych mieszkańców gminy Wolbórz oraz ich udział w ogólnej liczbie zarejestrowanych w PUP mieszkańców Gminy w porównaniu do powiatu piotrkowskiego na przestrzeni lat 2020-2022.....	104
Tabela 37. Liczba osób, którym przyznano zasiłek stały, okresowy i celowy oraz kwota świadczeń na przestrzeni lat 2020-2022	106
Tabela 38. Liczba osób korzystających ze świadczenia niepieniężnego i pieniężnego przyznanego w ramach programu „Posiłek w szkole i w domu” w latach 2020-2022	107
Tabela 39. Ramy finansowe Strategii.....	135
Tabela 40. Harmonogram wdrażania Strategii	136
Tabela 41. Wskaźniki monitoringowe służące do oceny stopnia realizacji celów strategicznych	139

Spis wykresów

Wykres 1. Liczba mieszkańców gminy Wolbórz w latach 2020-2022.....	19
Wykres 2. Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON oraz osoby fizyczne prowadzące działalność w gminie Wolbórz w latach 2020-2022	21
Wykres 3. Liczba uczestników imprez organizowanych przez placówki kulturalne na terenie gminy Wolbórz oraz powiatu piotrkowskiego na 1 000 ludności w latach 2020-2022	24
Wykres 4. Czytelnicy bibliotek publicznych na 1 000 ludności w gminie Wolbórz oraz powiecie piotrkowskim w latach 2020-2022	26
Wykres 5. Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 1 000 mieszkańców w gminie Wolbórz, powiecie piotrkowskim i województwie łódzkim na przestrzeni lat 2020-2022	33
Wykres 6. Liczba rodzin i osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej w gminie Wolbórz w latach 2020-2022.....	34
Wykres 7. Wskaźnik deprywacji lokalnej na przestrzeni lat 2020-2022.....	35
Wykres 8. Powody udzielania świadczeń w 2022 roku (liczba rodzin)	37
Wykres 9. Klasa: N= 180.....	39
Wykres 10. Ile razy w życiu zdarzyło Ci się pić alkohol? N=180.....	40
Wykres 11. Ile razy w życiu zdarzyło Ci się: N=180.....	42

Wykres 12. Ile razy w życiu zdarzyło Ci się zażywać środki psychoaktywne (narkotyki, dopalacze, leki w celu odurzenia)? N=180.....	42
Wykres 13. Gdybyś chciał/a zdobyć narkotyki, dopalacze, alkohol, papierosy, e-papierosy w swojej miejscowości byłoby to: N=180.....	44
Wykres 14. Czy w przeciągu ostatnich 12 miesięcy zdarzyło Ci się doświadczyć przemocy? N=180.....	44
Wykres 15. Czy w ciągu ostatnich 12 miesięcy doszło do sytuacji, w której zastosowałeś/aś przemoc wobec drugiej osoby? N=180.....	46
Wykres 16. Jak często obserwujesz w swojej szkole problem przemocy między uczniami? N=180.....	48
Wykres 17. Czy w przeciągu ostatnich 12 miesięcy doznawałeś/aś oraz stosowałeś/aś cyberprzemoc (np. wyzywanie, podszywanie się, ośmieszanie/ponizanie, grożenie/straszenie, szantażowanie, wyłudzenie pieniędzy, rozsyłanie ośmieszających zdjęć/filmów)? N=180.....	49
Wykres 18. Ile czasu w ciągu dnia poświęcasz na korzystanie z urządzeń elektronicznych i/lub Internetu? N=180.....	50
Wykres 19. Czy w ciągu ostatnich 12 miesięcy grałeś/aś w gry, w których można było wygrać/przegrać pieniądze (np. zdraпки, lotto, gra na automatach, zakłady bukmacherskie itp.)? N=180.....	51
Wykres 20. Które z poniższych odpowiedzi Twoim zdaniem można zaliczyć do zaburzeń odżywiania? N=180.....	52
Wykres 21. Czy w czasie ostatnich 12 miesięcy utrzymywały się u Ciebie takie stany jak (przynajmniej przez 2 tygodnie): N=180.....	53
Wykres 22. Wiek: N=122.....	55
Wykres 23. Wykształcenie: N=122.....	55
Wykres 24. Jak często spożywa Pan/i alkohol? N=122.....	56
Wykres 25. Czy według Pana/i picie alkoholu w ciąży ma negatywny wpływ na rozwój dziecka? N=122.....	57
Wykres 26. Jak często pali Pan/i papierosy i e-papierosy? N=122.....	58
Wykres 27. Jak często zażywa Pan/i środki psychoaktywne (narkotyki, dopalacze, leki w celu odurzania)? N=122.....	59
Wykres 28. Czy zna Pan/i kogoś w swoim otoczeniu, kto doświadcza przemocy domowej? N=122.....	59
Wykres 29. Jak często, w okresie 12 miesięcy zdarzyło się Panu/i doświadczyć przemocy? N=122.....	60

Wykres 30. Czy w ciągu ostatnich 12 miesięcy doszło do sytuacji, gdzie zastosował/a Pan/i przemoc domową wobec: N=122.....	61
Wykres 31. Czy Pana/i zdaniem stosowanie kar fizycznych (np. klaps) jest metodą wychowawczą, która: N=122.....	62
Wykres 32. Czy w przeciągu ostatnich 12 miesięcy doznał/a oraz stosował/a Pan/i cyberprzemoc (np. wyzywanie, podszywanie się, ośmieszanie/poniżanie, grożenie/straszenie, szantażowanie, wyłudzenie pieniędzy, rozsyłanie ośmieszających zdjęć/ filmów)? N=122	63
Wykres 33. Ile godzin poświęca Pan/i na korzystanie z urządzeń elektronicznych i/lub Internetu (np. komputer, tablet, telefon komórkowy, konsola do gier) w ciągu dnia, w którym ich Pan/i używa (nie wliczając w to godzin pracy)? N=122.....	64
Wykres 34. Czy w ciągu ostatnich 12 miesięcy grał/a Pan/i w gry, w których wygraną /przegraną były pieniądze (np. zdraпки, lotto, gra na automatach, zakłady bukmacherskie, itp.)? N=122.....	65
Wykres 35. Proszę o ustosunkowanie się do poniższych stwierdzeń: N=122.....	67
Wykres 36. Czy zna Pan/i kogoś w swoim otoczeniu, kto nadużywa, alkoholu, narkotyków lub w sposób zdecydowanie nadmierny podejmuje się pewnych czynności (np. zakupy, korzystanie z Internetu i/lub urządzeń elektronicznych, uprawianie sportu, praca, oglądanie treści pornograficznych itp.)? N=122.....	68
Wykres 37. Jakie Pana/i zdaniem problemy społeczne najczęściej dotyczą mieszkańców Gminy? N=122.....	70
Wykres 38. Jakie trudności najczęściej napotykają osoby bezrobotne szukające pracy na terenie Gminy? N=122	72
Wykres 39. Czy w ciągu ostatnich 12 miesięcy miał/a Pan/i trudności w zakresie zaspokojenia podstawowych potrzeb życiowych, ze względu na niewystarczające środki finansowe? N=122	73
Wykres 40. Jakie grupy osób są Pana/i zdaniem najbardziej narażone na wykluczenie społeczne na terenie Gminy? N=122	74
Wykres 41. W jakim stopniu infrastruktura techniczna w Pana/i Gminie (instytucje publiczne, szkoły, ulice, przychodnie itp.) dostosowana jest do osób z niepełnosprawnościami tak, aby umożliwić im samodzielne funkcjonowanie? N=122	74
Wykres 42. Jakie Pana/i zdaniem są najważniejsze problemy osób starszych w Gminie? N=122.....	75
Wykres 43. Jakie Pana/i zdaniem są najważniejsze problemy osób z niepełnosprawnościami w Gminie? N=122	76
Wykres 44. Czy w czasie ostatnich 12 miesięcy utrzymywały się u Pana/i takie stany jak (przynajmniej przez 2 tygodnie): N=122.....	77

Wykres 45. Asystenci rodziny oraz liczba rodzin objętych ich wsparciem na przestrzeni lat 2020-2022.....	79
Wykres 46. Średniomiesięczna liczba rodzin korzystających z zasiłków rodzinnych wraz z dodatkami oraz korzystających z jednorazowej zapomogi z tytułu urodzenia dziecka na przestrzeni lat 2020-2022.....	80
Wykres 47. Liczba osób korzystających ze świadczenia alimentacyjnego na przestrzeni lat 2020-2022.....	81
Wykres 48. Rodziny, którym została udzielona pomoc i wsparcie z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych w latach 2020-2022.....	82
Wykres 49. Liczba rodzin, którym została udzielona pomoc i wsparcie z powodu niepełnosprawności w latach 2020-2022.....	85
Wykres 50. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu alkoholizmu na przestrzeni lat 2020-2022.....	90
Wykres 51. Liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych w gminie Wolbórz na przestrzeni lat 2020-2022.....	93
Wykres 52. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu przemocy w rodzinie na przestrzeni lat 2020-2022.....	96
Wykres 53. Liczba wszczętych i zakończonych procedur NK na przestrzeni lat 2020-2022.....	98
Wykres 54. Zestawienie udziału mieszkańców w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności w gminie Wolbórz na przestrzeni lat 2020-2022.....	99
Wykres 55. Liczba osób w wieku poprodukcyjnym korzystających z pomocy społecznej w podziale na płeć w latach 2020-2022.....	99
Wykres 56. Liczba rodzin, którym została udzielona pomoc i wsparcie z powodu bezrobocia w latach 2020-2022.....	101
Wykres 57. Wskaźnik bezrobocia wśród beneficjentów pomocy społecznej w latach 2020-2022.....	102
Wykres 58. Mieszkańcy gminy Wolbórz zarejestrowani w Powiatowym Urzędzie Pracy z podziałem na płeć na przestrzeni lat 2020-2022.....	103
Wykres 59. Liczba rodzin korzystających z pomocy i wsparcia z powodu ubóstwa na przestrzeni lat 2020-2022.....	105
Wykres 60. Liczba osób korzystających z pomocy i wsparcia z powodu bezdomności na przestrzeni lat 2020-2022.....	107